

คำนำ

พิมพ์ครั้งที่ 1

มีนักศึกษากฎหมายที่เข้าใจผิดเป็นจำนวนมากว่า “การสืบสวนสอบสวน” เป็นวิชาหลักของ “อาชีพตำรวจ” ผู้ที่ควรเรียนคือผู้ที่ต้องการมีอาชีพเป็นตำรวจเท่านั้น ความจริงวิชาการสืบสวนสอบสวนนั้น เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และชีวิตประจำวันของทุกคน ดังนั้นจึงเป็นวิชาที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ในฐานะที่ผู้รวบรวมได้รับมอบหมายให้บรรยายวิชาการสืบสวนสอบสวนมาเป็นเวลานาน พบว่า ผู้ที่ผ่านการอบรมวิชานี้ สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ไปแนะนำหรือช่วยเหลือให้สังคมได้รับรู้และเข้าใจขบวนการสืบสวนสอบสวนอีกด้วย

ผู้รวบรวมได้รับเกียรติจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ให้เป็นผู้รับผิดชอบบรรยายวิชา “การสืบสวนสอบสวน” ซึ่งเป็นวิชาเลือกในคณะนิติศาสตร์ จึงได้รวบรวมเอกสารประกอบคำบรรยายเป็นสรุปย่อให้ทราบถึงหลักของการสืบสวน ปัญหาอาชญากรรม การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนวิธีการสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิด ส่วนในหลักการสอบสวนได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินคดีอาญา การสอบสวน การตรวจค้น จับกุม การชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น

เอกสารประกอบคำบรรยายเล่มนี้ เป็นเพียงหลักพื้นฐานของการสืบสวนสอบสวนเท่านั้น รายละเอียดและวิธีการปฏิบัติ นักศึกษาจะต้องรับฟังจากการบรรยายในห้องเรียน และต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จึงจะทำให้การศึกษาคืบถ้วนสมบูรณ์

พล.ต.ต.วุฒิ วิทิตานนท์

1 พฤศจิกายน 2547

คำนำ

พิมพ์ครั้งที่ 2

ด้วยสำนักนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้เปิดทำการเรียนการสอนรายวิชาการสืบสวน (Criminal Investigation) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต ในภาคการศึกษา ปลายปีการศึกษา 2549 และได้เชิญให้ข้าพเจ้า และพันตำรวจโท ทศภูมิ เจริญพร เป็นอาจารย์พิเศษบรรยายในวิชาดังกล่าว

ข้าพเจ้าเคยรวบรวม “คู่มือการสืบสวนสอบสวน” ไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 และเห็นว่าปัจจุบันสถานการณ์ได้มีการเปลี่ยนแปลง มีวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้น อีกทั้งกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงใหม่อีกด้วย จึงเห็นควรที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ทันกับสถานการณ์ ข้าพเจ้าจึงได้เร่งรัดแก้ไขคำบรรยายเฉพาะ “วิชาการสืบสวน” เสียใหม่ เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการบรรยายให้กับนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในการรวบรวมในครั้งนี้ เนื่องจากข้าพเจ้ามีเวลาอันจำกัด ดังนั้น เชื่อว่าการบรรยายอาจมีข้อบกพร่องผิดพลาดอยู่บ้าง ก็ขออภัยมา ณ ที่นี้ และขอให้ท่านได้กรุณาแจ้งข้อบกพร่องผิดพลาดให้ข้าพเจ้าทราบด้วย ก็จะขอขอบคุณยิ่ง เพื่อจะได้แก้ไขในโอกาสต่อไป ส่วนดีของหนังสือนี้ข้าพเจ้าขออุทิศให้กับมารดาของข้าพเจ้า กับทั้งขอมอบให้กับครูอาจารย์ผู้ประสพวิชาให้กับข้าพเจ้ามา ณ โอกาสนี้

พลตำรวจโท วุฒิ วิทิตานนท์

(วุฒิ วิทิตานนท์)

7 พฤศจิกายน 2549

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 การสืบสวน	1
- การสืบสวนคืออะไร	1
- ผู้มีอำนาจในการสืบสวน และเขตอำนาจในการสืบสวน	1
- หลักการสืบสวน	2
- ประเภทของการสืบสวน	3
- ขั้นตอนการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ	3
- ขั้นตอนการสืบสวนหลังเกิดเหตุ	5
- โครงสร้างงานสืบสวน	6
บทที่ 2 นักสืบกับคุณสมบัติของนักสืบ	7
- คุณลักษณะและคุณสมบัติของนักสืบ	7
- ความรู้พื้นฐานที่นักสืบควรรู้	12
- การเป็นนักสืบที่ดี	15
บทที่ 3 อาชญากรรมกับงานสืบสวน	18
- ปัญหาอาชญากรรมกับการป้องกัน	18
- ลักษณะการประกอบอาชญากรรม	18
- วิธีป้องกันอาชญากรรม	20
- ข้อเสนอแนะในการป้องกันอาชญากรรม	22
- การจัดทำข้อมูลประกอบการสืบสวนสอบสวน	23
- การใช้วิทยาการตำรวจควบคู่กับงานสืบสวนสอบสวน	25
- ความสำคัญของการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA	26
- ตำหนิรูปพรรณบุคคล	28
- ตำหนิรูปพรรณวัตถุสิ่งของ	30
- ความสำคัญของการสังเกตจดจำในการสืบสวน	31
- การจดจำตำหนิรูปพรรณคนร้าย	32
บทที่ 4 แนวทางการสืบสวนกับพยานหลักฐาน	34
- วิธีการสืบสวน	34
- การสืบสวนโดยนักสืบ	34

- วิธีการฝ้าจุดและสะเกศรอย	35
- การเข้าเกลียว	35
- วิธีนกดต่อ	36
- วิธีตกเบ็ดหรือล่อเหยื่อ	36
- สายลัด	36
- การรวบรวมพยานหลักฐานของฝ่ายสืบสวน	38
- การทำสำนวนการสืบสวน	42
- ตัวอย่างการทำสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด	44
บทที่ 5 เทคนิคการสืบสวน	52
- งานสืบสวน	52
- งานธุรการสืบสวน	53
- งานหาข่าวสาร	53
- งานปฏิบัติการ	54
- งานวางแผนและการประเมินสถานการณ์	55
- งานวิเคราะห์และประเมินผล	55
- การแสวงหาแนวร่วมเพื่อการหาข่าวสาร	55
- การฝ้าจุดสะเกศรอย	56
- การสืบสวนในลักษณะสายลัด	61
- การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการสืบสวน	63

บทที่ 1

การสืบสวน

1. การสืบสวน คืออะไร

การสืบสวน ความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายความว่า “การเสาะหา **พบทวนไปมา**” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) ได้ให้ความหมายของการสืบสวนไว้โดยได้บัญญัติไว้ว่า “**การสืบสวน**” หมายถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

จากความหมายของการสืบสวนดังกล่าว “**การสืบสวนอาชญากรรม**” จึงหมายถึง การที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิด เพื่อนำตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมาย ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า การสืบสวนนับเป็นการดำเนินงานตามขั้นตอนของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในการกระทำความผิด อีกทั้งเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

สำหรับรายละเอียดแห่งความผิดอันเป็นหลักสำคัญมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ

- จะต้องสืบสวนให้พบว่าได้มีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นจริงหรือไม่
- ถ้ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงแล้วเป็นความผิดใด
- และใครเป็นผู้กระทำความผิดในคดีนั้น ๆ

2. ผู้มีอำนาจในการสืบสวน และเขตอำนาจของการสืบสวน

ผู้มีอำนาจในการสืบสวนคดีอาญาได้นั้น ก็คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั่นเอง ทั้งนี้หากเป็นข้าราชการตำรวจก็ไม่จำกัดว่าจะเป็นชั้นยศใด จะเป็นสืบตำรวจตรี จนถึงพลตำรวจเอก ก็มีอำนาจเช่นเดียวกัน ในส่วนของฝ่ายปกครองนั้นให้หมายความรวมถึงนายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงเจ้าพนักงานอื่น ๆ ที่มีอำนาจสืบสวนได้ทั้งสิ้น

เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็กล่าวก็เพราะความหมายของ “**พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ**” นั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16) หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้ โดยให้รวมถึงพัสดิ เจ้าพนักงานสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ที่ทำการเกี่ยวกับการจับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปรามปราม

สำหรับในเรื่องเขตอำนาจการสืบสวนคดีอาญานั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้มีบทบัญญัติระบุเรื่องเขตอำนาจการสืบสวนไว้โดยเฉพาะเช่นเดียวกับเรื่องเขตอำนาจการสอบสวน แต่ในเรื่องเขตอำนาจการสืบสวนนั้น ศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้ ปรากฏตามคำพิพากษาฎีกาที่ 140/2490 ว่า “ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร ส่วนพนักงานปกครอง มีอำนาจสืบสวนได้อย่างจำกัดเฉพาะในเขตท้องที่ที่ตนประจำอยู่เท่านั้น” ซึ่งหมายความว่า ถ้าเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอก็จะมีอำนาจสืบสวนเฉพาะในเขตอำนาจที่อยู่ในความรับผิดชอบ ถ้าเป็นกำนัน ก็เฉพาะในเขตตำบลที่ตนมีเขตรับผิดชอบ ถ้าเป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็เฉพาะในเขตหมู่บ้านเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีแนวคำพิพากษาฎีกาพิพากษาเป็นบรรทัดฐานไว้ดังนี้

- คำพิพากษาฎีกาที่ 6708/2529 วินิจฉัยว่า ตำรวจดับเพลิง แม้จะมีหน้าที่ดับเพลิงก็ยังมีหน้าที่สืบสวนคดีอาญาได้
- คำพิพากษาฎีกาที่ 199/2527 วินิจฉัยว่า จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจ มีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา และจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย
- คำพิพากษาฎีกาที่ 1670/2509 , 500/2537 วินิจฉัยว่า ตำรวจมีอำนาจสืบสวนทั่วราชอาณาจักร แม้จะได้รับคำสั่งให้ไปทำหน้าที่อื่นก็ยังมีอำนาจการสืบสวน
- คำพิพากษาฎีกาที่ 140/2490 วินิจฉัยว่า ตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดนอกท้องที่ที่ตนประจำการได้
- คำพิพากษาฎีกาที่ 4711/2542 วินิจฉัยว่า ตำรวจจับกุมโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อนไม่มีผลกับอำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมาย

นอกจากอำนาจหน้าที่พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจดังที่กล่าวมาแล้ว ปัจจุบันจะมีเจ้าพนักงานที่มีอำนาจสืบสวนซึ่งอยู่ในความหมายของ “เจ้าพนักงานอื่น ๆ ที่มีอำนาจเกี่ยวกับการจับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิด อีกทั้งหลายหน่วยงาน เช่น เจ้าพนักงานปราบปรามยาเสพติด หรือที่เรียกว่า ป.ป.ส. เจ้าพนักงานป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน หรือ ป.ป.ง. เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ ดีเอสไอ เป็นต้น

3. หลักการสืบสวน

งานสืบสวนที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิดนั้น หากจะพิจารณาวิธีการปฏิบัติอาจแบ่ง “การสืบสวน” เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ “การสืบสวนก่อนเกิดเหตุและการสืบสวนหลังเกิดเหตุ” ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองไม่ว่าจะเป็นตำรวจซึ่งมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการรักษาความสงบเรียบร้อย

ของประชาชนป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงฝ่ายปกครองอื่น ๆ เช่น สรรพากรที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษี, ขนส่งมีหน้าที่จับกุมยานพาหนะขนส่งผิดโดยสารที่กระทำผิดกฎหมาย, ศุลกากรมีหน้าที่ควบคุมจัดเก็บภาษีดูแลสินค้านำเข้าส่งออก, ป.ป.ส.มีหน้าที่ป้องกันปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนเพื่อรักษากฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อยด้วยกันทั้งสิ้น

4. ประเภทของการสืบสวน

หากแบ่งประเภทของการสืบสวนตามความหมายของคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นแล้ว เราอาจแยกประเภทการสืบสวนออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

4.1 การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ หมายถึง การที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ได้สืบสวนหาข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องสงสัยกระทำความผิด หรือสืบสวนหาร่องรอยพฤติการณ์ที่อาจมีการกระทำความผิดเพื่อสืบสวนไว้ก่อนที่จะมีเหตุการณ์เกิดขึ้น รวมถึงการสืบสวนหาข้อมูลท้องถิ่นกับอาคารสถานที่ แหล่งที่อาจเกิดอาชญากรรม หรือแหล่งที่ล่อแหลมต่อการประกอบอาชญากรรมได้ง่าย เพื่อที่จะนำมาวางแผนป้องกันอาชญากรรมไม่ให้เกิดขึ้น ซึ่งการสืบสวนหาข้อมูลก่อนเกิดเหตุนี้มีนัยสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะ “การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ” นั้น เจ้าพนักงานตำรวจได้ดำเนินการไปเพื่อประโยชน์ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อย

4.2 การสืบสวนหลังเกิดเหตุ หมายความว่า เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นก็จะต้องสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด ผู้สืบสวนจะต้องสืบสวนหาร่องรอยพยานหลักฐานจากบุคคลหรือสถานที่ สถานที่เกิดเหตุ เพื่อหาพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ เพื่อสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด และนำหลักฐานมายืนยันการกระทำความผิดอีกด้วย

ซึ่งในหลักการสืบสวนตามหลักสากลนั้น มีความมุ่งหมายเดียวกันกล่าวคือ เมื่อมีคดีเกิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดก็ตาม เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งความร้องทุกข์แล้ว จำเป็นจะต้องมีการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดหรือหาตัวคนร้ายซึ่งอาจจะต้องแบ่งขั้นตอนในการสืบสวนหาร่องรอยหลักฐานรวมถึงพยานหลักฐานเพื่อนำมาประกอบการดำเนินคดีอย่างเป็นระบบ

5. ขั้นตอนการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ

“การป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นถือว่าเป็นงานหลักของตำรวจ” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงให้ข้อคิดเป็นพระราชดำรัสเกี่ยวกับการบริหารงานตำรวจที่ทรงคุณค่าไว้ว่า “การจับกุมผู้ร้ายนั้น ไม่ถือเป็นความชอบ เป็นแต่นับว่าผู้นั้นได้กระทำการครบถ้วนแก่หน้าที่เท่านั้น แต่จะถือเป็นความชอบ ต่อเมื่อได้ปกครองป้องกันเหตุร้าย ให้ชีวิตและทรัพย์สินของข้าแผ่นดินในท้องถิ่นนี้อยู่เย็นเป็นสุขพอสมควร”

จากพระราชดำริดังกล่าว ตำรวจจะต้องวางแผนเพื่อป้องกันมิให้เหตุร้ายเกิดขึ้นจะดีกว่าเหตุร้ายเกิดขึ้นแล้วจึงจะตามจับคนร้าย ดังนั้น “การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ” จึงเป็นภารกิจที่สำคัญที่ “นักสืบ” ที่จะต้องออกทำการสืบสวนแสวงหาข้อมูลในพื้นที่รับผิดชอบของตน เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงในพื้นที่ ได้แก่ ข้อมูลบุคคล สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรม รวมถึงความรู้รอบตัวอื่น ๆ ที่ควรจะต้องรู้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันมิให้เกิดเหตุ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และยังสามารถสืบสวนเก็บข้อมูลไว้เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนงานในหน้าที่ของตำรวจอีกด้วย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

5.1 ลักษณะภูมิประเทศ นักสืบจะต้องสืบสวนสภาพภูมิประเทศ หมู่บ้าน ชุมชน ถนนหนทาง ตรอก ซอย อาคารสถานที่สำคัญ ๆ แหล่งที่อาจก่ออาชญากรรมได้ง่าย ที่เปลี่ยว รวมทั้งเส้นทางรถยนต์ พานพาหนะรถยนต์ รถโดยสาร ฯลฯ

5.2 “สถานที่” นักสืบจะต้องรู้และศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับบ้านของบุคคลสำคัญ สถานที่ราชการที่สำคัญ ธนาคารสาขาใหญ่ สาขาย่อย ร้านทอง ร้านเพชร ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อ โรงงานทุกประเภท โรงแรม หอพัก อพาร์ทเมนต์ สิ่งเหล่านี้ “นักสืบจะต้องรวบรวมเก็บไว้เป็นข้อมูลท้องถิ่น ปัจจุบันการจับกุมได้จับกุมไว้ในคอมพิวเตอร์ หรืออยู่ในระบบข้อมูลผ่านดาวเทียม GPRS (General packet Radio Service) ซึ่งหมายถึง เป็นข้อมูลที่ถูกต่อตรงความเป็นจริงและสะดวกต่อการค้นหาเป้าหมายอาคารสถานที่ได้เป็นอย่างดี

5.3 “ประวัติบุคคล” นักสืบจะต้องเก็บข้อมูลประวัติบุคคลพิเศษ ประวัติบุคคลที่ประกอบอาชีพที่เสี่ยงต่อการผิดกฎหมาย กลุ่มที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น มีที่อยู่เร่ร่อน มีพฤติกรรมที่น่าสงสัย นักสืบต้องเก็บประวัติทั้งบุคคลสำคัญที่ควรให้ความคุ้มครองและคนที่มีประวัติ

5.4 ข้อมูลอื่น ๆ เช่น ข้อมูลที่พักแรม ข้อมูลหมายจับ ข้อมูลร้านค้าของชำ ข้อมูลที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันปราบปรามมีมากมาย ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับ “ภาวะผู้นำ” ของหน่วยงานนั้น ๆ ว่าจะวิเคราะห์หรือพิจารณาเห็นความจำเป็นมากน้อยเพียงใด บางท่านอาจไม่เห็นความสำคัญ บางท่านหากมองปัญหาครบวงจรก็จะเห็นความสำคัญและนำข้อมูลมาใช้ อาทิ สถิติการเกิดอาชญากรรมนำมาเป็นข้อมูลลงแผนที่อาชญากรรมไว้ นำมาเขียนแผนป้องกันอุบัติเหตุ การวางแผนการปล้นร้านทอง เป็นต้น

ที่กล่าวมาเป็นเพียงข้อมูลพื้นฐานที่นักสืบ หรือผู้สืบสวนจะต้อง “สืบสวนไว้ก่อนเกิดเหตุ” ซึ่งข้อมูลที่กล่าวมาแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การจัดสายตรวจเดินเท้า สายตรวจรถยนต์ สายตรวจรถจักรยานยนต์ สายตรวจทางเรือ ล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้อุบัติการณ์มาวางแผนทั้งสิ้น นอกจากนี้ หากมีการสืบสวนก่อนเกิดเหตุไว้ดี “เมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้น” นักสืบสามารถวิเคราะห์ข้อมูลก่อนเกิดเหตุว่าคดีที่เกิดขึ้นน่าจะเป็นกลุ่มคนร้ายกลุ่มใด ซึ่งรายละเอียดการสืบสวนก่อนเกิดเหตุนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับงานอื่น ๆ เกือบทุกด้าน ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

6. ขั้นตอนการสืบสวนหลังเกิดเหตุ

ผู้สืบสวนหรือนักสืบจะต้องระลึกไว้เสมอว่า ในการสืบสวนหาเรื่องราวและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ได้เกิดขึ้น และสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดที่ได้หลบหนีไปนั้น ผู้กระทำผิดหรืออาชญากรอาจทิ้งร่องรอยหลักฐานบางอย่างไว้ จะเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางการสืบสวน หรือบางคดีเกิดขึ้นแม้จะยังไม่ทราบว่าใครเป็นผู้เสียหายก็ต้องสืบสวนหาผู้เสียหายด้วย หรือกรณีคดีฆาตกรรมตายไม่ทราบแม้กระทั่งผู้ตายเป็นใคร และไม่ทราบว่าใครเป็นผู้กระทำผิด เช่น ในกรณีผู้หญิงสาวถูกข่มขืนแล้วฆ่าตาย นำศพมาทิ้งไว้ที่ป่าละเมาะ ต้องพยายามสืบสวนให้ได้ว่าผู้ตายเป็นใคร และใครเป็นผู้ทำให้ตาย สาเหตุที่ทำให้ตายเพื่ออะไร มีวัตถุประสงค์อะไร เป็นต้น

“การสืบสวนหลังเกิดเหตุ” นักสืบจะต้องระลึกถึงหลักเบื้องต้นในการสืบสวน 5 ประการ ดังนี้

6.1 สืบสวนให้ได้ความว่า มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เพราะบางบางครั้งบางคดี เช่น พบผู้ตายอาจตายเนื่องจากเกิดอุบัติเหตุ หรือบางคนตายเนื่องจากป่วย ไม่ใช่มีผู้ทำให้ตาย

6.2 สืบสวนให้ได้ความว่า คดีที่เกิดขึ้นเป็นคดีประเภทใด ตัวอย่าง เช่น บางคดีอาจเป็นลักทรัพย์ หรือบางครั้งอาจไม่ใช่ อาจมาแจ้งความเพื่อหวังเงินประกัน

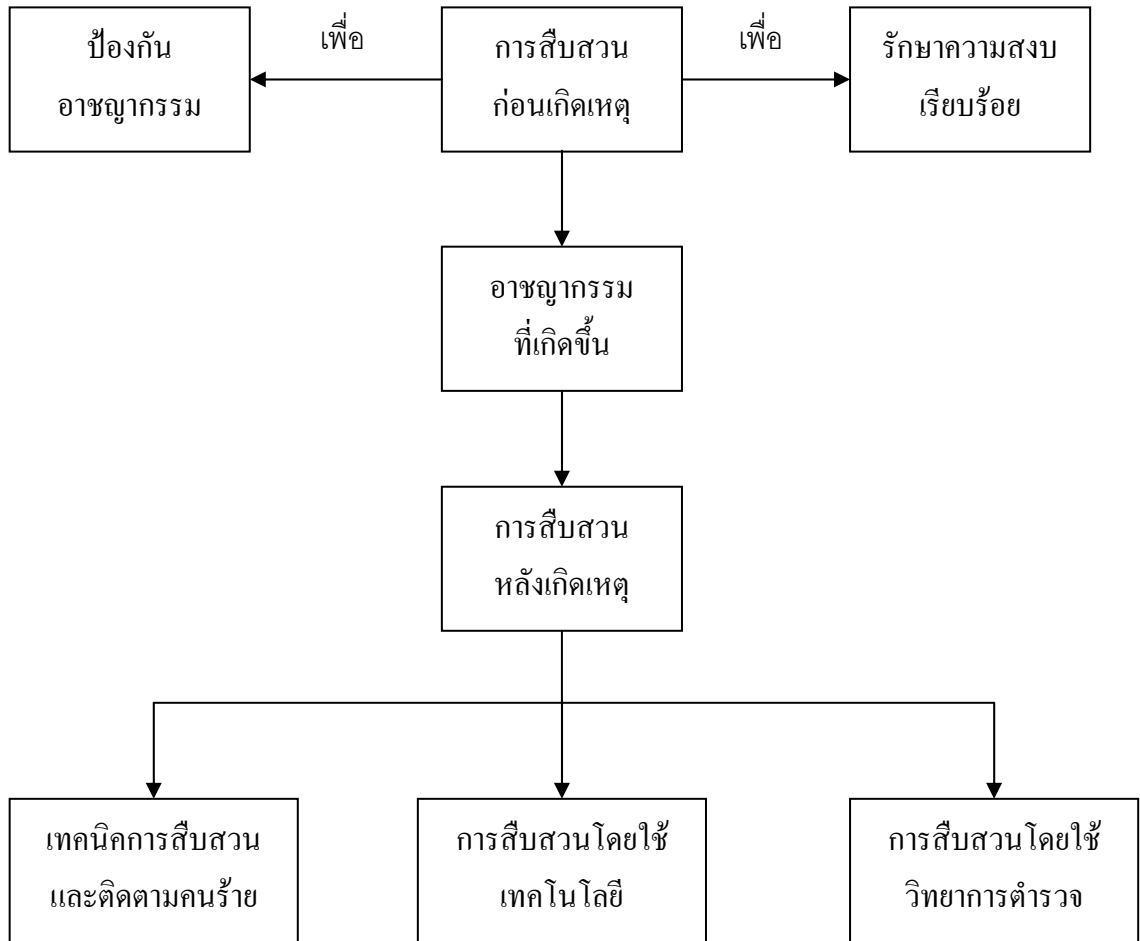
6.3 สืบสวนให้ได้ความว่า ใครเป็นผู้กระทำผิด หรือมีใครเป็นผู้ร่วมกระทำผิด

6.4 สืบสวนให้ได้ความว่า มีพยานรู้เห็นเหตุการณ์หรือไม่ หากมีต้องพยายามหาหลักฐานมาประกอบการดำเนินคดีด้วย

6.5 สืบสวนให้ได้ความว่า คนร้ายหลบหนีไปอยู่ที่ใด จะต้องพยายามสืบสวนติดตามจับกุมผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีเพื่อให้รับโทษตามกฎหมาย

การสืบสวนหลังเกิดเหตุนี้ เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้ว และได้มีการสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมายแล้ว ต่อมาแม้ตำรวจจะได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษแล้ว ก็จะต้องสืบสวนขยายผลหาข้อมูลศึกษาวิเคราะห์ป้องกันมิให้เกิดเหตุดังกล่าวซ้ำอีก ซึ่งในเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญ นักสืบที่ดีนั้นไม่เพียงแต่จับกุมผู้กระทำผิดได้แล้วก็ยุติ จะต้องมีส่วนที่ค้นหาสาเหตุแก่นแท้ของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขควบคุมไปด้วย ก็จะถือได้ว่าเป็น “นักสืบที่ทำหน้าที่ครบถ้วนสมบูรณ์” ซึ่งรายละเอียดในการสืบสวนและวิธีการสืบสวนจะได้กล่าวต่อไป

7. โครงสร้างงานสืบสวน

บทที่ 2

นักสืบกับคุณสมบัติของนักสืบ

1. คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้สืบสวน

เพื่อถ่ายทอดการศึกษาและจดจำ สำหรับลักษณะหรือคุณสมบัติของ “นักสืบอาชีพหรือผู้ที่สืบสวนที่ดี” ควรจะยึดหลัก 8 ร. คือ “รัก รอบรู้ ริเริ่ม รวดเร็ว รอบคอบ รับผิดชอบ ไร้ร่องรอย เรืองร่างกาย” ดังมีรายละเอียดดังนี้

1.1. ต้องมีใจรัก

บุคคลที่จะเข้ามาเป็นสายลับหรือนักสืบที่ดีได้นั้น อันดับแรกจะต้อง “มีใจรักงานสืบสวน” กล่าวคือ งานใดก็ตามโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้ว ถ้าได้ทำงานที่ตนเองรักและชอบแล้วย่อมประสบความสำเร็จและงานนั้นก็จะมีบรรลุผลตามที่ต้องการ แต่ถ้าหากถูกบังคับให้ทำงานที่ไม่ชอบและเป็นงานที่ไม่ถนัดและไม่มีความรักแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาในงานนั้นมากมาย

โดยเฉพาะงานด้านการสืบสวนเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทน อดกลั้น และต้องมีความขยันหมั่นเพียร จึงจะทำให้ผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะงานสืบสวนเป็นงานยาก และต่อเนื่องสำหรับผู้ที่จะปฏิบัติงานในด้านนี้ ดังนั้น คนที่จะมาเป็นนักสืบที่ดีนั้น จะต้องมีความชอบ ความรัก ความเสียสละเพื่องาน อีกทั้งต้องเต็มไปด้วยความอดทน อดกลั้น ประกอบกับต้องขยันและกระตือรือร้นในการทำงานอยู่ตลอดเวลา

1.2. ต้องมีความรอบรู้

นักสืบที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องรอบรู้ดังนี้

1.2.1 ต้องรู้ตัวบทกฎหมาย ระเบียบคำสั่ง กฎข้อบังคับ ระเบียบงานสารบรรณ ตลอดจนการเขียนรายงานการสืบสวนต่าง ๆ ต้องมีการศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากปัจจุบันทั้งระเบียบคำสั่ง และกฎหมายบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขใหม่ ถ้ายึดหลักเก่าอยู่ก็อาจจะผิดพลาดและเกิดปัญหากับระบบงาน แล้วนำความเสียหายมาสู่นายงานและตนเองได้

1.2.2 ต้องรู้จักวิธีการสืบสวนก่อนเกิดเหตุเป็นอย่างดี กล่าวคือ นักสืบที่ดีจะต้องรู้จักคนทุกวัย ทุกอาชีพ ทุกประเภท และนักสืบจะต้องมีความสังเกตที่ดี จดจำได้แม่นยำ การสืบสวนนั้นแม้ว่าความผิวยังไม่เกิด นักสืบก็ต้องมีความรู้ถึงข้อมูลต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการสืบสวนและป้องกันอาชญากรรมได้

1.2.3 ความรู้สภาพพื้นที่สำคัญเพื่อผลของการสืบสวน

1) ความรู้ทั่วไปในท้องถิ่น นักสืบจะต้องมีความรู้จริงหลักตามองเห็นภาพตรอกชอกชอยต่าง ๆ บ้านบุคคลสำคัญ บ้านนักธุรกิจ บ้านในย่านชุมชนแออัด และโดยเฉพาะบ้านในย่านที่มีการกระทำผิดกฎหมาย

2) ความรู้เกี่ยวกับประวัติบุคคลและอดีตของผู้ประพาศติผิดกฎหมาย บุคคลผู้เป็นภัยต่อสังคม พวกตั้งบ่อนการพนัน หรือพวกขอซื้อของโจรต่าง ๆ คดีมือปืนรับจ้าง หรือบุคคลอื่นที่หลบหนีเข้ามาพักอาศัย ถ้านักสืบไม่รู้จักตัวบุคคลเหล่านี้แล้ว การสืบสวนย่อมเป็นการยากต่อการปฏิบัติหน้าที่

1.2.4 รู้จักแสวงหาข่าวจากแหล่งข่าวต่าง ๆ ได้แก่

- 1) ร้านอินเทอร์เน็ต คาเฟ่อินเทอร์เน็ต
- 2) ร้านตัดผม ร้านเสริมสวย
- 3) พ่อค้าขายของเก่า
- 4) พวกคู่มือรถต่างๆ ซึ่งอาจเป็นรับจ้างพ่นสีรถที่ถูกลักมาหรือมีการเปลี่ยนแปลงเลขหมายเครื่องยนต์
- 5) ไนต์คลับ หอปฏิบัติการ หอเชิงเสิร์ฟอาหาร และพนักงานต้อนรับต่าง ๆ
- 6) ร้านถ่ายรูปต่าง ๆ ที่รับจ้างอัดรูป ร้านถ่ายเอกสาร
- 7) พนักงาน กรรมการของบริษัทขนส่ง เพราะบุคคลเหล่านี้อาจจะนำหีบห่อหรือกระเป๋าเดินทางที่มีลักษณะพิเศษที่อาจเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย
- 8) บุรุษไปรษณีย์ที่ส่งจดหมายในเขตท้องที่ ซึ่งอาจจดจำว่า บ้านและบุคคลที่รับจดหมายได้แม่นยำ

ฯลฯ

รวมความแล้วว่า ตำรวจที่เป็นนักสืบที่ดี จะต้องรู้จักบุคคลหลาย ๆ ประเภท ต้องรู้จักกับบุคคลทุกสาขาอาชีพก่อน นำชาวบ้านมาเป็นแกนนำสร้างศรัทธา ขอความร่วมมือเมื่อมีความจำเป็นเกี่ยวกับการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ถ้าชาวบ้านรักใคร่ศรัทธาแล้วก็ย่อมได้รับความร่วมมืออย่างดี แม้ชาวบ้านจะต้องเสียเวลาทำมาหากินบ้าง แต่ก็เต็มใจให้ความร่วมมือ นักสืบที่ดีจะต้องให้เกียรติและยกย่องผู้อื่นเสมอ ไม่ดูถูกใคร โดยเฉพาะพวกหญิงโสเภณี พาทเนอร์ ช่างเสริมสวย คนขับรถแท็กซี่ พนักงานโรงแรม คนงานตามโรงงานต่าง ๆ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้เป็นแหล่งข่าวที่จำเป็นสำหรับงานสืบสวนอย่างมาก

1.2.5 ต้องมีความรู้เรื่องยุทธวิธีตำรวจ การตรวจค้นจับกุม นักสืบที่จะต้องหมั่นฝึกฝนหาความรู้เรื่องยุทธวิธีตำรวจทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นยุทธวิธีการตรวจค้นจับกุม การใช้อาวุธ หรือการล้อมจับคนร้ายต้องยึดหลักยุทธวิธีตำรวจ ข้อพึงระมัดระวัง เช่น การเข้าไปจับตัวคนร้ายต้องสังเกตว่าคนร้ายมีอาวุธหรือไม่ วิธีเข้าจับกุมจะเข้าอย่างไรถึงจะไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทรัพย์สินและกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเอง มีตัวอย่างเกิดขึ้นมากมายที่ว่าตำรวจบุกเข้าไปจับกุมคนร้ายแล้วถูกคนร้ายยิงถึงแก่ความตาย ความสูญเสียดังกล่าวอาจจะเกิดมาจากความประมาท ความรู้เท่าไม่ถึงการ อีกทั้ง ไม่ได้นำยุทธวิธีตำรวจมาใช้ รวมถึงบางกรณีมีการยิงกันเองเพราะเข้าใจผิดก็เคยมีปรากฏมาแล้ว

ดังนั้น ในการเป็นนักสืบที่ดีนั้นจะต้องมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวคนร้ายให้ดีเสียก่อนว่า คนรายนั้นเป็นคนร้ายประเภทใด เมายาบ้า บ้าคลั่ง จับตัวประกันโดยมีอาวุธ หรือมือปืนรับจ้าง ซึ่งข้อมูลทั้งหลายเหล่านี้ จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการตัดสินใจของนักสืบที่จะใช้วิธีใดเข้าทำการจับกุม เพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

1.3 ต้องมีความริเริ่ม

ริเริ่ม หมายถึง นักสืบที่ดีจะต้องมีความคิดริเริ่ม หาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานสืบสวนให้งานบริการเกิดความสะดวกรวดเร็ว และประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน โดยควรจะต้องดำเนินการดังนี้

1.3.1 ปรับปรุงตัวบุคคลฝ่ายสืบสวนให้มีจำนวนเพียงพอและมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ ได้รับการฝึกอบรมให้ทันต่อวิทยาการตำรวจแผนใหม่ ซึ่งมีการพัฒนาก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา

1.3.2 ปรับปรุงพัฒนาการเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรรมต่าง ๆ ภาพถ่ายคนร้าย และข้อมูลท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีระบบการเก็บรวบรวมที่มีประสิทธิภาพ มีการแยกแยะประเภทของการกระทำผิด ง่ายต่อการค้นหาเมื่อต้องการ และให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ประสานงานกันระหว่างหน่วยอยู่เสมอ

1.3.3 ขยายงานด้านวิทยาการตำรวจ โดยเฉพาะระดับจังหวัดให้มืออย่างเพียงพอ และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านตัวบุคคลและเครื่องอุปกรณ์ ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายสืบสวนให้ได้ผลยิ่งขึ้น

1.3.4 เน้นให้มีการดำเนินการฝึกอบรมและนำเทคนิคและเทคโนโลยี วิธีการสืบสวนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น คอมพิวเตอร์ ซีซีทีวี เครื่องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานสืบสวนเพื่อบรรลุเป้าหมาย

1.3.5 จัดอบรมฝึกฝนเจ้าหน้าที่สืบสวนถึงการเข้าพบปะประชาชน โดยให้ความสนิทสนมกันให้มากยิ่งขึ้น จูงใจและชี้แนวทางให้ประชาชนดังกล่าวเข้ามาช่วยเหลือแก่ทางราชการด้วยความเต็มใจ

1.4. ต้องมีความรวดเร็ว

รวดเร็ว นักสืบทุกคนจะต้องยึดหลัก รุกบ รวดเร็ว ทันที่ทันใด เมื่อมีเหตุหรือคดีที่เกิดขึ้นจะต้องปฏิบัติดังนี้

1.4.1 ต้องเร่งรีบไปที่เกิดเหตุทันที เมื่อได้รับแจ้งข่าวทางโทรศัพท์ หรือมีผู้เข้ามาแจ้งก็ตาม จุดมุ่งหมายที่ต้องเร่งรีบไปที่เกิดเหตุก็คือ

- ถ้าคนร้ายหนีไปไม่ไกล เราก็สามารถตามจับได้ทัน
- ถ้าคนร้ายหนีไปแล้ว เราก็จะได้รู้เห็นพยานหลักฐานได้มากที่สุด

- ถ้าเราไปช้า ร่องรอยต่าง ๆ อาจถูกกลบเกลื่อนไปหมด
- ถ้าเราไปเร็ว เป็นเรื่องจิตวิทยา ทำให้ชาวบ้านเชื่อถือว่ารื้อตรวจสอบใจและอาจได้

พบปะพยานที่เห็นเหตุการณ์อยู่บริเวณที่เกิดเหตุ

1.4.2 ต้อง “รักษาสถานที่เกิดเหตุ” เพื่อให้วิทยากรมาทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียด มีหลักง่าย ๆ คือ ตรวจภายนอกกับตรวจภายในสถานที่เกิดเหตุ

1) การตรวจภายนอกสถานที่เกิดเหตุ

- เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ต้องตรวจบริเวณรอบ ๆ นอกเสียก่อน ดูว่าลักษณะของที่เกิดเหตุเป็นอย่างไร เป็นบ้านไม้ ตึก คนร้ายเข้าไปบริเวณที่เกิดเหตุได้อย่างไร

- คนร้ายได้ลิ้มหรือทิ้งอะไรไว้ในที่เกิดเหตุบ้าง
- เครื่องมือของคนร้ายใช้อะไรมาก่อนเหตุบ้าง ใช้ยานพาหนะอะไร

2) การตรวจภายในสถานที่เกิดเหตุ

- ดูว่าทรัพย์สินที่หายเก็บไว้ที่ใด
- มีรอยงัดแงะ เจาะตรงไหนบ้าง
- คนร้ายได้ทรัพย์สินอะไรไปบ้าง เดิมเก็บไว้อย่างไร
- คนร้ายทำอะไรตกหล่นไว้บ้าง
- คนร้ายออกทางไหน

1.4.3 ต้องทำแผนผังหรือแผนที่สังเขปไว้ โดยทำ 2 แผ่น คือ แผ่นแรกเป็นบริเวณรอบที่เกิดเหตุ แผ่นที่ 2 เป็นที่ ๆ เกิดเหตุการณ์ที่ได้ตัวผู้ต้องหา ก็นำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุ แล้วทำแผนที่โดยให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับว่าถูกต้องด้วย เพราะสามารถใช้เป็นหลักฐานสำคัญ ใช้ยืนยันผู้ต้องหาในชั้นศาลได้ โดยมอบให้พนักงานสอบสวนนำประกอบสำนวน

1.4.4 ต้องทำบันทึกการตรวจที่เกิดเหตุไว้ เพราะจะได้รู้ว่าวันที่เกิดเหตุ นั้น เหตุเกิดที่ใดเมื่อใด มีหลักฐานอะไรที่เกิดเหตุบ้าง เพื่อทราบพฤติการณ์ของคนร้ายและสถานที่เกิดเหตุ

1.4.5 ให้ผู้ชำนาญการถ่ายภาพที่เกิดเหตุไว้

1.4.6 พยายามตรวจค้นที่เกิดเหตุ และบริเวณที่เกิดเหตุใกล้เคียงให้ละเอียด

1.4.7 เเร่งสอบถามเจ้าของบ้านผู้เสียหายและพยานที่เกิดเหตุ เพื่อหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นให้มากที่สุด เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางการสืบสวนต่อไป

หลักการตรวจที่กล่าวมานี้ ถ้าผู้สืบสวนใช้ความรวดเร็วหลังได้รับแจ้งเหตุ ก็จะได้ข้อมูลดังกล่าวมาประกอบ เพื่อพิจารณาและแสวงหาแนวทางในการสืบสวนหาตัวคนร้ายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

1.5 รอบคอบ

รอบคอบ ผู้สืบสวนจะต้องมีความรอบคอบละเอียดถี่ถ้วนในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การติดตามจับกุมตัวคนร้าย การหาข่าว การล้อมจับคนร้าย การติดต่อประสานงานเหล่านี้ จะต้องมีความรอบคอบ มีการสังเกตจดจำ ไม่หุนเหมา มีไหวพริบปฏิภาณในการทำงาน ไม่ตกใจง่าย ไม่ประมาท กระทำการโดยปัญญา เพื่อจะได้บรรลุเป้าหมาย

การปฏิบัติงานด้านการสืบสวนจะรอบคอบสมบูรณ์แบบ จะต้องมีการเตรียมการที่ดี กล่าวคือ จะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยอาศัยการบริหารจัดการทั่วไปที่เราปรับใช้ได้แก่

- 1) คน Man หมายถึง ข้าราชการตำรวจที่ที่หน้าที่สืบสวนทั้งหมด
- 2) เงิน Money หมายถึง งบประมาณที่จะนำมาใช้จ่าย
- 3) วัสดุอุปกรณ์ Material หมายถึง เครื่องมืออุปกรณ์ที่จะใช้ในงานสืบสวน
- 4) การจัดการ Management หมายถึง การจัดการบริหารงานสืบสวน

จะต้องมีการบริหารและจัดการด้านการใช้คน การใช้เงิน และวัสดุอุปกรณ์ บางกรณีการสืบสวนจะอยู่ในภาวะจำกัด เรื่องคนน้อย เงินไม่มี แต่นักสืบที่ดีต้องวางแผนการสืบสวนภายในขีดจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.6 รับผิดชอบ

นักสืบที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่องาน รับผิดชอบต่อส่วนรวม

1.6.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

- จะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว
- จะต้องเป็นคนที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา และไว้วางใจได้เสมอ
- ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น
- มีความซื่อสัตย์ ไม่มีนิสัยคดโกง หรืออื้ออามราษฎรบังหลวง
- ไม่เล่นการพนันอันเป็นนิสัย
- ไม่ประพฤติผิดลูกเมียผู้อื่น
- ไม่พูดปดหรือ โกหก

1.6.2 ความรับผิดชอบต่องาน

- รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
- มีการรายงานผลการปฏิบัติ หลังจากได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาไปแล้ว
- ไม่ทิ้งงานโดยไม่มีเหตุผล
- ต้องรักษาความลับของหน่วยงานโดยเคร่งครัด
- มีความจริงใจต่องานและเพื่อนร่วมงาน

1.6.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

- มีความสามัคคีในหมู่คณะ
- ช่วยเพื่อนฝูงทำงาน ไม่เอาวัดเอาเปรียบ
- เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

1.7 ไร่ร่องรอย

นักสืบที่ดีต้องทำงานโดยไร่ร่องรอย ทั้งก่อนหน้าและหลังทำงานแล้ว ต้องวางแผนในการสืบสวนให้รอบคอบ คือ

1.7.1 ก่อนทำงาน

- การทำงานเป็นสายลับจะต้องมีการพรางตัวหรือปลอมตัว เข้าไปปฏิบัติงานโดยไม่ให้ผู้ใดเห็นร่องรอยว่ามาทำอะไร ที่ใด เพื่อเข้ากับประชาชนและภูมิประเทศ หรือท้องถิ่นที่เข้าไปทำงานได้อย่างกลมกลืน ปราศจากข้อสงสัยของฝ่ายตรงข้าม

1.7.2 หลังทำงาน

- เมื่อทำงานเสร็จแล้ว จะต้องปกปิดมิให้ผู้ใดรู้ว่าเราเป็นตำรวจหรือสายลับเข้าไปสืบหาข้อมูล เพื่อความปลอดภัยของตนเองและผู้ที่เราเข้าไปขอข่าว หรือพยานที่ให้ข่าวแก่เรา จะเห็นได้ว่าคดีสำคัญ ๆ นั้น พยานที่ให้ข่าวแก่ตำรวจ อาจถูกคนร้ายปิดปาก โดยฆ่าตายเสียก่อนที่จะไปเบิกความในชั้นศาล ทำให้เสียรูปคดี

1.8 เรื่องร่างกาย

นักสืบที่ดีจะต้องมีการฝึกฝน ออกกำลังกาย เตรียมพร้อมในเรื่องพลังกำลังที่จะทำงานได้ทุกสภาพการณ์ มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งอดทนโดยเฉพาะการติดตามจับกุมคนร้ายในพื้นที่ทุรกันดารหรือป่าเขา ถ้าวางกายไม่พร้อมก็จะติดตามคนร้ายไม่ทัน หรือถ้ามีการต่อสู้เกิดขึ้นก็อาจถูกคนร้ายทำร้ายอาจถึงแก่ชีวิตได้ง่าย ดังนั้นนักสืบที่ดีจะต้องหมั่นฝึกฝน ให้มีความรู้ความชำนาญในยุทธวิธีตำรวจ การต่อสู้ป้องกันตัว การใช้อาวุธปืน เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา

2. ความรู้พื้นฐานที่นักสืบควรรู้

2.1 ความรู้พื้นฐานในการเป็นนักสืบ

2.1.1 การศึกษาภูมิศาสตร์ หรือภูมิประเทศ ตลอดจนสถานที่สำคัญ ๆ เส้นทางคมนาคมที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ ต้องสามารถจดจำได้ดีและนึกภาพออกได้ทันที

2.1.2 ศึกษาคนในพื้นที่ทั้งคนดีและคนเลวทุกประเภท

2.1.3 ต้องเป็นคนที่มี "ซื่อสัตย์" ฝึกหัดตั้งปัญหาถามตัวเองอยู่เสมอ

2.1.4 ต้องระมัดระวังบุคคลที่จะไปหาข่าวให้เรา เพราะอาจจะมีลักษณะหน้าหลังหลอก ให้ข่าวที่เป็นเท็จหรือเข้าข้างฝ่ายคนร้ายก็ได้

2.1.5 ในกรณีการสืบสวนบางอย่างเราต้องทำผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นเพราะความจำเป็นต้อง ระมัดระวัง เช่น ดักฟังโทรศัพท์ ลักลอบเปิดจดหมายอ่าน อันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น

- เป็นการนำความลับมาเป็นข้อมูลในการสืบสวน หรือใช้ข้อมูลเพื่อซักถามพยาน เท่านั้น

- ไม่สามารถนำความลับนั้นมาเป็นพยานหลักฐาน เพราะอาจถูกฟ้องร้องได้

2.1.6 อย่าหวงงาน ถ้าเราไม่มีความสามารถพอ ก็ต้องมอบให้คนอื่นไปทำแทน

2.1.7 ต้องกล้าตัดสินใจในการที่จะหักหลังคนร้าย “สัจจะต้องไม่มีกับคนร้าย” ต้องเป็นผู้ มีการตัดสินใจดี เมื่อมีเหตุเฉพาะหน้า

2.2 คำถามที่นักสืบต้องหาคำตอบ

ผลการสืบสวนคดีต่าง ๆ ผลของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ผลของการตรวจพิสูจน์ร่องรอย คนร้าย ได้ความเป็นประการใด นักสืบจะต้องจำและเก็บรวบรวมเป็นข้อมูล หรือรวบรวมไว้ในบันทึก โดย จะต้องสืบให้ได้ความว่า คนร้ายแก๊งค์นี้เป็นใคร ชื่ออะไร อยู่ที่ไหน ทำผิดเมื่อไหร่ ทำไมจึงต้องทำผิด และ กระทำอย่างไรบ้าง นักสืบหรือสารวัตรสืบสวนหรือตำรวจฝ่ายสืบสวน จะต้องตั้งปัญหา คำถาม และตอบ ปัญหาเหล่านี้ให้ได้ ทั้งนี้เพื่อความกระจ่างและให้สิ้นสงสัย ในการซักถามผู้ถามจะต้องคอยสังเกตสิ่ง ผิดปกติ จากตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยด้วยว่ามีพิรุณอย่างไร คำตอบนั้นเป็นความจริงหรือไม่ หรือมีการ ซ่อนเงื่อนอย่างไร ผู้ซักถามจะต้องมีความฉลาด และจะต้องรู้จักต่อรองในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลในการ สืบสวนที่ดีที่สุด

การศึกษาพฤติกรรมระหว่างซักถามปากคำมีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่ผู้กระทำผิด พยายามปกปิดความผิด จะมีพฤติกรรมแสดงออกเป็นระยะ ๆ เช่น เสี่ยงสั้นเครือ โใบหน้าซีด หรือบางราย โใบหน้าแดงกล้า ตอบคำถามไม่ตรงกับข้อมูลที่นักสืบทราบ ตาจะกระพริบถี่ปกติ หาวโดยไม่ง่วงนอน เนื่องจากการโกหกของคนร่างกายต้องการออกซิเจนสูงจึงหาวออกมา การนั่งการยืนจะกระสับกระส่าย มือ เท้าจะแสดงพฤติกรรมที่แปลก ๆ เช่น ถ้าเป็นผู้หญิงจะจับแขนหมุนไปมา จับผมเล่น ถ้าเป็นผู้ชายจะกำ มือ จับมือ ถ้าถูกซักถามมาก ๆ และไม่อาจตอบคำถามได้ บางคนก็จะกอดอกแสดงการปกป้องตัวเอง เป็นต้น

Who = ใคร

- ใครเป็นผู้เสียหาย (แจ้งความ)
- ใครเป็นผู้ประสบเหตุ
- ใครเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น (เคยได้รับคำบอกเล่า)

- ใครเป็นผู้กระทำผิดและมีกี่คน
- ใครเป็นผู้สนับสนุน
- ใครที่กล่าวพูดความจริงเรื่องนี้ และพร้อมที่จะเป็นพยาน
- ใครควรเป็นผู้ติดตามจับกุม ฯลฯ

What = อะไร

- มีอะไรเกิดขึ้น
- เป็นความผิดเรื่องอะไร
- พยานรู้เห็นอะไรบ้าง
- คนร้ายใช้อาวุธอะไร
- คนร้ายใช้ยานพาหนะอะไร
- คนร้ายได้ทรัพย์สินอะไรบ้าง
- คนร้ายทิ้งร่องรอยอะไรไว้บ้าง
- มูลเหตุในการกระทำผิดมีอะไร ฯลฯ

Where = ที่ไหน

- คดีเกิดขึ้นที่จุดไหน
- ผู้เสียหายอยู่ที่ใด กำลังทำอะไร
- พยานอยู่ที่ใด ห่างจากจุดเกิดเหตุเท่าใด
- พบอาวุธคนร้ายที่ไหน
- ผู้ต้องหาหลบหนีไปทิศทางใด
- จับผู้ต้องหาได้ที่ไหน ฯลฯ

When = เมื่อไหร่

- คดีเกิดขึ้นเวลาใด
- ทราบการกระทำผิดเมื่อใด
- คดีนี้แจ้งให้ตำรวจทราบเมื่อใด
- คนร้ายหลบหนีไปแต่เมื่อใด
- จับคนร้ายได้เมื่อใด ฯลฯ

Why = ทำไม

- ทำไมจึงเกิดเหตุคดีนี้ขึ้น
- ทำไมจึงต้องทำแบบทารุณโหดร้าย
- ทำไมจึงต้องยิงกันหรือจ้างฆ่า

- ทำไมจึงต้องปกปิดความจริง
- ทำไมจึงต้องใช้เล่ห์เหลี่ยมหักล้างกัน ฯลฯ

How = **อย่างไร**

- ความผิดนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร
- คนร้ายมีแผนประทุษกรรมอย่างไร
- คนร้ายได้อาวุธมาอย่างไร จากที่ไหน
- คนร้ายซ่อนตัวเข้ามาในบ้านได้อย่างไร
- คนร้ายวางแผนการทำงานกันอย่างไร มีใครร่วมด้วยบ้าง ฯลฯ

2.3 การรายงานผู้บังคับบัญชา

เมื่อนักสืบหรือตำรวจฝ่ายสืบสวน หรือสารวัตรสืบสวนเมื่อได้ทำการสืบสวนคดีที่เกิดขึ้นจนได้เรื่องราวและหาพยานหลักฐานหรือทราบข้อมูล จะต้องรีบรายงานผลของการสืบสวนเป็นลายลักษณ์อักษรทุกระยะ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

2.3.1 เป็นการบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลว่า คดีที่เกิดขึ้นนั้นได้พยานมาจากใคร รู้เห็นเหตุการณ์อย่างไร คำพูดพยานน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงไร คนร้ายที่หลบหนีหลบหนีไปอยู่ที่ใด กับใคร

2.3.2 หากมีการเปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือมีการแต่งตั้งโยกย้าย พนักงานสอบสวนคนเดิมผู้ที่มารับมอบงานสามารถอ่านเรื่องราวเดิม และรับช่วงต่อไปได้

2.3.3 เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบเหตุแห่งคดี และเรื่องราวในสำนวนการสอบสวนจะได้พิจารณาวินิจฉัยสั่งการต่าง ๆ ได้ถูกต้อง การรายงานดังกล่าวนี้ ให้รวมอยู่ในบันทึกพนักงานสอบสวน และต้องรวมไว้ในสำนวนเป็น “สำนวนการสืบสวน” (เว้นแต่เป็นเรื่องลับ หรือส่วนตัว ก็ไม่ต้องติดสำนวน) ซึ่งรายละเอียดการทำสำนวนการสืบสวนจะได้แนะนำในโอกาสต่อไป

3. การเป็นนักสืบที่ดี ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

นักสืบที่ดีต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานดังนี้

3.1 ต้องมีความอดทนและความพยายาม ไม่เบื่อหน่ายงานที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ต้องมีสุขภาพร่างกายต้องสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะออกปฏิบัติงานได้

ตลอดเวลา หากร่างกายไม่พร้อมก็ควรจะหยุดปฏิบัติงานหนัก เพราะอาจทำให้ฝ่ายคนร้ายสังเกตได้ง่าย

3.3 ต้องเป็นผู้ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เป็นนักฟัง นักอ่าน ติดตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอดเวลา

3.4 ต้องรู้กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่และต้องรู้หน้าที่ของตนเอง รวมทั้งต้องฝึกฝนหาประสบการณ์โดยต่อเนื่อง

3.5 ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิชาการ ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานสืบสวน หรือความรู้ที่จะนำมาใช้กับงานสืบสวน เช่น วิทยาการตำรวจ นิติเวชวิทยา

3.6 ต้องเป็นคนช่างสังเกต จดจำ ในการสอบปากคำ ไม่ว่าจะพยานหรือผู้ต้องหาเรามักจะต้องคุยกับผู้ต้องหานาน ๆ เราจะต้องสังเกตอาการกิริยาของผู้ต้องหา หรือพยานว่า ให้การเท็จหรือมีพิรุธตอนใดบ้างหรือไม่

3.7 ต้องมีจุดหมายแน่นอนในการสืบสวน ต้องตั้งจุดมุ่งหมาย หรือมีวัตถุประสงค์ให้แน่นอน ชัดเจนว่า ต้องสืบสวนจับกุมเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษอย่างมีใจเป็นธรรม ไม่ยึดเยียดความผิดให้

3.8 ต้องเป็นคนมีจิตใจซื่อสัตย์ สุจริต จิตใจมั่นคง มีคุณธรรมประจำใจ ไม่กลั่นแกล้งผู้ใด ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ใดที่จะคอยบงการหรือสั่งการให้กระทำผิดกฎหมาย

3.9 ต้องยอมรับความสามารถของผู้อื่นว่าเหนือตน ไม่อิจฉาริษยากัน ได้ข้อมูลอะไรมาต้องใจกว้าง ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อตกลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีประเด็นค้างคาใจต้องสืบสวนให้ได้ความกระจ่าง ไม่เก็บไว้คนเดียว

3.10 ต้องรักษาความลับไว้ดีเยี่ยม และไม่สอดรู้สอดเห็นเรื่องที่ไม่ใช่หน้าที่ของตน

3.11 ต้องมีปฏิภาณไหวพริบ รู้เท่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเราต้องสามารถตัดสินใจว่าจะต้องเร่งทำอะไรก่อน อะไรหลัง เมื่อเกิดเหตุขึ้น ต้องไม่ตื่นเต้น คุมสติตนเองได้

3.12 ต้องมีความสามารถในการผูกมิตรกับประชาชน มีแหล่งข่าวหรือผู้ให้ข้อมูลยิ่งมากยิ่งเป็นประโยชน์ เพื่อผลของงานในการหาข่าวต่าง ๆ ในพื้นที่ ข้อสำคัญที่สุด คือ จะต้องเป็นผู้รักงานสืบสวน นอกจากห่มเทให้แล้วต้องใจรักด้วย จึงจะเป็นนักสืบที่มีผลงานได้

4. บทสรุป

โดยสรุปแล้ว พนักงานสืบสวนที่ดีนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีปฏิภาณไหวพริบ มีคุณธรรม มีความสามารถที่จะจับกุมผู้กระทำผิด และสามารถติดตามหาทรัพย์สินของกลางที่หายไปหรือถูกลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ เพื่อนำของกลางนั้นคืนมาให้กับเจ้าทรัพย์ได้เร็วทันทวงที หรือนำทรัพย์มาคืนจนครบถ้วน เจ้าทรัพย์และประชาชนย่อมมีความศรัทธา เชื่อมั่นในฝีมือการทำงาน จะได้รับคำสรรเสริญยกย่อง คำชมเชย และเป็นทีไว้วางใจของประชาชน เป็นที่รักของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

การเป็นนักสืบนั้นเป็นได้ทุกคน ไม่ว่าจะป็นราษฎรหรือตำรวจทุกชั้นยศ แต่ทุกคนควรรู้วิธีการสืบสวนเบื้องต้น โดยต้องอาศัยจากการซักถาม หรือสอบสวนพยานผู้เสียหาย แต่การที่จะเป็นนักสืบที่เก่ง หรือนักสืบที่ดีมีประสิทธิภพสูงนั้น เป็นเรื่องยากมาก ต้องมีความมานะอดทน และใช้ความพยายามสูง

บางคนก็ต้องอดทน บางคนใช้เวลาสืบทอดหาร่องรอยนานมาก ซึ่งนักสืบที่มีคุณภาพนั้นต้องมีใจรัก มีความฉลาดไหวพริบและมุ่งหน้าทำงานนั้น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ไม่ท้อถอยหรือสืบทอดได้เพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ แล้วก็หยุด หากไม่มีความพยายามจะไม่ได้ผล บางครั้งเมื่อพบอุปสรรคก็หมดความพยายาม ไม่ทดลองหาวิธีการสืบทอดด้านอื่นต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นนักสืบที่ดีไม่ได้ ต้องระลึกเสมอว่า อาชญากรรมทุกประเภทจะต้องทิ้งร่องรอย หรือหลักฐานไว้เสมอ ร่องรอยหรือหลักฐานนั้นจะพบได้จากบริเวณที่เกิดเหตุหรือบริเวณใกล้เคียงนั่นเอง

พยานหลักฐานที่รับฟังได้นั้น จะต้องเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้น หลักฐานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับคดีให้ตัดออกเสีย การได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้น ต้องได้มาโดยวิธีที่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนจะต้องเก็บหลักฐานแต่ละชิ้น ทำเครื่องหมายหรือบันทึกย่อ ๆ ไว้ และจะต้องเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี เพื่อนำแสดงและพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาของศาล “ความละเอียดรอบคอบเป็นยอดปรารถนาของนักสืบ”

นักสืบที่ดีจะต้องมีสามัญสำนึกอันเที่ยงธรรม มีความจำดีและสามารถวินิจฉัยปัญหาได้ดี มีความวิริยะ อุตสาหะ ทำงานด้วยความบากบั่น และต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาการตำรวจเข้ามาช่วยเหลืองานสืบสวนด้วย จึงจะได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถนำไปเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ การนำพยานหลักฐานที่นักสืบสืบสวนมาเข้าสู่สำนวนการสืบสวน ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในการสืบสวน ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุจนสามารถจับกุมตัวคนร้ายได้ และสามารถนำพยานบุคคลมาเบิกความยืนยันการกระทำความผิดจนศาลพิพากษาคดีลงโทษผู้กระทำผิด จึงจะถือว่าได้ทำหน้าที่โดยครบถ้วนสมบูรณ์.

บทที่ 3

อาชญากรรมกับงานสืบสวน

1. ปัญหาอาชญากรรมกับการป้องกัน

อาชญากรรม หมายถึง บุคคลที่กระทำผิดกฎหมาย รวมถึงกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันกระทำผิด เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก่อให้เกิดความไม่สงบสุขให้กับสังคม

อาชญากรรมเป็นปัญหาสังคม ทุกสังคมในโลกล้วนแล้วแต่มีอาชญากรรมทั้งสิ้น สังคมใดจะมีอาชญากรรมมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของสังคมนั้น รวมทั้งมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สังคมที่เจริญแล้วเชื่อว่าอาชญากรรมจะไม่มีหรือไม่เกิดขึ้น ปัญหาอาชญากรรมสร้างความวิตกกังวล ความตื่นกลัว ความหวาดระแวงให้กับคนทุกคน ไม่ว่าจะรวยหรือจะจน จะพักอาศัยในเมืองหรือชนบทก็อาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้ทั้งสิ้น

ปัจจุบันรูปแบบของอาชญากรรม วิธีการประกอบอาชญากรรมได้พัฒนารุดหน้าไปกับความเจริญทางวัตถุ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากร การที่คนขาดการพัฒนาด้านจิตใจ หรือไม่มีศีลธรรม หลงไหลคลั่งไคล้ หรือหลงในวัตถุนิยมที่ผิด มัวเมาในอบายมุข เศรษฐกิจรัดตัว เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลให้คนประกอบอาชญากรรมง่ายขึ้นทั้งสิ้น

การทำงานของตำรวจเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถจะระงับยับยั้งอาชญากรรมได้ จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน เพื่อร่วมกันป้องกันอาชญากรรม ปัจจุบันการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญของตำรวจ การป้องกันอาชญากรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้รับความสนใจจากตำรวจทุกประเภท มีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ตำรวจบ้าน การอบรมสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม เพื่อนบ้านระวังภัย สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมนักสืบรุ่นจิ๋ว รวมถึงการอบรมลูกเสือเนตรนารี อาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อให้รู้เรื่องการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการแจ้งข่าวอาชญากรรม

2. ลักษณะการประกอบอาชญากรรม

คนเราทุกคนประกอบอาชญากรรมได้ทั้งสิ้น บางครั้งเราอาจกระทำผิดโดยที่ตัวเราเองไม่รู้สึกรู้ตัว หรือบางคนประกอบอาชญากรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยไม่เจตนาที่มีเป็นจำนวนมาก หรือบางครั้งการประกอบอาชญากรรมเนื่องมาจากบุคลิกภาพ เพราะการเจ็บป่วยทางจิตใจและร่างกาย บางครั้งก็เกิดจากสาเหตุของความยากจนข้นแค้น บางรายประกอบอาชญากรรมเพื่อความอยู่รอดของชีวิต บางรายจำใจกระทำผิดเพื่อทดแทนผู้มีพระคุณก็มี ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ

ความรุนแรงของการประกอบอาชญากรรมมีหลายระดับ เราอาจแบ่งประเภทการประกอบอาชญากรรมอาจแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 **กระทำผิดโดยฉิวฉิน** ปกติพวกนี้จะเคารพกฎหมายบ้านเมืองแต่หากกระทำผิดในบางครั้งอาจต้องการความสะดวกสบายเป็นที่ตั้ง เช่น ฝ่าฝืนกฎจราจร ทิ้งขยะบนถนน การทำลายป้ายห้ามหยุด ห้ามจอด

2.2 **อาชญากรผู้กระทำความผิดเป็นครั้งคราว** ด้วยความจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย ตามปกติก็เป็นผู้เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง แต่ในบางครั้งบางคราวกระทำผิดกฎหมาย การกระทำผิดนี้ มักเกิดจากความประมาทเลินเล่อและปราศจากมูลเหตุจูงใจ เมื่อกระทำผิดแล้วมักจะไม่กระทำผิดซ้ำอีกเพราะบุคคลเหล่านี้มิได้มีความต้องการที่จะเข้าไปขัดแย้งหรือฝ่าฝืนต่อระเบียบสังคมแต่ประการใด เช่น ผู้ที่ขับรถชนคนตาย หรือบาดเจ็บโดยประมาท

2.3 **อาชญากรผู้กระทำผิดเพราะถูกกดดันทางจิตใจอย่างรุนแรง** ปกติมิใช่อาชญากร เป็นผู้ที่เคารพกฎหมายบ้านเมืองไม่ยอมทำความผิด แต่เนื่องจากถูกกดดันหรือย่ำทางอารมณ์อย่างรุนแรงไม่สามารถยับยั้งสติได้ ความผิดที่กระทำนั้นมักจะเป็นความผิดที่ร้ายแรง เช่น สามีฆ่าภรรยาและชายชู้ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นเนื่องจากบันดาลโทสะหรือถูกยั่วยุ

2.4 **อาชญากรผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน** ปกติก็เป็นผู้เคารพกฎหมาย แต่ในการประกอบอาชีพหรือธุรกิจของบุคคลกลุ่มนี้ มีโอกาสฝ่าฝืนกฎหมายได้ง่าย มีสิ่งยั่วยุคือเงิน จึงถือโอกาสกระทำการบางอย่างอันเป็นความผิดต่อกฎหมายคือการทุจริตเกี่ยวกับสถาบันการเงิน เรามักจะเรียกกลุ่มอาชญากรรวมพวกนี้เป็น “พวกคอเช็ตขาว” ก็เพราะบุคคลพวกนี้มักจะเป็นพวกนักธุรกิจ มีความรู้ดี ทำงานในสถาบันการเงิน ธนาคาร ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานสบาย แต่งตัวสะอาด อาชญากรรมประเภทนี้ เช่น กลุ่มพวกพ่อค้าที่โกงภาษีรัฐบาล หรือสมุหบัญชีที่โกงเงินบริษัทฯ นายธนาคารปล่อยเงินกู้ที่ผิดหลักเกณฑ์ เป็นต้น

2.5 **อาชญากรที่กระทำความผิดติดนิสัย** คือบุคคลจำพวกที่ไม่สามารถทำตนให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ การกระทำแสดงคล้าย ๆ กันว่าไม่มีหวังอะไรในชีวิต นี้จะทำอะไรก็ได้โดยไม่คำนึงถึงว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร และประกอบอาชญากรรมก็เป็นเรื่องที่ไม่ต้องใช้แบบแผนวิธีการอะไรที่ซับซ้อน เพียงแต่สบโอกาสที่จะทำอะไรได้ก็ทำไป อาชญากรรมประเภทนี้ มักจะเป็นที่รู้จักดีในบรรดาเจ้าหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมทั้งตำรวจ อัยการ ศาล และเรือนจำ เพราะคนประเภทนี้ทำผิดบ่อย ๆ ได้แก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ โจรกรรมรถ เป็นต้น และส่วนมากมักจะเป็นผู้ที่ติดยาเสพติดหรือติดสุรา

2.6 **อาชญากรอาชีพ** คือพวกที่ยึดถือการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ และในการที่ยึดถืออาชญากรรมเป็นอาชีพนี้ จะต้องศึกษาวิธีการและเทคนิคในการประกอบอาชญากรรมเฉพาะอย่างที่เป็นอาชีพ

อาชญากรพวกนี้คิดว่าการทำงานที่ทำความผิดนั้น เป็นการทำมาหาเลี้ยงชีพที่มีรายได้ดีอย่างหนึ่ง และยิ่งเชี่ยวชาญเท่าใด ก็ยิ่งมีความภาคภูมิใจในความสามารถเท่านั้น อาชญากรพวกนี้เมื่อถูกจับกุม ดำเนินคดีลงโทษ เมื่อพ้นโทษก็จะกระทำผิดอีก บางรายจะไม่ยอมประกอบอาชีพโดยสุจริตเลย เพราะเห็นว่าลำบากและมีรายได้ได้น้อย ประกอบอาชญากรรมนั้นสะดวกกว่า ง่ายกว่า และได้เงินมากกว่าหากจะพลาด พลังเสียที่หากถูกจับกุมและต้องโทษ โทษที่ได้รับก็ไม่หนักหนา รายได้ที่ได้มาเรียกว่าคัม หรือเกินค่ากว่า โทษที่จะต้องรับ

อาชญากรรมที่จัดเข้าอยู่ในประเภทอาชญากรรมอาชีพผู้กระทำจะต้องเรียนรู้วิธีให้เชี่ยวชาญ เช่น การต้มตุ๋น หลอกหลวง หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Confidence Game การเจาะหรือการเปิดตู้เงินภัย การลักสินค้าจากร้านสรรพสินค้าและการฉ้อโกงกระเป๋า ซึ่งแต่ละอย่างผู้กระทำจะต้องมีความรู้ความ ชำนาญอย่างมากจึงจะทำได้สำเร็จ

2.7 แก๊งค์อาชญากร หรือเรียกว่าองค์กรอาชญากร หมายถึง อาชญากรกลุ่มหนึ่งรวมกัน เป็นกลุ่มก้อนเพื่อร่วมกันวางแผนดำเนินการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ มีการแบ่งหน้าที่ มีตัวการ ผู้สนับสนุน กระทำอย่างมืออาชีพ เสมือนเป็นองค์กรหรือบริษัทที่ดำเนินงานโดยมีแบบแผน และมีการ บริหารงานแบ่งงานออกเป็นสัดส่วน มีหัวหน้าควบคุมงานเป็นชั้น ๆ และดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และ แต่ละองค์การมีงานด้านมิชฉชีพหลายอย่างหลายด้านเข้าด้วยกัน เช่น ด้านค้ายาเสพติด ด้านค้าหญิง โสเภณี การค้ามนุษย์ ลักลอบเปิดบ่อนการพนัน ขบวนการขนของหนีภาษี แก๊งค์โจรกรรมรถ

อาชญากรรมประเภทนี้การสืบสวนปราบปรามกระทำได้ยากกว่าอาชญากรรมทั่ว ๆ ไป ซึ่งมี วิธีการไม่สลับซับซ้อน ซึ่งเป็นภารกิจหน้าที่การสืบสวนที่จะต้องร่วมมือกับทุก ๆ ฝ่าย ต้องระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเป็นศูนย์บัญชาการเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น ศูนย์ปราบปรามการค้ามนุษย์ ศูนย์ป้องกันปราบปราม ยาเสพติด ศูนย์ป้องกันปราบปรามน้ำมันเถื่อน เป็นต้น

3. วิธีป้องกันอาชญากรรม

ประชาชนหรือสังคม มักจะโยนปัญหาอาชญากรรมให้กับตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งความจริงแล้วการป้องกันอาชญากรรมที่ดี การแก้ปัญหอาชญากรรมที่ดี “ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้อง ร่วมแรงร่วมใจป้องกันหรือร่วมกันแก้ปัญหอาชญากรรมทั้งสิ้น”

ตำรวจมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) ไม่ให้สังคมหรือประชาชนฝ่าฝืน กฎหมาย ประชาชนมีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินของตนเอง ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการแจ้ง ข่าวสารอาชญากรรมให้ตำรวจ สืบสวนหาข่าว สังเกตสิ่งผิดปกติ ดูแลความเป็นอยู่ เข้าไปในหมู่บ้าน ชุมชน หากพบเห็นสิ่งผิดปกติก็ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้ข่าวสาร เป็นพยานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ การกระทำดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ดี

3.1 วิธีป้องกันอาชญากรรมมีหลายวิธี อาจสรุปได้ดังนี้

3.1.1 การตัดช่องโอกาสคนร้ายเพื่อไม่ให้กระทำผิด

คนร้ายจะหาโอกาสหรือจังหวะก่ออาชญากรรมในช่วงที่เห็นว่ามีโอกาสดีหรือเจ้าของบ้านเผลอ ซึ่งคนร้ายจะเลือกโอกาสที่สะดวกที่สุด ดังนั้นคนร้ายจะกระทำการโจรกรรมทันทีเมื่อมีจังหวะได้โอกาสเหมาะสม เช่น

- ช่วงที่เจ้าของบ้านไม่อยู่
- นอนเปิดประตู หน้าต่างยามวิกาล
- ลืมปิดประตู หน้าต่าง ลืมใส่กลอนประตู หรือกุญแจ
- ไปต่างจังหวัดโดยทิ้งบ้านไว้หลาย ๆ วัน โดยไม่มีผู้ดูแลบ้าน หรือปล่อยเด็ก ๆ

เฝ้าบ้านอยู่กันเอง เท่านั้น

- เมื่ออยู่ในที่เปลี่ยว หรือปลอดภัยคน ไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืน คนร้ายอาจฉวย

โอกาสขณะที่ปลอดภัยคนทำการโจรกรรมทรัพย์สินด้วยการชิงทรัพย์ หรือวิ่งราวทรัพย์ หรือลักทรัพย์ คนร้ายย่อมกระทำได้

- ความประมาทเลินเล่อ เผลอเลอของท่าน อาจนำไปสู่อาชญากรรมได้ เช่น ลืมทิ้งสิ่งที่มีค่าไว้นอกบ้าน ตามร้านค้าหรือตามที่สาธารณะที่มีคนพลุกพล่าน

เกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ของตนเอง เช่น ท่านอาจถูกหลอกหลวงด้วยวิธีการต่าง ๆ จากมิจฉาชีพ ด้วยการอาศัยเล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากท่านนึกไม่ถึงแล้ว โอกาสที่ท่านจะต้องถูกคนร้ายทำการโจรกรรมทรัพย์สินนั้นเป็นเรื่องง่ายมาก ดังนั้นท่านควรคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเองและพิจารณาดูว่า สมควรที่จะไว้วางใจบุคคลที่ท่านไม่รู้จักมักคุ้นหรือ ซึ่งคนร้ายอาจมาในหลายรูปแบบเช่น ทำทีเป็นว่าเป็นช่างลับมีด ช่อมโทรศัพท์บ้าง ช่อมวิทยุไฟฟ้า ประปา หรือแม้แต่พวกที่แอบอ้างว่ามาทำการสำรวจตามบ้านก็อาจเป็นอาชญากรที่แฝงมา ถึงแม้จะเป็นหญิงก็อย่าได้ไว้ใจ ซึ่งเมื่อท่านเผลอ ก็จะถือโอกาสโจรกรรมทรัพย์สินทันที

3.1.2 การตัดช่วงเวลาของคนร้าย

เวลาที่คนร้ายจะประกอบอาชญากรรมนั้น ก็มีหลายช่วงเวลาด้วยกัน ซึ่งแต่ละช่วงเวลาคนร้ายก็จะประกอบอาชญากรรมแต่ละอย่างไม่เหมือนกัน

- ช่วงเวลา 00.01 - 04.00 น. คนร้ายมักจะเข้าตามหมู่บ้าน ทำการโจรกรรมทรัพย์สินของชาวบ้านด้วยการจงด - แะตามประตูหน้าต่าง ปีนเข้าบ้านเพื่อเอา ทรัพย์สินที่ทิ้งไว้ข้างนอกตัวบ้าน หรือโจรกรรมรถยนต์

ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านจะนอนหลับสนิทมาก ที่ชาวบ้านเรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า “ยามหมาหลับ” ช่วงเวลาที่เรียกว่า “ฤกษ์ดาวโจรกำลังขึ้น” ดังนั้นก่อนนอนควรจะได้ทำการสำรวจประตูหน้าต่าง และดูแลทรัพย์สินให้อยู่ในที่ปลอดภัย

- ช่วงเวลา 05.00 - 07.00 น. หากเป็นชนบทเป็นช่วงเวลาที่พ่อค้า แม่ค้า และชาวบ้านเริ่มไปประกอบอาชีพกันแต่เช้าตรู่ ช่วงนี้เองที่คนร้ายมักชอบกระทำการชิงทรัพย์ หรือวิ่งราวทรัพย์ ฟังระมัดระวังเป็นพิเศษในเรื่องนี้ กระเป๋าใส่เงินสดควรถือไว้ให้แน่น ระวังโจรมอเตอร์ไซด์ และไม่ควรเดินคนเดียวตามตรอกซอกซอยที่เปลี่ยวคน

- ช่วงเวลา 10.00 - 15.00 น. สำหรับบ้านที่ไม่มีคนเฝ้าดูแล เนื่องจากต้องออกไปประกอบอาชีพส่วนตัว คนร้ายอาจทำการเบียดฆาตตาย เข้าบ้านทำการโจรกรรมทรัพย์สินไปได้

- ช่วงเวลา 21.00 - 24.00 น. สำหรับช่วงเวลานี้ไม่ค่อยมีอาชญากรรมเกิดขึ้นมากนัก มีเป็นส่วนน้อย สำหรับผู้ที่ปล่อยปละละเลยทิ้งทรัพย์สินที่ไม่ค่อยจะมีค่ามากนักไว้นอกบ้าน และคิดว่าคงไม่มีใครเอาไป นั้นแหละทรัพย์สินเหล่านี้เองที่อาจจะหายได้ เช่น พวกต้นว่านต่าง ๆ หรือสิ่งของเครื่องใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ โต๊ะ เก้าอี้ ดังนี้ เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะในการป้องกันอาชญากรรม

ที่กล่าวข้างต้นแล้ว นับว่าเป็นจังหวะ หรือโอกาสของคนร้ายที่จะทำการโจรกรรมทรัพย์สินของท่าน หรือบางครั้งท่านก็อาจได้รับอันตรายถึงชีวิตเมื่อเป็นดังนี้ ควรหาโอกาสป้องกันทรัพย์สินและชีวิตของท่านให้ปลอดภัยดีกว่า โดยเริ่มปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังต่อไปนี้

4.1 เมื่อท่านจะออกจากบ้านไปต่างจังหวัด หรือไปทำธุรกิจโดย ทิ้งบ้านไว้หลาย ๆ วัน

4.1.1 ก่อนออกจากบ้านควรสำรวจทรัพย์สินภายในบ้านให้เรียบร้อยว่าอยู่ครบถ้วนอย่างไร เก็บไว้ในที่ที่เหมาะสมที่ควรกับการมีค่า

4.1.2 เก็บของที่มีค่ามาก ๆ ไว้ในที่มิดชิด อย่าให้ล่อแหลมต่อสายตาของเหล่ามิจฉาชีพ

4.1.3 ปิดประตูใส่กลอนไว้ให้เรียบร้อย รวมทั้งตู้น้ำประปาปิดให้เรียบร้อย ไฟฟ้าสับสวิตช์ไฟฟ้าลงให้เรียบร้อยก่อนจากบ้านไป

4.1.4 ปิดประตูรั้วบ้าน ใส่กุญแจให้มั่นคง

4.1.5 ควรจะได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบบ้าง เพื่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้ไปตรวจตราดูแลให้บ้างเป็นครั้งคราว

4.1.6 แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบว่า กรณีถ้าเกิดเหตุฉุกเฉินจะติดต่อได้อย่างไร

4.1.7 ขอร้องเพื่อนบ้านที่สนิทให้ช่วยดูแลบ้านขณะที่ไม่อยู่ และให้ช่วยติดต่อทางโทรศัพท์ให้ตำรวจทราบ ถ้าพบพฤติกรรมที่น่าสงสัย เช่น กรณีที่มีคนหรือรถมาวิ่งวนเวียนแถวหน้าบ้าน

4.1.8 ไม่ควรบอกให้ชาวบ้านทราบว่าวันนั้น วันนี้จะไปทำธุระที่นั่นที่นี่ ควรบอกเฉพาะเพื่อนบ้านที่สนิท และไว้วางใจได้เท่านั้น มิฉะนั้นแล้วชาวที่ไม่อยู่บ้านอาจเข้าหูของคนร้ายได้โดยไม่รู้ตัว

4.1.9 ไม่ควรทิ้งคนไข้ไว้ตามลำพัง หากมีญาติใกล้เคียงควรจะได้วานให้มาอยู่เป็นเพื่อน หรือให้เฝ้าบ้านแทน

4.1.10 หากที่บ้านของท่านรับหนังสือพิมพ์รายวัน ควรแจ้งให้คนส่งหนังสือพิมพ์งดการส่งหนังสือพิมพ์ตามจำนวนวันที่ท่านไม่อยู่ เพราะถ้าท่านไม่กระทำเช่นนั้นอาจเป็นการชี้ช่องให้คนร้ายทราบที่ท่านไม่อยู่บ้าน อันจะเป็นชนวนอย่างหนึ่งที่คนร้ายจะลอบเข้าทำการ โจรกรรมทรัพย์สินของท่าน

4.2 กรณีที่ท่านจะออกจากบ้านในเวลากลางวันเพื่อไปทำธุระชั่วคราว

4.2.1 ถ้าบ้านของท่านมี 2 ชั้น ควรจะเปิดไฟทิ้งไว้ทั้งสองชั้น

4.2.2 ไม่ควรปิดบ้านท่านให้มีมืดทึบจนมองไม่เห็นภายในบ้าน

4.2.3 ไม่ควรซ่อนกุญแจไว้ในบริเวณบ้าน เช่น ตามประตู หน้าต่าง การแขวน หรือวางไว้ที่เห็นชัดเจน ก็ไม่ควรทำ

4.2.4 ตรวจสอบตราประตู หน้าต่าง ใส่กลอนให้เรียบร้อยก่อนออกจากบ้าน

4.2.5 ไม่ควรบอกกล่าวผู้ที่ไม่ไว้ใจว่าไม่อยู่บ้าน นอกจากเพื่อนบ้านที่สนิท และอยู่ใกล้เคียงเท่านั้น

4.2.6 ขอรับรองเพื่อนบ้านที่สนิทช่วยดูแลบ้านให้ด้วย ทางที่ดีควรแจ้งให้ทราบว่า จะกลับมาถึงเวลาที่จะกลับบ้าน เพื่อนบ้านจะได้รู้ว่าเป็นท่านไม่ใช่ขโมย

4.2.7 ควรเปิดไฟนอกชายคาไว้ให้สว่าง ไม่ควรเสียดาย

4.2.8 ปลดปล่อยสุนัขให้อยู่รักษาบ้านตามปกติ และระวังการลักลอบวางยาเบื่อสุนัขด้วยการหาเครื่องป้องกันกรกินอาหารให้สุนัขด้วย

4.2.9 ควรทำประวัติคนไข้ไว้และไม่ควรให้คนใช้ที่ยังไม่มักคุ่น หรือยังไม่ทราบประวัติดี ให้อยู่เฝ้าบ้านตามลำพัง

5. การจัดทำข้อมูลประกอบการสืบสวนสอบสวน

5.1 การจัดการประวัติหรือข้อมูลประกอบอาชญากรรม

การรวบรวมข้อมูล การประกอบอาชญากรรมหรือที่เรียกว่า “แผนประทุษกรรม” มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายสืบสวนจะต้องรวบรวมไว้ ตลอดจนการจัดทำประวัติหรือข้อมูลการประกอบอาชญากรรมในแต่ละสถานที่ แต่ละช่วงเวลา เพื่อใช้ศึกษาเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์ต่องานด้านการสืบสวนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การจัดทำประวัติหรือข้อมูลอาชญากรรมของผู้กระทำผิด ภายในเขตพื้นที่และเขตพื้นที่ใกล้เคียงไว้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน สารสำคัญของการจัดทำประวัติหรือข้อมูลแห่งการประกอบอาชญากรรมนั้น โดยหลักแล้วควรที่จะแยกแต่ละประเภทออกจากกัน เช่น

ประเภทเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อชีวิต การกระทำความผิดต่อทรัพย์สิน ประเภทเกี่ยวกับมือปืนรับจ้าง ประเภทเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเพศ ประเภทเกี่ยวกับการปล้นทรัพย์(ร้านค้าทอง) เป็นต้น ปัจจุบัน การเก็บประวัติคนร้ายมีการพัฒนารูปแบบการเก็บโดยอาศัยคอมพิวเตอร์ ทั้งลายพิมพ์นิ้วมือ(สแกนลายพิมพ์นิ้วมือเก็บไว้) พร้อมภาพเก็บไว้ด้วยจะทำให้ค้นหาได้ง่าย

การจัดทำประวัติหรือข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะมีประโยชน์เป็นอย่างมากในการใช้สืบเสาะหาตัวผู้กระทำความผิดหรือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะจะปรากฏอยู่เสมอ ๆ ว่าผู้กระทำความผิดส่วนมากจะเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ ๆ ตามความชำนาญของตนเอง

5.2 การนำข้อมูลท้องถิ่นและข้อมูลประวัติบุคคลพันโทษมาใช้ประโยชน์ในการสืบสวน

ตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีและคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้สั่งการให้สถานีตำรวจทุกแห่งต้องจัดทำข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับภูมิประเทศให้ตรงกับความเป็นจริง และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีระเบียบ เป็นระบบ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยข้อมูลที่สำคัญ ๆ จัดเก็บรวบรวมได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล สถานที่ที่สำคัญ และสถานที่ที่อาจมีส่วนก่อให้เกิดอาชญากรรมเกิดขึ้นได้ ก็เก็บรวบรวมไว้ได้ หากเก็บได้มากเท่าใดก็ยิ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่เหล่านี้บางประเภทจำเป็นต้องให้ความคุ้มครอง บางประเภทจำเป็นต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับบุคคลบางคน และบางประเภทต้องจัดทำไว้เพื่อความสะดวกในการเข้าระงับเหตุร้าย เป็นต้น

บุคคลพันโทษ หมายถึง บุคคลที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุก ปรับสถานเดียว หรือเพียงแต่การรอลงอาญา หรือพิพากษาให้ส่งตัวเข้าฝึกอบรมในสถานสงเคราะห์ของกรมราชทัณฑ์ และเมื่อได้รับโทษนั้นครบตามกำหนดตามคำพิพากษาแล้ว ให้ถือว่าเป็นบุคคลพันโทษ

ข้อมูลท้องถิ่นและข้อมูลประวัติบุคคลพันโทษ เป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามเพราะกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้จะทราบข้อมูลอาชญากรรมมาก โดยปกติการสำรวจข้อมูลท้องถิ่นและข้อมูลประวัติบุคคลพันโทษนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายป้องกันและปราบปรามที่จะต้องพัฒนาให้มีการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในการสืบสวนก่อนและหลังเกิดเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการติดตามพฤติกรรมของบุคคลพันโทษนั้น แม้จะมีเจ้าหน้าที่ของตำรวจโดยตรงก็ตาม แต่ข้อมูลประวัติบุคคลพันโทษนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยให้การปราบปรามอาชญากรรมง่ายยิ่งขึ้น ระบบข้อมูลสารสนเทศประจำบุคคลพันโทษในเขตท้องถิ่นระดับสถานีตำรวจ ต้องพัฒนาให้เป็นระบบที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการใช้ประโยชน์ในการสืบสวน ทั้งนี้เพราะจะปรากฏอยู่เสมอ ๆ ว่าผู้กระทำความผิดส่วนมากพันโทษมาแล้ว จะเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ ๆ ดังที่เคยกระทำผิดมาก่อน

6. การใช้วิทยาการตำรวจควบคู่กับงานสืบสวนสอบสวน

ในการสืบสวนปัจจุบัน นอกจากใช้วิธีการสืบสวนโดยใช้วิทยาการตำรวจเข้ามาช่วยในการสืบสวนมากยิ่งขึ้น การใช้วิทยาการตำรวจเข้ามาสนับสนุนงานสืบสวนหมายถึง การใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือทางเทคโนโลยีเข้าช่วย เช่น การใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ทำการตรวจสอบ พิสูจน์อาชญากรรมเป็นเครื่องกระสุนปืน ตรวจเปรียบเทียบลายมือในเอกสาร ลายพิมพ์นิ้วมือ เขม่าดินปืน การใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องตรวจโลหะวัตถุระเบิด การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ การใช้เครื่องดักฟังเสียง เป็นต้น

อย่างไรก็ดีในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้วิทยาการตำรวจเข้ามาช่วยในการสืบสวนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เล็งเห็นความสำคัญของวิทยาการสมัยใหม่ จึงได้พยายามทุกวิถีทางที่จะสนับสนุนงานการสืบสวน และนำมาเป็นประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมให้มากยิ่งขึ้น โดยได้พยายามพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความรู้ความเข้าใจในวิทยาการสมัยใหม่อันได้แก่ งานพิสูจน์หลักฐาน งานด้านทะเบียนประวัติอาชญากร และงานนิติเวช ตลอดจนนำเอาเทคโนโลยีอื่น ๆ เข้ามาใช้ในการสืบสวน เป็นต้น ซึ่งจะขอสรุปรายละเอียดเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

6.1 ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ กับการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินการสืบสวนสอบสวนในปัจจุบัน นอกจากจะใช้วิธีการโดยตัวบุคคลและในปัจจุบันวิทยาศาสตร์สาขาอนุพันธุศาสตร์พันธุวิศวกรรมศาสตร์ได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่ เจ ดี วัตสัน (J.D.Watson) และ เอช เอฟ ซีคริก (H.F.C. Crick) ได้เสนอโครงสร้าง ดี เอ็น เอ ในปี ค.ศ. 1953 ว่าเป็นแบบสายเกลียวคู่ในลักษณะการคล้ายรูบันได้เกลียวกลม โดยมีสายน้ำเชื่อมระหว่างน้ำตาลกับฟอสเฟตสองสาย ทำหน้าที่เสมือนกับราวบันไดทั้งสองข้าง ส่วนคู่เบสที่ยื่นออกมาจากแต่ละสายและยึดต่อกันระหว่างคู่เบส A-T และ G-C ทำหน้าที่เสมือนเป็นขั้นบันได

โครงสร้างของ ดี เอ็น เอ ตามแบบจำลองนี้มีคุณสมบัติทางเคมีสอดคล้องกับคุณสมบัติทางชีววิทยาของยีนทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของยีนในรูปแบบของรหัสที่เกิดขึ้นจากการเรียงลำดับในโมเลกุล ดี เอ็น เอ การดังกล่าวนับเป็นการเปิดศักราชใหม่ของการศึกษาพันธุศาสตร์ในระดับโมเลกุล (Molecular genetics) ที่ลงไปถึงความเร่งลับของรหัสพันธุกรรมที่ประกอบกันเข้าเป็นภาษาทางเคมีที่สะสมเป็นข้อมูลข่าวสารพันธุกรรมอย่างมากมายมหาศาล นำไปสู่การค้นพบวิธีการหาลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ (DNA Fingerprints) ที่สามารถบ่งบอกความเป็นปัจเจกบุคคลในตัวเองที่ไม่เหมือนใครได้เช่นเดียวกับลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ จึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในงานนิติเวชเพื่อพิสูจน์ความเกี่ยวพันของบุคคลในคดีอาญาที่รุนแรง คดีฆาตกรรม ทำร้ายร่างกาย และการข่มขืนกระทำชำเรา

ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ เป็นผลมาจากกระบวนการทางธรรมชาติที่สร้างให้แต่ละบุคคลแตกต่างกัน และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน เช่นเดียวกับลายพิมพ์นิ้วมือในทางวิทยาศาสตร์นั้น ความแตกต่างของลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ เกิดขึ้นจากความแตกต่างของลำดับเบสจำเพาะ A-T และ G-C ขนาดสั้นจำนวนซ้ำ ๆ กัน กระจายไปทั่วบนเส้น ดี เอ็น เอ ตำแหน่งการกระจายของลำดับเบสจำเพาะ

การนำลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ มาใช้ในการก้นกรองมุลคดีในชั้นสืบสวน-สอบสวน ถือว่าเป็นการใช้วิทยาการตำรวจ (Police Science) เกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานเข้าช่วยในการคลี่คลายคดี โดยเฉพาะในคดีที่ขาดประจักษ์พยาน เพราะโดยสภาพของคดีอาญาที่รุนแรง พยานหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ มักได้แก่ เลือด เส้นผม ขน อาวุธ และเสื้อผ้าของผู้เสียหายหรือของผู้กระทำความผิด สิ่งคัดหลังดังกล่าวจะมีสารพันธุกรรม คือ ดี เอ็น เอ (DNA Deoxyribonucleic Acid) เป็นส่วนประกอบที่สามารถจะสกัด ดี เอ็น เอ ออกมาเพื่อนำเอาลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ เปรียบเทียบกับลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ ของผู้ต้องสงสัยที่ได้จากการเจาะเลือดพิสูจน์ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ เดียวกันก็แสดงว่าเลือด อสุจิ เส้นผม หรือขน ในที่เกิดเหตุเป็นของผู้ต้องสงสัยแน่นอน การนำพิมพ์ ดี เอ็น เอ มาช่วยในกระบวนการก้นกรองมุลคดีในชั้นพนักงานสืบสวนทำให้แนวทางการสืบสวนแคบลงจนถึงตัวผู้กระทำความผิด ในขณะที่วิธีการพิสูจน์ทางนิติเวชแบบดั้งเดิม เช่น การหาหมู่เลือด (A B O blood Group) เส้นผม ขน ยังมีข้อจำกัดในการแยกบุคคลออกเป็นกลุ่ม ๆ เท่านั้น ไม่สามารถที่จะชี้เฉพาะลงไปได้ว่าเป็นบุคคลใด

ความสำคัญของการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA

DNA ในการใช้ประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญาดังนี้

1) ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ (DNA Fingerprinting) ช่วยเชื่อมโยงระหว่างสถานที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหา และเหยื่ออาชญากรรม ดังนั้นผู้สืบสวนจะต้องพยายามเก็บร่องรอยหลักฐานให้ละเอียดที่สุดเพื่อจะได้ส่วนประกอบของคนร้าย เช่น เส้นผม ขน กลุ่มเลือด เศษเนื้อ ฯลฯ เพื่อนำมาตรวจพิสูจน์ทาง ดี เอ็น เอ

2) ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ (DNA Fingerprinting) เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของบุคคล เพื่อให้ผู้ที่มีได้เกี่ยวข้องได้รับการปล่อยตัวโดยเร็ว กรณีที่จับบุคคลต้องสงสัยมาและพบร่องรอย DNA ของมนุษย์ในที่เกิดเหตุ กรณีนี้สามารถนำมาตรวจเปรียบเทียบได้

3) ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ (DNA Fingerprinting) ใช้พิสูจน์ความเกี่ยวพันระหว่างบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันทางสายเลือด จะใช้ในการตรวจหาความเป็นพ่อ แม่ ลูก

ดังนั้น การสืบสวนในปัจจุบันการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยละเอียด เก็บพยานหลักฐานให้ละเอียดรอบคอบ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนหาตัวคนร้ายได้มากยิ่งขึ้น

6.2 ร่องรอยต่าง ๆ ที่พบในที่เกิดเหตุสามารถตรวจพิสูจน์ได้ ได้แก่

6.2.1 รอยพิมพ์ลายนิ้วมือ นิ้วเท้า สามารถตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบว่าใครเป็นเจ้าของหรือเป็นของใคร

6.2.2 รอยเจาะ งัด ตัดฟัน นั้น เป็นรอยที่เกิดจากการใช้เครื่องมือชนิดไหนและอันไหน

6.2.3 รอยกัดฟัน เป็นรอยฟันของผู้ต้องสงสัยหรือไม่

6.2.4 รอยเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นรอยเครื่องหมายของสิ่งใด หรือของผู้ใดและเป็นของใคร

6.3 เอกสารและวัตถุปลอมแปลงจะพิสูจน์ว่า

6.3.1 เอกสารต่าง ๆ ใครเป็นผู้เขียนข้อความหรือเป็นผู้เซ็นชื่อ ได้มีการปลอมแปลงเอกสารหรือไม่ ตลอดจนพิสูจน์หาข้อความจากเอกสารลับต่าง ๆ

6.3.2 วัตถุปลอมแปลง เช่น เงินตรา เครื่องหมายการค้า แสตมป์ ได้มีการปลอมแปลงหรือไม่ มีวิธีการปลอมแปลงอย่างไร

6.4 อาวุธปืนจะพิสูจน์ว่า

6.4.1 หัวกระสุนและปลอกกระสุนนั้น ได้ยิงมาจากปืนกระบอกที่ยึดได้จากผู้ต้องสงสัยหรือไม่

6.4.2 รอยคราบดินปืนที่ปรากฏบนเครื่องแต่งกายของผู้เคราะห์ร้ายแสดงถึงระยะว่าผู้เคราะห์ร้ายถูกยิงในระยะห่างสักเท่าใด

6.4.3 การสลัดของปลอกกระสุนอัตโนมัติแสดงระยะของการยิงได้

6.4.5 ใครเป็นเจ้าของปืน ถึงแม้ทะเบียนจะถูกลบออกไปก็ตาม

6.5 วัตถุจำพวกยาเสพติด ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน กัญชา และยาบางอย่างจะตรวจพิสูจน์ได้ว่าเป็นยาดังกล่าวหรือไม่ และเป็นยาเสพติดชนิดใด

6.6 วัตถุพยานจำพวกเลือด คราบอสุจิ จะตรวจได้ว่าเป็นเลือดมนุษย์หรือสัตว์ และจัดอยู่ในหมู่ใด

6.7 วัตถุพยานจำพวกเส้นผม ขน จะตรวจได้ว่าเป็นชนิดไหน บางกรณีอาจจะตรวจได้ถึงว่าได้ถูกดึงหรือฉีกขาดจากส่วนไหนก็ได้

6.8 วัตถุพยานจำพวกวัตถุระเบิด จะตรวจได้ว่า มีกลไกการทำงานอย่างไร และเป็นวัตถุระเบิดชนิดไหน

6.9 วัตถุพยานที่เป็นชิ้นเล็ก ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

6.9.1 เศษแก้ว กระจก จะตรวจพิสูจน์ได้ว่า เศษแก้วแตกออกโดยใช้แรงทุบหรือใช้กระสุนปืนยิงทางด้านไหน และแตกมาจากวัสดุชิ้นไหนได้

6.9.2 เศษผง เศษดิน ฯลฯ จะพิสูจน์ได้ว่ามาจากแหล่งใด

6.9.3 เศษสี จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นสีชนิดใด เหมือนกับสีที่ติดกับวัตถุอื่นที่เป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่

จะเห็นได้ว่าบรรดาวัตถุพยานต่าง ๆ นั้น ให้คุณค่าในการสืบสวนสอบสวนเป็นอย่างมาก ถ้าหากว่าได้พบวัตถุพยานอย่างใดอย่างหนึ่งในตัว หรือที่อยู่อาศัยของผู้ต้องสงสัยและได้ทำการพิสูจน์เปรียบเทียบแล้วว่าเป็นวัตถุพยานชนิดเดียวกับที่ได้จากที่เกิดเหตุ หรือบางกรณีวัตถุพยานบางอย่างจะชี้ระบุตัวผู้ต้องสงสัยได้

นอกจากนี้ยังจะใช้มาเป็นหลักฐานสนับสนุนการกระทำผิดของผู้ต้องสงสัยหรือหลักฐานบางอย่างที่ทำให้แนวทางการสืบสวนแคบลง และได้พยานหลักฐานระบุยืนยันผู้กระทำผิดได้แน่นอนยิ่งขึ้น รวมทั้งยังใช้เป็นหลักฐานเพื่อพิสูจน์ผู้บริสุทธิ์ที่ปราศจากมลทินออกไปจากคดี หรือจากการต้องสงสัย

7. ตำหนิรูปพรรณบุคคล

นักสืบที่ดีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจตำหนิรูปพรรณของคนร้าย ดังนั้นเพื่อความเข้าใจถึงตำหนิรูปพรรณของคนเราหรือเพื่อให้ทราบตำหนิรูปพรรณของคนร้าย ก็ควรจะทำความเข้าใจลักษณะหรือตำหนิรูปพรรณของคนเราไว้เพื่อจะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการจดจำ หรือใช้เป็นแนวทางการสืบสวนหาตัวคนร้ายหรือผู้กระทำความผิดได้ง่ายขึ้น มีวิธีจดจำลักษณะที่สำคัญ ๆ ของคนเราดังนี้

- **สูง** นอกจากวัดความสูงเป็นเมตรและเซนติเมตรแล้ว ให้ใช้การวัดส่วนสูงเป็นฟิต และนิ้ว เพื่อประโยชน์ในการอ่านความสูงของคนด้วยสายตาและการเก็บบัตร เพราะเป็นวิธีสากลการคาดคะเนส่วนสูงโดยใช้ฟิตและนิ้วนี้ สะดวกกว่าเมตรและเซนติเมตร เพราะอาจคาดคะเนได้แม่นยำกว่ากัน รูปร่าง มีลักษณะ สมส่วน ท้วม อ้วน พุงพลุ้ย ส่วนใหญ่ หนา บาง สูงผอม ร้างตรง ตัวอ หลังโก่ง ไหล่กลม ฯลฯ

- **ผิว** มีลักษณะอย่างไร นวล เปล่งปลั่ง เลือดฝาด ซีด งาม เหี่ยว สะเก็ด หรือตุ่ม

- **หน้า** ก.รูปหน้า - กลม รูปไข่ ยาว ย่นเป็นริ้ว เหี่ยวยาน อูม หน้ากระดูก

ข.ลักษณะดวงหน้า - บึ้ง ยิ้มแย้มแจ่มใส หม่อใจลอยหน้าแดงอยู่เสมอ

- **ผม** อะไร เริ่มหงอก เริ่มล้าน ดัด หยิก แสกอย่างไร หวีเสย ยาว สั้น ดัดอย่างไร ทรงผม กระพุ่มยาว ฯลฯ ใสน้ำมัน ปล่อยให้ยุ่ง ฯลฯ

- **หนวดเครา** (ลักษณะและสี) หนวด (ขนาด ลักษณะ สี ดก) คางเขียว เคราเขียว ฯลฯ

- **คิ้ว** สี หน้า บาง ดก เขียน โก่ง คิ้วตอ หอมแหร่ม ถอน

- **ตา** ดี บอด เหล่ ลึกโบ้ ขอบตาแดง ขนตายาว ใสแว่น (เวลาอ่านหนังสือหรือทำเป็นปกติ ชอบแว่นชนิดใด กรอบแว่นตาความหนากระจกแว่น) ตาชั้นเดียว

- **ศีรษะ** ใหญ่ เล็ก แบน เหลี่ยม แพน นุ่มนุ้ย หน้าผาก - สูง ต่ำกว้าง แคบ ย่น โหนก นุ่ม

- **จมูก** ใหญ่ เล็ก ยาว สั้น งอ บิด เบี้ยว งอน โค้งแบนนกดแก้ว โด แดง รูจมูกเล็ก รูจมูกใหญ่ ฯลฯ

- **ปาก** หนา บาง สมส่วน บนยื่น ล่างยื่น ริมฝีปาก-หน้า บาง สมส่วน
- **คอ** ยาว สั้น ใหญ่ เล็ก
- **คาง** ลักยิ้ม บุ่ม แหลม กลม ยื่น สั้น คางเหลี่ยม ฯลฯ
- **ฟัน** สะอาด ขาว เสีย ห่าง เหยิน ไม่เรียบ อุด ถอน เรียบ ไม่มีฟัน
- **หู** ใหญ่ กาง ไม่มีติ่ง หูแหลม หูดอกกะหล่ำ (ม้วน)
- **มือ** ยาว สั้น ใหญ่ นิ้วยาว นิ้วสั้น มือหนาหยาบ สะอาด เล็บยาว ตัดสั้น เล็บสกปรก แต่งเล็บ

ทายา (สีอะไร)

- **เสียง** ห้าว เพราะ สูง ลึก ดัง เขา เสียงผู้หญิง ติดอ่าง พูดไม่ชัดคำ ฯลฯ
- **แผลเป็นหรือตำหนิ** ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งอาจเป็นปาน ฝ้า จุด ฝ้า สิ่งพิการ แผลถูกอาวุธ มีคม หรือเกิดโดยอุบัติเหตุ ซึ่งเห็นได้และที่แขนท่อนล่าง เริ่มพิจารณาแต่ศีรษะลงมา
- **ลายสัก** อาจเป็นรูปภาพต่าง ๆ ยัก แสดงหมู่คณะ รูปสัตว์ เรือ ฯลฯ ให้เริ่มพิจารณาแต่ศีรษะลงมา

- **ลักษณะพิกลและอุปนิสัยพิเศษ** อากัปกริยา เช่น ชอบใช้มือเกาจมูกหรือหูเวลาพูด อากา
 กระทบกะโหลก ใช้คำพูดซ้ำเป็นที่สังเกต อากาการเดินก้มหน้าเดินแกว่ง กล่าวถึงที่ฐานที่บางแห่ง ถึงบุคคล
 ร่ำรวยบางคน มีความชำนาญพิเศษในสิ่งใด ชอบกีฬาเล่นเปียโน ดนตรีอื่น เล่นกลได้ หรือห้อยโหน สุนัขหรือ
 ยี่ห้อที่สุบ ม้วนเอง หรืออื่น ๆ สุกปลั่ง (กลองที่ใช้สุบลักษณะยาเส้น) ตีมเปียร์ เหล้า (ยี่ห้ออะไร) สมคบ
 หญิงโสเภณี ติดยานัตถุ์ รวมทั้งชอบแต่งกายอย่างไรด้วย

- **การแต่งกาย** (ที่เห็นครั้งสุดท้าย) ถ้าเป็นผู้ชายสวมใส่ เสื้อ กางเกง ถุงเท้า รองเท้า สีและแบบ
 ใด ถ้าสิ่งใดที่กล่าวมีลักษณะพิเศษ เช่น กางเกงขาสั้น ขาบาน ก็ให้ระบุรายละเอียดลงด้วย **หญิง** เสื้อ
 ผ้านุ่ง หรือถุงเท้า รองเท้า มีสิ่งใดเป็นลักษณะพิเศษ เช่น ใส่เสื้อไม่มีกระดุม ฯลฯ

- **สถานที่ที่ชอบไปเที่ยวเตร่และตำบลที่ควรสืบ** เป็นสถานที่ ๆ ผู้กระทำผิดอาจไปเที่ยวหรือ
 ชอบเที่ยว เช่น โรงเตี๊ยม สืบสนามม้า โรงบิลเลียด โรงเหล้า ร้านไหนเป็นพิเศษ โรงแรม สุดแท้แต่ถนัด หรือ
 สถานที่ ๆ หลบซ่อนตัวอยู่ อาจเป็นภูมิลำเนาเดิม บ้านญาติ บ้านเพื่อนฝูงผู้รู้จักที่คาดคะเนว่าจะหนีไปอยู่ที่
 นั้น

- **ตำบลที่ส่งตำหนิรูปพรรณผู้กระทำผิดไป** ได้แก่ ท้องที่ที่ สืบทราบ ผู้กระทำผิดหลบหนีไปอยู่
 ถ้ามีการติดต่อกันโดยเฉพาะอย่างไรแล้ว ก็ให้ระบุรายละเอียดเข้าไปเป็นข้อมูลด้วย

ที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นตำหนิรูปพรรณของคนเรา ดังนั้น เมื่อพบผู้กระทำผิดหรือคนร้ายก็ขอให้
 พยายามจดจำจุดเด่นของคนร้ายให้ได้ โดยเลือกจำจุดเด่น ๆ ไม่ควรจดจำมากเกินไป

8. ตำหนิรูปพรรณวัตถุสิ่งของ

นักสืบนอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตำหนิรูปพรรณของบุคคลเป็นอย่างดีแล้ว นักสืบที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ มีความรู้ทั่วไปและความรู้รอบตัวเรื่องเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันเป็นอย่างดี ประการสำคัญนักสืบจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบ รู้จักสังเกต จดจำ นำไปวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน จึงจำเป็นจะต้องมีความรู้และเข้าใจลักษณะสิ่งของเครื่องใช้ประจำวัน เช่น ยี่ห้อ รุ่นรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ชนิดประเภทอาวุธปืน โทรศัพท์มือถือชนิด ยี่ห้อ รุ่น รวมทั้งต้องสังเกตและเข้าใจเรื่องตำหนิรูปพรรณหรือลักษณะอุปกรณ์สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้เป็นอยู่อีกด้วย

การประกอบอาชญากรรมของคนร้ายจะต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ประกอบในการกระทำผิด เช่น ยานพาหนะที่ใช้ ลักษณะหมายเลขป้ายทะเบียนอาวุธปืน การแต่งกาย อุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำผิดนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจยึดไว้ก็จะใช้เป็นหลักฐานและเป็นของกลางในคดีอาญา ซึ่งมีความจำเป็นที่นักสืบจะต้องรู้และเข้าใจเพื่อนำข้อมูลนั้น ๆ มาประกอบการสืบสวนสอบสวนต่อไป อาจพิจารณาเป็นแนวทางการสืบสวนได้ดังนี้

8.1 ตำหนิรูปพรรณทรัพย์สิน

นอกจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะต้องมีความรู้ในเรื่องนี้แล้ว จำต้องแนะนำให้ประชาชนได้รู้จักวิธีการเก็บข้อมูลทรัพย์สินของตนเองไว้เป็นหลักฐาน ควรที่จะแยกทรัพย์สินที่มีค่าออกเป็นกลุ่ม ๆ จากนั้นก็ทำการเก็บข้อมูล รายละเอียด ตำหนิไว้ทุกรายการ อาจแยกเป็น

- กลุ่มเครื่องประดับ เครื่องเพชร สร้อยคอทองคำ แหวน
- กลุ่มนาฬิกา
- กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า
- กลุ่มพระเครื่อง
- กลุ่มของเก่า

ฯลฯ

เจ้าของทรัพย์สินควรที่จะเก็บรายละเอียดของทรัพย์สินโดย “ถ่ายภาพไว้” และบันทึกหมายเลขเครื่อง รุ่น ตำหนิหรือจุดที่สังเกตได้ง่าย อาทิ

- สี ชนิด ขนาด
- ที่เป็นตำหนิ มีรอยแตก รอยร้าว รอยสีถลอก
- มีเครื่องหมายพิเศษที่ทำขึ้นมาเฉพาะรุ่น เฉพาะชิ้น
- ยี่ห้อ รุ่น หมายเลขเครื่อง รหัส วันเวลาที่ซื้อ
- หลักฐานหนังสือหรือใบรับรองค่าประกัน

ฯลฯ

เมื่อเจ้าทรัพย์เก็บข้อมูลหรือตำหนิรูปพรรณทรัพย์สินไว้โดยละเอียด เมื่อถูกโจรกรรม การแจ้งรายละเอียดทรัพย์สินให้กับพนักงานสอบสวนก็จะได้รับรายละเอียดที่ชัดเจนแน่นอน สามารถใช้เป็นข้อมูลที่นักสืบจะสืบสวนหาทรัพย์สินที่หายได้ง่ายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้เครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ ที่คนร้ายนำมาประกอบอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจและนักสืบจะต้องสอบถามจากผู้เสียหาย พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ ให้ได้รับรายละเอียดชัดเจน อาทิ

- ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำผิด ยี่ห้อ รุ่น แบบ จุดเด่นของรถ
- อาวุธปืนหรืออาวุธที่ใช้ในการกระทำผิด
- การแต่งกายของคนร้าย
- โทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารขณะกระทำผิด

ฯลฯ

สิ่งเหล่านี้นักสืบจะต้องสืบสวนค้นหาความจริงให้ได้ การจดจำตำหนิรูปพรรณและจดจำจุดเด่นของคนร้ายจะได้ง่ายขึ้น

9. ความสำคัญของการสังเกตจดจำกับการสืบสวน

ได้ศึกษามาแล้วว่า คุณสมบัติของผู้สืบสวนนั้น การสังเกตจดจำดี เป็นความสามารถอย่างหนึ่งของผู้สืบสวน ฉะนั้นจึงควรได้ศึกษาถึงการที่จะสร้างความสามารถให้เป็นผู้ที่มีการสังเกตที่ดีเกี่ยวกับสัมผัสทั้ง 5 ของคนเรา ดังนี้

9.1 **สายตา** เป็นสัมผัสที่ดีที่สุดในการใช้การสังเกตสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ สายตาของคนเราตามปกติจะสามารถพ่งเห็นและจำบุคคลได้ในระยะประมาณ 10 เมตร ในคืนเดือนหงายและในเวลากลางวัน ควรจำบุคคลได้ในระยะประมาณ 40 เมตร สำหรับบุคคลที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน ถ้าเป็นบุคคลที่เคยรู้จักหรือเคยเห็น ต้องจำได้ในระยะไกลขึ้น และถ้ายังเป็นบุคคลที่สนิทสนมกันมากเป็นพิเศษ ต้องจำได้ในระยะไกลกว่านี้ขึ้นไปอีก สำหรับความสามารถในการเห็นในที่มืด ถ้าเราอยู่ในมืดนาน ๆ สามารถจะเห็นอะไรได้ดีกว่าพ่งเข้าไปในที่มืด เราสามารถเห็นสิ่งอยู่ตรงหน้ามากกว่าอยู่ทางขวาหรือซ้าย การใช้สายตาในการสังเกต จึงควรได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับสายตบ้าง

9.2 **การได้ยินหรือไขหูเป็นเครื่องสังเกต** ต้องฝึกฝนให้มีความสามารถในการฟังเสียงเพื่อรู้ที่มาของเสียงนั้น ๆ ว่ามาในทางขวา ซ้าย หรือหลัง ระยะที่มาของเสียงนั้นห่างจากที่ได้ยินเพียงใด รู้ถึงธรรมชาติของเสียงนั้นเป็นเสียงของอะไร เช่น ผู้หญิง คนชรา เด็ก

9.3 การได้ดมหรือใช้จมูกเป็นเครื่องสังเกต ความเคยชินและการใช้ได้กระทำด้วยตนเอง จากการสัมผัสด้วยจมูก ทำให้เกิดความรู้ความชำนาญในการที่จะทราบได้ว่า กลิ่นที่เกิดขึ้นนั้นเป็นกลิ่นอะไร เช่น บางขณะอาจถูกคนร้ายล่อลวงให้เข้าไปในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่คนร้ายเตรียมเอาไว้สำหรับการทำร้ายร่างกายโดยใช้แก๊สพิษ เมื่อไปถึงที่นั้นยอมไม่เป็นการสายเกินไปถ้าทราบว่า ที่นั้น ๆ มีแก๊สพิษหรือขณะที่เดินตรวจท้องที่ได้กลิ่นน้ำมันเบนซินที่คนร้ายราดไว้เพื่อเตรียมการวางเพลิงก็อาจจัดการแก้ไขสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ หรือเข้าตรวจค้นเมื่อได้กลิ่นยาบ้า เป็นต้น

9.4 การได้ชิมหรือใช้ลิ้นเป็นเครื่องสังเกต การรู้รสต่าง ๆ ได้ดีตามปกติสามารถรู้ได้ว่าสิ่งของต่าง ๆ นั้นเป็นอะไร เพราะสิ่งของบางอย่างอาจสัมผัสด้วยตา หู หรือจมูกไม่ได้ ต้องอาศัยการชิม หรือการสัมผัสด้วยลิ้น

9.5 การสัมผัสโดยใช้มือหยิบจับเป็นเครื่องสังเกต ควรได้รู้และฝึกฝนในเรื่องสัมผัสต่าง ๆ เช่น ผ้า ไม้ อีฐู กระดาษ เป็นต้น ทั้งนี้หากมีความชำนาญก็เป็นเครื่องช่วยในการสืบสวนได้

10. การจดจำตำหนิรูปพรรณคนร้าย

โดยปกติหากอาชญากร พบเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มักจะไม่กล้าที่จะกระทำผิดอีก “คนร้าย” จะกระทำผิดก็ต่อเมื่อเห็นว่า “ปลอดภัยจากการถูกจับกุม” ดังนั้น การกระทำผิดของคนร้าย ผู้พบเห็นก็มักจะเป็น “ประชาชน พนักงานรักษาความปลอดภัย” มากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ

“หลักการจดจำตำหนิรูปพรรณ” ของคนร้าย ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำผิด จึงมีความสำคัญต่อการสืบสวนของนักสืบเป็นอย่างมาก หากมีพยานผู้เห็นและสามารถจดจำรูปร่าง ลักษณะ หน้าตา ตำหนิรูปพรรณของคนร้ายได้ละเอียดถูกต้องแม่นยำ ก็จะทำให้ประโยชน์ต่อการสืบสวนเป็นอย่างมาก ข้อมูลที่ได้มาสามารถใช้ “สเก็ตซ์ภาพคนร้าย” ต้องเข้าใจว่าโดยหลักของการออกหมายจับนั้น “**เพียงแต่ทราบรายละเอียดตำหนิรูปพรรณของคนร้าย สามารถสเก็ตซ์ภาพออกมาได้ “ก็สามารถออกหมายจับได้”** ดังนั้นจึงขอแนะนำวิธีการจดจำหรือหลักสังเกตคนร้ายดังนี้

10.1 สังเกตจดจำสิ่งที่พบเห็นชัดเจนหรือสิ่งใหญ่ที่เห็นง่ายกว่าไปสู่สิ่งเล็กกว่าซึ่งเห็นได้ยากกว่า

ไม่ว่าจะเป็น “คน” หรือยานพาหนะ เช่น มีแผลเป็น แขนโก่ง กระฉกหน้ารถยนต์ติดสติ๊กเกอร์รูปช้าง ฯลฯ

10.2 สังเกตจุดเด่นหรือลักษณะเด่น เช่น คิ้วซ้ายมีแผลเป็น ไฟเลี้ยวรถยนต์ด้านหน้ามีสีแดง(ปกติจะเป็นสีส้ม) เป็นต้น

10.3 จดจำที่เห็นว่าจำได้แม่นยำ เช่น คนร้านเดินขาเป๋ หรือแขนโก่ง รถยนต์บริเวณกันชนหน้ามีรอยบุบ

10.4 จดจำลักษณะตั้งแต่ เพศ วัย รูปร่าง ผิว ใบหน้า ทรงผม ปาก หู ตา ฯลฯ

10.5 จุดเด่นผิดปกติ เช่น ดำหนิแผลเป็น ลายสัก การเดินผิดปกติ สูบบุหรือจัด การแต่งกาย หรือ รถยนต์ไฟเลี้ยวขวาไม่มี

10.6 เครื่องประดับ หากเป็นยานพาหนะก็สังเกตการตกแต่ง สี ติดสติ๊กเกอร์ตรา หรือ เครื่องหมายอะไร เป็นต้น

นอกจากนี้จะต้องสังเกตจุดเด่น จุดผิดปกติอื่น ๆ จนสามารถจำรูปพรรณคนร้ายได้ซึ่ง รายละเอียดและวิธีการจดจำ จะต้องเป็นผู้ที่สนใจ หัดฝึกฝนและทดสอบความจำของตนเองเสมอ ก็จะเป็น ประโยชน์ต่อการทำงาน

สรุป อาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมโลก สร้างความวิตกกังวลให้กับประชาชน เป็น ภาระหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องระงับยับยั้ง ควบคุมอาชญากรรมให้อยู่ในระดับที่ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเดือดร้อน ตำรวจจำเป็นจะต้องทำหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมอาชญากรรม รวมทั้งประชาชนก็ต้อง มีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมด้วย จึงจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข

บทที่ 4

แนวทางการสืบสวนกับพยานหลักฐาน

1. วิธีการสืบสวน

ในการสืบสวนไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ เพื่อติดตาม "บุคคล" ที่เป็นเป้าหมาย หรือการสืบสวนหลังเกิดเหตุ เพื่อต้องการติดตามบุคคลผู้ต้องสงสัยที่น่าจะกระทำผิด หรือคนร้ายที่หลบหนี และฝ่ายเราเป็นผู้ที่จะต้องติดตามเพื่อจับกุมตัวมาดำเนินคดี "มีวิธีการสืบสวนหรือหลักการสืบสวน" ดังนี้

1.1 **วิธีการสืบสวนโดยใช้นักสืบ** คือการมอบหมายหรือการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองที่มีอำนาจในการสืบสวน ทำการสืบสวนด้วยตนเองซึ่งมักจะเรียกกันว่า "นักสืบ" วิธีการนี้ก็จะใช้ความสามารถของบุคคลเป็นหลัก จะใช้วิธีการใดดีต้องสุดแล้วแต่สถานการณ์และจุดมุ่งหมายของการสืบสวน เช่น บางครั้งอาจใช้วิธีสะกดรอยติดตาม บางครั้งอาจใช้สายลับเข้าไปสืบสวนโดยตำรวจปลอมตัวไปสืบสวนในเหตุการณ์นั้น ๆ

1.2 **วิธีการสืบสวนโดยใช้วิทยาการ** การนำความรู้ทางวิทยาการตำรวจมาใช้ในการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการเชื่อมโยงให้ได้ข้อเท็จจริงในการกระทำผิด หรือยืนยันการกระทำผิด ในการดำเนินคดีเพื่อให้ศาลลงโทษ เช่น การตรวจหาดีเอ็นเอหรือตรวจพิสูจน์ทางฟิสิกส์ การตรวจเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือ นิ้วเท้า การตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน เป็นต้น

1.3 **วิธีการสืบสวนโดยใช้เทคโนโลยี** คือการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการสืบสวน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อทราบรายละเอียดในการกระทำผิด เช่น ใช้กล้องส่องในเวลากลางคืนเพื่อสะกดรอยติดตามตัวคนร้าย การใช้กล้องวีดีโอวงจรปิดเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมหรือเฝ้ามองการประกอบอาชญากรรม การใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลการใช้โทรศัพท์ของกลุ่มคนร้ายหรือแก๊งค์คนร้ายเพื่อให้ทราบความสัมพันธ์เชื่อมโยงและการติดต่อเครือข่ายทางโทรศัพท์ การดักฟังทางโทรศัพท์ การใช้เครื่องตรวจสอบสารเสพติดจากตัวบุคคล การใช้เครื่องตรวจ X-RAY ยานพาหนะในการลักลอบขนย้ายยาเสพติดหรือสิ่งของผิดกฎหมาย เป็นต้น

2. การสืบสวนโดย "นักสืบ"

การที่นักสืบได้รับมอบหมายหรือออกทำการสืบสวน ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือมอบให้ผู้อื่นสืบสวนแทน ฟังระลึกละเอียดว่า "นักสืบ" จะต้องยึดหลักการหรือต้องใช้วิธีการให้สอดคล้องกับ "เป้าหมาย" หรือ "วัตถุประสงค์" ที่จะทำการสืบสวน กล่าวคือ นักสืบจะต้องเลือกวิธีการสืบสวนให้เหมาะสม ซึ่งอาจแยกวิธีการสืบสวนโดยนักสืบ ดังนี้

2.1 วิธีการ "เฝ้าจุดและการสะกดรอย" คือการไปเฝ้าดูหรือสะกดรอยติดตามคนร้าย

2.2 วิธีการ "เข้าเกลียว" คือ การปลอมตัวให้เข้ากับคนร้าย เพื่อสืบสวนหาข่าว

2.3 วิธีการ "นกด่อ" คือ การใช้บุคคลเข้าไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของคนร้าย เพื่อเป็นสายให้ฝ่ายเรา

2.4 วิธีการ “ตกเบ็ดหรือล่อเหยื่อ” คือ เมื่อคาดการณ์ว่าคนร้ายจะกระทำผิดที่ใด ก็วางแผนให้คนร้ายมากระทำผิดบริเวณนั้น ในลักษณะ “ล่อ” ให้คนร้ายกระทำผิด เพื่อตกหลุมพรางของฝ่ายเรา

3. วิธีการเฝ้าจุดและสะกดรอย

การเฝ้าจุดและสะกดรอย คือ การมอบหมายให้บุคคลเข้าทำหน้าที่ติดตามผู้กระทำผิด หรือติดตามบุคคลที่สมควรหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด เพื่อสืบสาวไปถึงตัวบุคคลและข้อเท็จจริงอื่น ๆ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงให้แน่ชัด เช่น มีใครร่วมกระทำผิดบ้าง สถานที่พบปะหรือนัดชุมนุมกันอยู่ที่ใด

ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เฝ้าจุดหรือสะกดรอย จะเริ่มงานจากบุคคลที่ผู้สอบสวนทราบอยู่แล้วว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด และดำเนินการติดตามความเคลื่อนไหวทุกระยะ โดยมีให้ผู้นั้นรู้ตัวหรือไม่ว่า การเฝ้าจุดและสะกดรอยนี้ไม่ใช่ของง่าย ยากต่อการปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง เป็นงานที่ต้องใช้ความอดทน เพราะถ้าอยู่ห่างเกินไปเป้าหมายก็จะหลุดหายไป แต่ถ้าอยู่ใกล้เกินไปก็อาจจะทำให้ผู้ที่ถูกสะกดรอยรู้ตัวเสียก่อน ฉะนั้นจึงเป็นงานที่จะต้องอาศัยความชำนาญ มีการวางแผนปฏิบัติการไว้ล่วงหน้า

ดังนั้นตำรวจซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องอบรมให้มีความรู้ในงานสืบสวน การสืบสวนติดตามบุคคลแต่ละประเภท ในกรณีที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า จะต้องมียุทธวิธีหรือต้องรู้จักใช้ชั้นเชิงให้ทันฝ่ายคนร้าย สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้ปฏิบัติการในเรื่องนี้คือจำเป็นจะต้องรู้จักภูมิประเทศ สถานที่ เส้นทางที่จะต้องไปติดตาม เช่น ช่องทาง ถนน ตรอกซอกซอยต่าง ๆ ตลอดจนนิสัยใจคอ ฐานะความเป็นอยู่ รวมทั้งการแต่งกายของนักสืบจะต้องแต่งกายให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม สอดรับกับบุคคลอื่น ไม่เด่นจนเป็นที่สังเกตได้ง่าย ดังนั้นบางครั้งนักสืบต้องปลอมตัวโดยแต่งกายให้เข้ากับสถานการณ์ เช่น แต่งเป็นคนกวาดถนน แต่งตัวเป็นบุรุษไปรษณีย์ แต่งตัวเป็นพนักงานต้อนรับ พนักงานเสิร์ฟ เป็นต้น

4. การเข้าเกลี้ยว

การเข้าเกลี้ยว คือ การปลอมตัวเข้าไปติดต่อกับคนร้ายโดยตรง วิธีนี้ขั้นแรกผู้ปฏิบัติการจะต้องปลอมแปลง หรือทำตัวให้กลายเป็นบุคคลอีกคนหนึ่งไปโดยมิให้ผู้ใดทราบว่าตนเป็นใครมาจากไหน แล้วจึงหาวิธีการติดสนิทกับคนร้าย โดยการทำให้สนิทชิดชอบ หากเข้าไปอยู่ร่วมกันหรือมีความเป็นอยู่ร่วมกันได้ยิ่งดี ในกรณีนี้นอกจากผู้สืบสวนจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบอย่างยอดเยี่ยม แล้วยังจะต้องรู้จักแต่งกายแสดงกิริยาท่าทางการพูดจาให้สมกับสภาพและลักษณะของบุคคลประเภทที่ตนปลอมตัวนั้นด้วย

5. วิธีนกด่อ

วิธีนี้ก็คือ การใช้บุคคลเข้าไปเป็นสาย เพื่อล่อให้คนร้ายหรือผู้ที่ต้องการสืบสวนหลงเชื่อ แสดงตัวหรือเผยวิธีการที่ผู้สืบสวนพึงประสงค์ออกมา เพื่อทำการจับกุม หรือปรากฏหลักฐานในการกระทำผิดอย่างเด่นชัด เช่น ใช้บุคคลเป็นสายเข้าไปติดต่อขอซื้อธนบัตรปลอมหรือล่อซื้อยาเสพติดจากผู้ค้า โดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นก็นัดหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าจับกุม เป็นต้น

6. วิธีตกเบ็ดหรือล่อเหยื่อ

วิธีตกเบ็ดหรือล่อเหยื่อ ได้แก่ ในกรณีที่ใดที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นบ่อย เช่น การลักทรัพย์รถยนต์ รถจักรยานยนต์กันมาก หรือบางซอยมีคนร้ายวิ่งราวทรัพย์กันมากและเป็นประจำก็อาจใช้วิธีตกเบ็ดตัวอย่าง เช่น ใช้รถจักรยานยนต์ของฝ่ายเราไปจอดไว้ รถที่จอดนั้นต้องมีความใหม่พอสมควร เพื่อเป็นการจูงใจให้คนร้ายลัก ต้องเตรียมน้ำมันในถังให้เหลือน้อยที่สุด และต้องจัดวางกำลังตำรวจ สายสืบ หรือบุคคลภายนอกไปนั่งเฝ้าจุดใช้เวลา 30-60 นาที เพื่อสังเกตพฤติกรรมของคนร้าย กรณีนี้ควรใช้ตำรวจร่วมงาน 3-4 คน และมอบหมายภารกิจให้ชัดเจน ให้ระมัดระวังเรื่องคนร้ายใช้อาวุธด้วย และตำรวจต้องมีวิทยุคอยแจ้งข่าวให้ทั่วถึงกันเกี่ยวกับการสกัดจับคนร้าย วิธีการตกเบ็ดดังกล่าวนี้เคยได้ผลมาแล้วมากมาย การซุ่มตัวเพื่อสกัดจับคนร้ายของตำรวจจะต้องแนบเนียนและปะปนกับประชาชน เพื่อไม่ให้คนร้ายสงสัย

7. สายลับ

“สายลับ” เรายังจะพบเห็นในภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการสืบสวน มักจะมีคนร้ายเป็น “สายลับ” ให้กับฝ่ายตำรวจอยู่เสมอ ๆ แม้ปัจจุบันตำรวจหรือนักสืบก็ยังใช้สายลับอยู่ ดังนั้นคำว่า “สายลับ” นั้นจึงต้องมีคุณสมบัติที่ฝ่ายเราไว้วางใจได้ หากสายลับไม่ซื่อสัตย์กับฝ่ายเรา อันตรายย่อมเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ

ดังนั้น “สายลับ” จึงมีประโยชน์ถ้ารู้จักวิธีใช้ให้เหมาะสม จะทำให้รู้แผนการของคนร้ายหรือรู้รายละเอียดผู้กระทำผิด ตัวการ ผู้สนับสนุน และวิธีการอันอาจหาพยานหลักฐานที่จะใช้อ้างยืนยัน “การกระทำผิด” อีกทั้งทำให้ฝ่ายเราสามารถจับตัวคนร้ายได้โดยรวดเร็วและไม่ผิดพลาด

7.1 หลักในการเลือกสายลับ มีวิธีดังนี้

7.1.1 ใช้หมู่แมวมองไปเลือกดูในเขตพื้นที่ นำมาเป็นสายลับพิจารณาความเหมาะสมตามความถนัด

7.1.2 ใช้วิธีเข้าไปคุยตีสันทกับเขาเพื่อทำความรู้จักว่าบุคคลนั้นเป็นคนชนิดใด มีภาวะจิตใจเป็นอย่างไร สามารถทำงานให้เราได้หรือไม่ เพื่อรู้เจตนาจริงว่าจะมาทำงานให้เราได้หรือไม่ และเขาต้องการอะไร

7.1.3 เมื่อได้ตัวคนที่เป็นสายลับแล้วต้องนำมาฝึกหัด(Train) เพื่อให้ในการปฏิบัติงาน

7.1.4 Operation เป็นขั้นตอนของการนำสายไปปฏิบัติงาน

7.2 การปฏิบัติงานของสายลับ

สายลับที่ดีจะต้องใช้เมื่อมีความจำเป็นและจะต้องเข้ากับเป้าหมายได้ อีกทั้งต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายเรา การทำงานไม่ใช่คนเดียวเสมอไป บางครั้งต้องใช้สายลับอย่างน้อย 2 คน หรือ 2 สาย เพื่อให้มีการตรวจสอบข่าวหรือได้ข่าวมายืนยันว่าข่าวนั้นเป็นจริงหรือไม่ และทั้ง 2 คนจะต้องไม่รู้จักกัน คือต่างคนต่างก็ปฏิบัติงาน บางครั้งการทำงานของสายลับจำเป็นต้องมี Cut out หมายความว่าเมื่อเขานำข่าวมาจะต้องส่งกับบุคคลที่ไม่รู้อะไรเลย แล้วจะมีคนไปเอาข่าวมาแจ้งฝ่ายเราอีกทอดหนึ่ง เพื่อความปลอดภัย

วิธีได้ข่าวจากสายลับอาจแยกเป็น 4 กรณี คือ

7.2.1 กรณีแรก ได้แก่ ใช้คนนำส่งและให้คนไปรับ

7.2.2 กรณีที่สอง มักเป็นสถานที่ คือ การให้นำข่าวไปไว้ให้ตามสถานที่ที่กำหนดไว้ เช่น เช่าตู้ ปณ. พอเขียนข่าวเสร็จก็ใส่ตู้ไว้ พอถึงกำหนดก็จะมีคนไปไขตู้รับข่าว ประโยชน์คือทำให้ปลอดภัยแก่ผู้รับ – ส่ง

7.2.3 กรณีที่สาม การติดต่อส่งข่าวสารทางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งปัจจุบันสะดวกรวดเร็ว แต่ต้องระมัดระวังการใช้โทรศัพท์ บางครั้งหากใช้เครื่องจดทะเบียนก็อาจถูกตรวจสอบได้ ควรใช้ระบบโทรศัพท์ที่ไม่ต้องจดทะเบียน

7.2.4 กรณีที่สี่ กรณีอื่น ๆ อาจส่งทางโทรสาร ส่งทาง E-mail ส่งทางอินเทอร์เน็ต โดยห้องสนทนา แครีรหัสที่รู้เพียง 2 ฝ่ายก็ยอมทำได้

7.3 การทำงานในรูปสายลับ

ต้องยึดหลัก 4 ประการ คือ

7.3.1 Economic **หลักประหยัด** สายลับทั้งหลายต้องการเงิน เหตุนี้เราจำเป็นต้องมี

Cut out เพื่อไม่รู้ว่าเขาต้องส่งข่าวให้ใครแน่นอนอย่าตามใจสายลับมากเกินไป

7.3.2 Effectiveness **ต้องมีผลงาน**

7.3.3 Efficiency **ต้องมีประสิทธิภาพ**

7.3.4 Equity **ต้องมีความเป็นธรรม**

7.4 การเตรียมตัวพบกับสายลับ

7.4.1 เราต้องรู้ว่าการที่ฝ่ายเราไปพบกับสายลับ ต้องถามว่าฝ่ายเราต้องการอะไรจากสายลับ โดยต้องเตรียมหัวข้อและบันทึกรายละเอียดไว้ให้ครบประเด็นที่ต้องการ ให้สายลับดำเนินการ

7.4.2 ต้องรู้และทราบประวัติของสายลับเพียงพอที่จะมอบหมายงานให้

7.4.3 ต้องมีการนัดหมายล่วงหน้า และบอกให้รู้ว่าเป็นพวกเดียวกัน เพราะทางปฏิบัติเมื่อเราไม่เคยพบสายลับมาก่อน จะต้องมีการนัดหมายหรือต้องมีการกำหนดเครื่องหมาย “บอกฝ่าย” อาจมีสัญญาณบอกฝ่ายจะไปยืนยันว่าเป็นพวกเดียวกัน

7.4.4 ขณะพูดคุยนั้น พยายามตรวจสอบอารมณ์ ความรู้สึกว่าจิตใจของสายลับว่ายังจะร่วมทำงานกับเราอยู่หรือไม่ ซึ่งจะต้องใช้จิตวิทยาในการซักถามพูดคุยกัน

7.4.5 พยายามตั้งอยู่ในความยุติธรรม พิจารณาจากความเป็นจริง เพราะสายบางคน รายงานเกินความจริง

7.4.6 การควบคุมสายลับพยายามให้รู้สึกอบอุ่นใจ และได้รับความคุ้มครองจากฝ่ายเรา

7.4.7 พยายามให้สายลับพูดมาก และให้ฝ่ายเราเป็นผู้ฟังให้มาก อย่าแสดงกิริยาเมื่อที่จะฟังสายลับพูด พยายามเก็บข้อมูลให้ได้

7.4.8 การเตรียมตัวถาม ต้องเตรียมการถามจากง่ายไปหายาก อย่าแสดงตัวเป็นนายหรือเป็นครู ต้องเป็นกันเองให้มากที่สุด

7.4.9 คำถามที่ถาม ถ้าสายตอบมาไม่ละเอียดชัดเจน จะต้องให้สายลับอธิบายคำตอบให้ชัดเจน พยายามเลี่ยงคำถามที่ก่อให้เกิดปัญหา ใช้คำถามง่าย ๆ ให้แยกความเห็นกับความจริงหรือข้อเท็จจริงไว้

7.4.10 ข้อพึงระวัง อย่าพบสายลับผิดตัว เพราะหากฝ่ายคนร้ายไหวตัวก็อาจส่งผู้อื่นมาแทนสายลับ และฝ่ายเราอาจถูกกลวงได้ง่าย ซึ่งอันตรายอาจเกิดขึ้นได้

8. การรวบรวมพยานหลักฐานของฝ่ายสืบสวน

8.1 พยานหลักฐานกับงานสืบสวน

พยานหลักฐานที่จะใช้ประกอบการสืบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาหรือเพื่อนำขึ้นสู่ศาลในการพิจารณาคดีทั้งหลายทั้งปวง อาจแยกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- พยานบุคคล
- พยานเอกสาร
- พยานวัตถุ

นอกจากพนักงานสอบสวนหรือผู้มีอำนาจในการสอบสวนจะมีอำนาจหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว ฝ่ายสืบสวนก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าฝ่ายสอบสวนที่สามารถช่วยเก็บพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวน ในอดีตที่ผ่านมามีการปฏิบัติงานของ “นักสืบ” มักจะถือเป็นความลับ ดังนั้นจึงไม่อาจนำพยานหลักฐานที่ฝ่ายสืบสวนไปดำเนินการมา หรือได้รับรู้รับทราบและพบเห็นมาเพื่อมอบให้พนักงานสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

ดังนั้น ผู้รวบรวมจึงได้ริเริ่มและดำเนินการให้ฝ่าย “สืบสวน” หรือ “นักสืบ” “**ทำสำนวนการสืบสวน**” โดยให้รวบรวมพยานหลักฐานที่ฝ่ายสืบสวนรวบรวมได้และมีความสำคัญในการดำเนินคดี เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานส่งให้พนักงานสอบสวนประกอบสำนวนการสอบสวน ซึ่งในการนำหลักฐานที่ฝ่ายสืบสวน สืบสวนมาได้เพื่อให้เข้าสู่สำนวนการสอบสวน อาจดำเนินการได้หลายวิธีดังนี้

1) **การทำสำนวนการสืบสวน** โดยบันทึกรายละเอียดตั้งแต่เริ่มสืบสวนมาโดยต่อเนื่อง จากนั้นก็ส่งให้พนักงานสอบสวน เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบรวบรวมหลักฐานจนเป็น “**สำนวนการสืบสวน**” จากนั้นให้ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำยืนยันหลักฐานทั้งหมดไว้ อีกทางหนึ่งด้วย รายละเอียดจะได้กล่าวต่อไป

2) ให้พนักงานสอบสวน “**รายงานรายละเอียดในการสืบสวนของบุคคลที่ทำการสืบสวน**” ตั้งแต่เริ่มทำหน้าที่สืบสวนก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ หลังเกิดเหตุ จนถึงการสืบสวนติดตามตัวคนร้าย ให้สอบสวนรายละเอียดเป็นคำให้การของ “**ฝ่ายสืบสวน**” ซึ่งอาจมีรายงานการสืบสวน ประวัติคนร้าย ภาพถ่ายการติดตามตัว หลักฐานอื่น ๆ ประกอบคำให้การด้วยก็จะเป็นการดียิ่ง

3) “**สั่งการให้สืบสวน**” หมายถึง ผู้บังคับบัญชาตำรวจเมื่อได้สั่งการตรวจสำนวนการสอบสวน ก็ควรสั่งการไว้ โดยปกติการสั่งการไว้จะสั่งว่า “**ให้ทำการสืบสวนหาตัวคนร้ายโดยด่วน**” โดยจะดูจากแนวทางที่พนักงานสอบสวนสอบสวนไว้แล้ว จากนั้นก็ต้องมีการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการสืบสวน ซึ่งปกติจะมีรายงานการสืบสวนทูลกระยะ หากเป็นคดีใหญ่ คดีสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจ ก็มักจะมีการประชุมคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนกันทูลกระยะ

ดังนั้น บันทึกรายละเอียดในการสั่งการทูลกระยะ บันทึกรายงานการประชุม การออกปฏิบัติงานสืบสวน ความคืบหน้าหรือผลของการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดทูลกระยะ จนสามารถจับกุมคนร้ายได้ กรณีเช่นนี้ควรอย่างยิ่งที่จะต้องรวบรวมหลักฐานทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการดำเนินคดีทั้งฝ่ายสืบสวน ฝ่ายสอบสวน ให้เห็นความเป็นมาของคดี จนกระทั่งมีการสืบสวนหาตัวคนร้ายได้

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รวบรวมข้อมูล รายละเอียดที่ฝ่ายสืบสวนดำเนินการมาตั้งแต่ต้น แล้วนำประกอบไว้ในสำนวนการสอบสวน จนเมื่อเบิกความเป็นพยาน “**นักสืบ**” หรือฝ่ายสืบสวนที่รับผิดชอบในการสืบสวนหรือดูแลรวบรวมสำนวนการสอบสวน จะต้องเบิกความยืนยันพยานหลักฐานคือ “**สำนวนการสืบสวนหรือรายงานการสืบสวน**” เพื่อให้อัยการยื่นต่อศาล เมื่อศาลได้รับรายละเอียดของ “**สำนวนสืบสวน**” ศาลก็จะได้ใช้ข้อมูลที่ฝ่ายสืบสวนรวบรวมมาประกอบการพิจารณาคดีต่อไป

8.2 การทำสำนวนการสืบสวน

8.2.1 แนวทางการรวบรวมพยานหลักฐาน

1) ให้แสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในเป้าหมาย หรือมีเครือข่ายโยงใยเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับบุคคลอื่น โดยรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น สภาพท้องที่ สภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มเป้าหมาย อาจใช้การซักถามบุคคล การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การค้นตัวบุคคลและสถานที่ การเฝ้าตรวจ การใช้สายลับ

2) ให้ทุก สภ. ส่งการให้ข้าราชการตำรวจในปกครองดำเนินการสืบสวนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

- การใช้สายตรวจเช่น สายตรวจเดินเท้า สายตรวจจรจัดกรยานยนต์ สายตรวจจรยนต์ สายตรวจสุนัขตำรวจ บางกรณีอาจจัดสายตรวจร่วม หรือสายตรวจผสม เพื่อเป็นการป้องปรามและหาข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน

- การใช้ระบบสายสืบ เป็นการติดตามข่าวสารข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย ติดตามความเคลื่อนไหว เพื่อมิให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีโอกาสกระทำความผิด

- ให้ ชปส.สภ. ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยมอบหมายให้รับผิดชอบแต่ละเป้าหมายให้ชัดเจน

8.2.2 การทำสำนวนการสืบสวนต่อบุคคลเป้าหมาย

การทำสำนวนการสืบสวน มีความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของ พงส. เพราะสำนวนดังกล่าวถือเป็นเอกสารรายงานของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้มีอำนาจทำการสืบสวนบันทึกและรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน เพื่อทราบรายละเอียดในการกระทำผิด ดังนั้นสำนวนการสืบสวนจะต้องมีเอกสารหลักฐานประกอบดังนี้

1) การมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบในการสืบสวน

- ให้ หน.หน่วยงาน ออกเป็นคำสั่งของหน่วยงานให้ผู้ใดสืบสวนบ้าง สืบสวนในพื้นที่ใด รายละเอียดที่ให้สืบสวน ออกคำสั่งให้ชัดเจน สิ่งที่สำคัญที่สุดผู้ที่ได้รับมอบหมายจะต้องรายงานผล การสืบสวนโดยต่อเนื่อง เมื่อได้รายละเอียดในการสืบสวนทุกครั้ง หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้ที่สั่งการให้สืบสวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมเรื่องนี้โดยเฉพาะ จะต้องสั่งการทุกครั้ง แล้วให้เก็บรวบรวมไว้ในประวัติของบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้โดยต่อเนื่อง

- การรวบรวมรายงานผลการปฏิบัติ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบงานอำนาจการเกี่ยวกับการเก็บหลักฐาน การบริหารข้อมูลข่าวสาร ลักษณะหน้าที่อำนาจการ ตัวอย่าง เช่น ในคดียาเสพติด การควบคุมกำกับดูแลเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับนายทุนผู้สนับสนุนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้จำหน่ายทั้งรายใหญ่ รายย่อย รายกลาง ผู้เสพ ผู้มีพฤติการณ์เป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ก็ต้องเก็บข้อมูลไว้อย่างต่อเนื่อง

2) การจัดทำสารบบงาน

ตั้งแต่ประวัติ อาชีพ รายได้ สถานะความเป็นอยู่ ตลอดจนทั้งลงข้อมูลสถานที่อยู่ทุกแห่ง แผนที่แสดงที่อยู่ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนทั้งสิ้นจะต้องรวบรวมไว้ในสำนวนการสืบสวน (ดังตัวอย่าง รายละเอียดตามแบบรายงานประวัติบุคคลที่มีพฤติการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดท้ายบท)

3) บันทึกผลของการสืบสวน

กล่าวคือ ข้าราชการตำรวจผู้ใดได้รับมอบหมายหน้าที่สืบสวนในเรื่องใดโดยเฉพาะ หรือตำรวจคนใดที่ดำเนินการสืบสวนโดยลำพังในฐานะเป็นข้าราชการตำรวจ ไม่ว่าเหตุการณ์ที่สืบจะได้เกิดขึ้นแล้วหรือไม่ จำเป็นต้องมีรายงานการบันทึกผลการสืบสวนที่ตนได้ดำเนินการทุกระยะ ได้แก่

- การสืบสวนดำเนินมาเป็นระยะๆ ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดการสืบสวน
- วัน เวลา และตำบลที่เกิดเหตุ
- มูลเหตุหรือพฤติการณ์ ความประพฤติ ประวัติอาชญากรรม

4) พยานเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

อาทิ สำเนาบัญชีเงินฝากธนาคาร รายละเอียดการติดต่อทางโทรศัพท์บัญชีติดต่อลูกค้า การซื้อสิ่งของเครื่องใช้ราคาแพง เช่น ยานพาหนะรถยนต์ โฉนดที่ดิน หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและทรัพย์สินอื่นๆ เพื่อให้ทราบถึงพฤติการณ์ สถานะการเงิน บางรายไม่มีอาชีพแต่มีรายได้จำนวนมากก็ถือว่าเป็นพิรุณ

5) พยานหลักฐาน

- ถ้าเป็นพยานบุคคลที่รู้เห็นหรือทราบ หรือบอกเล่าให้ผู้สืบสวนจดบันทึกไว้ โดยให้ปรากฏชื่อ นามสกุล ตำบลที่อยู่ให้ชัดเจน พยานวัตถุจะเป็นเอกสารหรือสิ่งของทรัพย์สิน ให้รวบรวมไว้ทั้งหมด พร้อมทั้งถ่ายภาพไว้ เป็นหลักฐานถ้าสืบสวนยังไม่ได้ตัวผู้กระทำผิด แต่ผลการสืบสวนเชื่อว่าคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนเป็นผู้เกี่ยวข้องแล้ว ก็ให้สืบสวนเครือข่ายกลุ่มบุคคลเหล่านั้นให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์แก่การสืบสวน โดยต้องทำเป็นรายงานการสืบสวน เสนอผู้มีอำนาจรับทราบและสั่งการไว้

- หากมีพยานหลักฐานเพียงพอน่าเชื่อถือว่า บุคคลนั้นอาจเตรียมการกระทำ ช่องสุ่มกำลังในบริเวณบ้านหรือสถานที่ใดๆ ก็ตาม เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับรายงาน ก็ควรสั่งการให้ฝ่ายสืบสวนหรือฝ่ายปราบปรามแล้วแต่กรณีไปดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอหมายค้นไปทำการตรวจค้น คำร้องที่ยื่นต่อศาลต้องมีเหตุผลสอดคล้องกับรายงานการสืบสวนของผู้สืบสวน เมื่อศาลออกหมายค้นให้แล้ว ก็ให้นำหมายค้นไปทำการค้น “หากพบสิ่งของที่เป็นความผิดหรือได้มาจากการกระทำผิดหรือสงสัยว่าจะใช้ในการกระทำผิด” ผู้ที่เข้าตรวจค้นจะต้องบันทึกรายละเอียดไว้

- กรณีไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย ผู้ที่เป็นหัวหน้าควบคุมทำการค้น จะต้องบันทึกการตรวจค้นให้ละเอียด หากไม่พบของผิดกฎหมายก็ระบุว่าน่าจะเป็นเพราะอะไร

- กรณีที่พบพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีก็ควรยึดมาเป็นหลักฐานไว้ เช่น สิ่งของที่ประกอบกระทำผิดรายชื่อลูกค้า ถ้าคดียาเสพติดอาจพบซองพลาสติกที่ใช้ใส่ยาบ้า ผ้าเทป ห่อพันยาบ้า ฯลฯ ให้บันทึกประกอบและลงรายละเอียดในบันทึกการตรวจค้น ให้ผู้ตรวจค้นรายงานผลการตรวจค้นต่อผู้บังคับบัญชาทราบ และให้นำผลการตรวจค้นไปลง ปจว. ไว้เป็นหลักฐานด้วย และหากไปทำการค้นหลายครั้ง แต่ไม่พบสิ่งของผิดกฎหมายก็ต้องรายงานให้ปรากฏสาเหตุและรายงานเก็บหลักฐานไว้ทุกครั้ง

9. การทำสำนวนการสืบสวน

9.1 เพื่อให้เข้าใจการทำ “สำนวนการสืบสวน” ที่สามารถนำไปประกอบคำให้การ หรือนำไปประกอบในสำนวนการสอบสวนคดีอาญาได้ จึงขอยกตัวอย่าง สำนวนการสืบสวนที่จะทำกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือสำนวนการสืบสวนกลุ่มบุคคลผู้มีพฤติกรรม ผู้ค้า ผู้เสพยาเสพติด ซึ่งจะต้องรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยหลักฐานต่าง ๆ ดังนี้

9.1.1 ประวัติผู้ค้าโดยละเอียด

9.1.2 ผู้ได้รับมอบหมายให้สืบสวนจะเป็นผู้ใดก็ได้ที่เห็นว่าเหมาะสม และหากใช้ผู้สืบสวนหลายคนก็จะทำให้การตรวจสอบมีความแม่นยำยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติเป็นหนังสือประกอบสำนวนสืบสวนทุกครั้ง

9.1.3 รายงานผลการสืบสวนทุกระยะ 7 - 10 - 15 วัน เป็นอย่างน้อย

9.1.4 พฤติกรรมของเป้าหมาย เช่น วิธีการค้า มีลูกค้ามากน้อยเพียงใด ลูกค้าเคยถูกจับหรือไม่ ใครบ้างเป็นลูกค้า วิธีการจำหน่าย เครือข่าย ฯลฯ

9.1.5 ทรัพย์สินที่มีอยู่ เช่น ยานพาหนะ ที่ดิน เงินฝากธนาคาร ฯลฯ

9.1.6 พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ชอบเดินทางในเวลากลางคืน ไปยังแหล่งที่ซึ่งรับยาเสพติด ใช้เงินฟุ่มเฟือย มีฐานะรวยขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่มีอาชีพอื่น

9.1.7 บันทึกทำการของผู้สืบสวนทุกระยะ

9.1.8 บัญชีแสดงทรัพย์สิน

9.1.9 กรณีเคยไปค้นบ้านหรือยานพาหนะ ให้ทำบันทึกตรวจค้นแนบสำนวนการสืบสวนไว้ทุกครั้ง ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าบุคคลผู้นี้มีพฤติกรรมและถูกติดตามอย่างต่อเนื่อง

9.1.10 การดำเนินการอื่น ๆ เช่น ฝ่ายสอบสวนอาจสอบถามมีผู้เสพเคยไปซื้อ หรือการเฝ้าจุด สะกดรอย พบพฤติกรรมอย่างไร ฯลฯ

9.1.11 การสั่งการให้สืบสวนหรือให้ดำเนินการทุกระยะ ต้องนำมาประกอบสำนวน เช่น หากมีกรณีใช้โทรศัพท์ให้ขอรายละเอียดการใช้โทรศัพท์จากบริษัท และนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ทำเครื่องถ่าย โดยใช้โปรแกรม I2 ก็จะได้เห็นภาพการติดต่อกับคนร้าย หากเกี่ยวข้องกับบุคคลใดก็ให้มีการสืบสวนขยายผลต่อไปอีก เป็นต้น

9.1.12 รายละเอียดเกี่ยวกับพยานเอกสาร พยานบุคคล พยานวัตถุ อาจถ่ายภาพไว้ หรือสำเนาเอกสารหลักฐานประกอบ เช่น จดหมายติดต่อ

9.2 เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ดังกล่าวข้างต้น ก็ให้ฝ่ายสืบสวนมอบหมายให้นายตำรวจผู้ใดผู้หนึ่งอาจเป็น “นักสืบ” หรือผู้ที่สืบสวนในคดีนี้ หรือจะเป็นนายตำรวจที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานของฝ่ายสืบสวนเป็นผู้ให้การกับพนักงานสอบสวนในคดีที่จับกุมได้ และมอบสำนวนให้พนักงานสอบสวนประกอบสำนวนคดีอาญาด้วย นอกจากนี้หากมีการยึดทรัพย์สินผู้ค้าหรือดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ก็ยังใช้ประโยชน์ประกอบคดียึดทรัพย์สินอีกด้วย

9.3 ข้อพึงระวังในการเฝ้าจุดหรือสะกดรอย

9.3.1 เป้าหมายรู้ตัวว่าถูกติดตาม ต้องพยายามสลัดเป้าหมายออก เปลี่ยนให้ผู้อื่นสะกดรอยแทน ต้องพยายามเกาะติดเป้าหมายทุกระยะ

9.3.2 การจับหรือตรวจสอบการสะกดรอยแบบเดินตาม

- หันไปด้านหลังเพื่อตรวจสอบผู้เดินตาม
- หยุดอย่างกะทันหัน แล้วหันไปมองดูคนข้างหลัง มองซ้ายขวาไปรอบ ๆ
- เดินทวนหรือย้อนทางเก่า หรือเดินซ้ำทางเก่า
- ขึ้นรถประจำทางหรือเปลี่ยนเส้นทาง
- แกล้งก้มลงเก็บของ ผูกรองเท้า
- ดูเงาสะท้อนกระจกจากร้านค้า
- แกล้งทิ้งกระดาษเพื่อดูว่าจะมีใครเก็บ
- นัดแนะโทรศัพท์ให้บุคคลอื่นเฝ้าติดตามดูแทน
- ในลอบบี้โรงแรมควรสังเกตไปรอบ ๆ ให้ทั่ว ฯลฯ

9.3.3 วิธีการสลัดการสะกดรอยให้พ้นตัว

- หลบออกทางประตูหลังหรือหลีกเลี่ยงไปทางออกอื่น ๆ
- เข้าไปในโรงหนัง โรงละครแล้วหลบออกอีกทางหนึ่ง
- ใช้สกอตล์ออกไป
- เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเพื่อพรางตัว

ฯลฯ

9.3 ตัวอย่างการทำสำนวนการสืบสวน

“ลับมาก”

สำนวนการสืบสวน

ภาพถ่าย

สำนวนที่...../.....

เริ่มสืบสวนเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กรณี.....นายใจ จำต้องทำ บัตรประจำตัวเลขที่ ...1011227853.....

อยู่บ้านเลขที่ ...111... หมู่ที่ ...3... ถนน ...เชิงดอย..... ตำบล.....สุเทพ.....

อำเภอ.....เมือง.....จังหวัด.....เชียงใหม่...โทรศัพท์...053-11111.....

ที่อยู่ใกล้เคียง.....ภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่.....สภ.ต.ช้างเผือก.....

ถูกกล่าวหาว่า.....

ลำดับ	วัน เดือน ปี	การสั่งการ/การปฏิบัติ	ผลการดำเนินการ	หมายเหตุ
1.	1 ม.ค.2544 นส.ศอ.ปป. ที่...../.....	- รับแจ้งจาก ศอ.ปป.ภ.5 ว่า นายใจ จำต้องทำ มีพฤติการณ์ เป็นผู้ค้ายาเสพติด	- มอบให้ ร.ต.ท.เดชา ใจตรง หน.ชปส.สภ.ต.ช้างเผือกเป็นผู้สืบสวน	
2.	10 ม.ค.2544	- ร.ต.ท.เดชาฯ รายงานผลการ สืบสวนเบื้องต้นให้ ผบก.ฯ ทราบ	- ทราบว่านายดำฯ เป็นผู้ค้ารายย่อย ให้กับชุมชนสันติธรรม - ได้จัดทำประวัติไว้แล้ว	
3.	12 ม.ค.2544	- ผกก.สั่งการให้สืบสวนวิธีการ จำหน่าย และสืบสวนหา เครือข่าย	- พบว่าจำหน่ายให้กับผู้ใช้แรงงาน นักเรียน นักศึกษา โดยผู้เสพยาให้ ปากคำกับ พงส.ว่าซื้อมาจากนายใจฯ	
4.	14 ม.ค.2544	- ผกก.สั่งให้ไปค้นบ้าน	- ร.ต.ท.เดชาฯ ขอหมายค้นไปค้นบ้านไม่ พบยาเสพติด แต่พบรายชื่อผู้ต้องสงสัย จะเป็นเครือข่ายพบร่องรอยพลาสติก ห่อยาบ้า - จึงบันทึกตรวจยึด และบันทึกตรวจค้น - ลง ปจว.ไว้ตาม ปจว.ข้อ 9 เวลา 15.30 น	
5.	15 ม.ค.2544	-ร.ต.ท.เดชาฯ สั่งให้ ส.ต.ต. ศรวุฑฯ ไปเฝ้าจุดสะกดรอยที่ บ้านนายดำฯ	- ส.ต.ต.ศรวุฑฯ ปลอมตัวเฝ้าบ้านของ นายดำฯ	

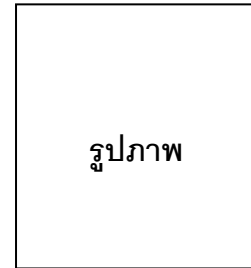
ลำดับ	วัน เดือน ปี	การสั่งการ/การปฏิบัติ	ผลการดำเนินการ	หมายเหตุ
6.	16 ม.ค.2544	- ส.ต.ต.ศราวุธฯ รายงานผลการ เฝ้าจุดให้กับ ร.ต.ท.เดชาฯ	- ส.ต.ต.ศราวุธฯ เฝ้าจุดเมื่อ 16 ม.ค.44 เวลา 06.00-14.00น. พบว่ามีวัยรุ่นเข้าออกบ้าน ผิดปกติ มียานพาหนะรถยนต์กระบะยี่ห้อโต โยต้า ไทเกอร์ สีเขียว หมายเลขทะเบียน ท- 1111 เชียงใหม่ จอดอยู่ในบ้าน	
7.	17 ม.ค.2544	- ผกก.สั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สิน ที่อยู่ ยานพาหนะ ของนายคำฯ และให้ ร.ต.ท.เดชาฯ รายงานผล การสืบสวน	- ได้ตรวจสอบแล้วพบว่ามียานพาหนะได้แก่ รถยนต์กระบะโตโยต้า ไทเกอร์ สีเขียว ทะเบียน ท-1111 เชียงใหม่ ราคา 400,000 บาท รถยนต์ เก๋งฮอนด้า ซีวิค สีดำ ทะเบียน กข-3333 เชียงใหม่ ราคา 500,000 บาท รถจักรยานยนต์ ฮอนด้า ดรีม สีแดง ทะเบียน จ-5555 เชียงใหม่ ราคา 30,000 บาท รถจักรยานยนต์ยามาฮ่า เมท สีแดง ทะเบียน ง-4444 เชียงใหม่ ราคา 20,000 บาท - มีที่ดินพร้อมบ้าน 2 ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ บ้านเป็น ชื่อของภรรยา ราคา 2.5 ล้านบาท - มีเงินฝากธนาคาร 3 บัญชี กำลังตรวจสอบ	
8.	20 ม.ค.2544	- ร.ต.ท.เดชาฯ รายงาน	- ได้รับรายงานจากสายลับว่าจะมีการขนยาบ้า มาซุกซ่อนไว้ที่บ้านในช่วง มี.ค.44	
9.	23 ม.ค.2544	- สายตรวจรายงาน	- พบรถยนต์ยี่ห้อเบนซ์ หมายเลขทะเบียน กท.7177 กทม. เข้าไปในบ้านของนายคำฯ เมื่อ 23 ม.ค.44 เวลา 22...-23.00 น.	
10.	24 ม.ค.2544	- ตรวจสอบทะเบียนรถและ ประวัติบุคคลจากโครงการ Polis ฯลฯ	มีพฤติการณ์สงสัยจึงบันทึกชื่อไว้ พบว่ารถยนต์ เป็นของนายเล่าคำฯ มีพฤติการณ์ค้ายาเสพติด น่าเชื่อว่าเป็นเครือข่ายการค้า จะได้ติดตาม พฤติการณ์ต่อไป - ได้สำเนาทะเบียนรถ และสำเนาประวัติบัตร ประจำตัวประชาชนประกอบการสืบสวนแล้ว	

รายงานประวัติบุคคลที่มีพฤติกรรมด้านยาเสพติด

ก. เขตพื้นที่ ตร.ภาค..... จังหวัด..... อำเภอ.....

ข. บทบาทด้านยาเสพติด

- ผู้เสพ
 ผู้จำหน่าย รายใหญ่ รายกลาง รายย่อย
 ข้าราชการ ไม่ใช่ข้าราชการ

ค. ประเภทยาเสพติด

- เฮโรอีน ยาบ้า ผิ่น กัญชา อื่น ๆ.....

ง. ประวัติบุคคล

- 1.ชื่อ.....นามสกุล..... เพศ ชาย หญิง
2. ฉายา /ชื่อเล่น..... สถานภาพ โสด สมรสแล้ว
- 3.วัน/เดือน/ปีเกิด.....อายุ.....ปี นับถือศาสนา.....
- 4.สัญชาติ.....เชื้อชาติ.....จบการศึกษา.....สถาบัน.....
- 5.ที่อยู่ปัจจุบัน.....
- 6.เลขบัตรประจำตัวประชาชน/ข้าราชการ.....
- 7.หมายเลขไมโครฟิล์ม.....
- 8.หมายเลขหนังสือเดินทาง.....
- 9.ชื่อ-สกุล บิดา.....ที่อยู่.....
- 10.ชื่อ-สกุล มารดา.....ที่อยู่.....
- 11.ชื่อ-สกุล คู่สมรส.....ที่อยู่.....
- 12.ชื่อ-สกุล บุตร.....ที่อยู่.....
ชื่อ-สกุล บุตร.....ที่อยู่.....
ชื่อ-สกุล บุตร.....ที่อยู่.....
- 13.ชื่อ-สกุล พี่น้อง.....ที่อยู่.....
ชื่อ-สกุล พี่น้อง.....ที่อยู่.....
- 14.ตำหนิรูปพรรณ.....
- 15.ประวัติการถูกจับกุม/ต้องโทษ.....
- 16.อาชีพ/สถานที่ทำงาน.....

17.ยานพาหนะที่ใช้.....

18.สถานที่นำสนใจที่ปรากฏตัวเป็นประจำ.....

จ. ผู้เกี่ยวข้อง

1.ชื่อ.....สกุล.....

ที่อยู่.....

ความสัมพันธ์.....

บทบาทที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด.....

ชื่อ.....สกุล.....

ที่อยู่.....

ความสัมพันธ์.....

บทบาทที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด.....

ฉ. พฤติการณ์ด้านยาเสพติด

สถานที่ (จำหน่าย /เสพ).....

ช่วงเวลาที่กระทำผิด.....

แหล่งรับยาเสพติด.....

พฤติการณ์ในการจำหน่าย.....

.....

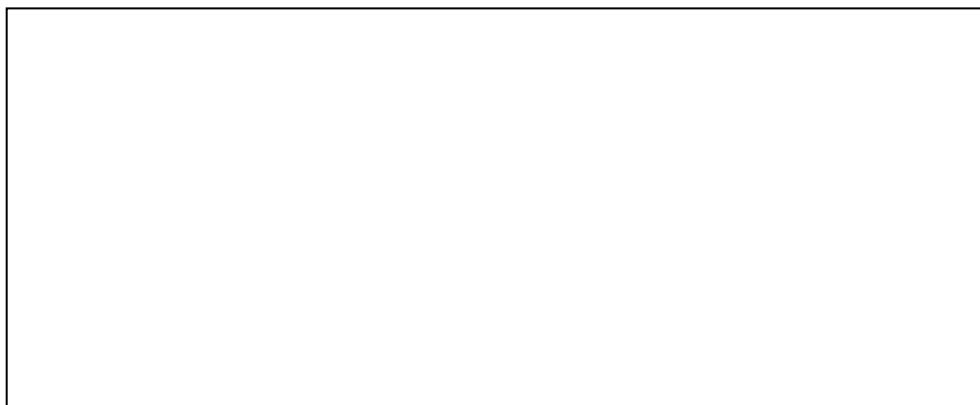
.....

ช. พฤติการณ์ที่น่าสนใจ.....

.....

.....

ฅ. แผนที่สังเขป / สถานที่จำหน่าย / มั่วสุม / บ้าน

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

รายงานการสืบสวนเกี่ยวกับคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เสนอ.....

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....

กับพวกคือ.....ตำแหน่ง.....

ได้ทำการสืบสวนเกี่ยวกับคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ มีรายละเอียดที่จะรายงาน ดังต่อไปนี้

1. เป็นผลการสืบสวนของวันที่...../...../.....เวลา.....น.
ถึงวันที่...../...../.....เวลา.....น.

2. ทำการสืบสวนในเขตพื้นที่บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....

3. ชาวเกี่ยวกับการลักลอบ จำหน่ายยาเสพติดให้โทษ หรือแหล่งมั่วสุม หรือเสพยาเสพติดให้โทษ ใน
พื้นที่รับผิดชอบ

(1)รายละเอียดของข่าว.....

.....
.....
.....

(2)แหล่งข่าว.....

.....
.....

(3)ความน่าเชื่อถือของข่าว หรือมีเหตุผล.....

.....
.....

(4)สิ่งที่ควรดำเนินการในขั้นตอนต่อไป.....

.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้รายงาน

(.....)

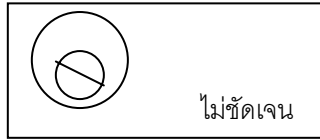
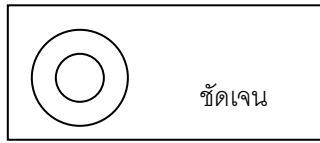
(ตำแหน่ง).....

(ลงชื่อ).....ผู้รายงาน

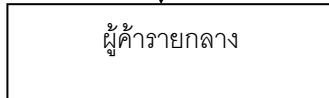
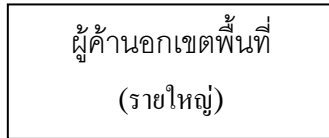
(.....)

(ตำแหน่ง).....

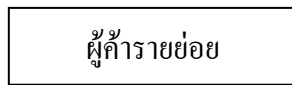
สัญลักษณ์เครือข่ายความสัมพันธ์

ตัวอย่างความสัมพันธ์เชื่อมโยง

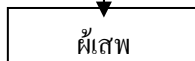
1. นายแดง คำดี อายุ 36 ปี บ้านเลขที่ 113 หมู่ที่ 4 ต.เวียงทอง อ.เมือง จว.แพร่

1. นายขาว คำเจริญ อายุ 33 ปี บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 4 ต.เวียงทอง อ.เมือง จว.แพร่

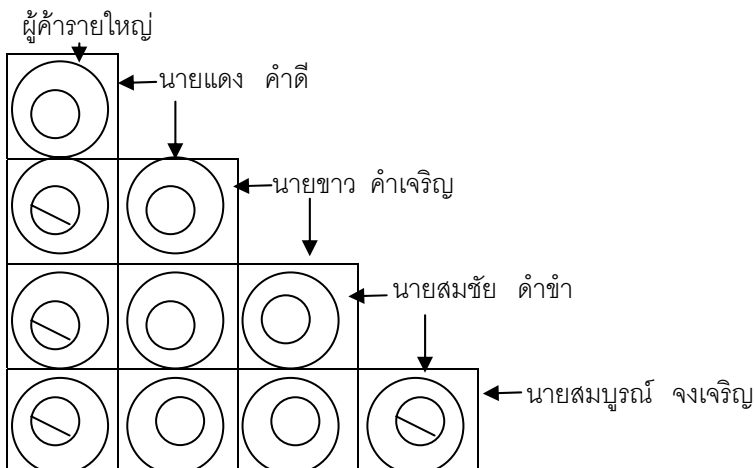
2. นายสมชัย คำขำ อายุ 40 ปี บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 4 ต.เวียงทอง อ.เมือง จว.แพร่

3. นายสมบุญรณ์ จงเจริญ อายุ 37 ปี บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 8 ต.เวียงทอง อ.เมือง จว.แพร่

กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กรรมกร, กลุ่มเด็ก เยาวชน วัยรุ่นภายในหมู่บ้าน

แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงเครือข่าย ผู้ค้ารายกลาง ถึง ผู้ค้ารายย่อย

แบบสำรวจข้อมูลหมู่บ้าน/ชุมชน

ของ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ.....

สำรวจเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน..... หมู่ที่..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
2. ระยะห่างจากอำเภอ.....เมตร/กม. ห่างจากสถานีตำรวจ.....เมตร/กม.
3. สภาพภูมิประเทศของหมู่บ้าน.....
4. ชื่อกำนัน.....ที่อยู่.....โทรศัพท์.....
5. ชื่อผู้ใหญ่บ้าน.....ที่อยู่.....โทรศัพท์.....
6. คณะกรรมการหมู่บ้าน(ระบุชื่อ ,ที่อยู่,โทรศัพท์,และหน้าที่แต่ละบุคคล ฯลฯ)
6.1.....
6.2.....
6.3.....
7. ชื่อ สมาชิก อบต. (ระบุชื่อ ,ที่อยู่,โทรศัพท์)
7.1.....
7.2.....
8. จำนวนประชากรทั้งสิ้น.....คน แยกเป็นชาย.....คน หญิง.....คน หลังคาเรือน.....หลัง
- อายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน.....คน แยกเป็นชาย.....คน หญิง.....คน
- อายุ 21 – 40 ปี จำนวน.....คน แยกเป็นชาย.....คน หญิง.....คน
- อายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน.....คน แยกเป็นชาย.....คน หญิง.....คน
9. ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านประกอบอาชีพ.....
10. ประชาชนในหมู่บ้านประกอบอาชีพนอกหมู่บ้านจำนวน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
ส่วนใหญ่ไปประกอบอาชีพ.....
11. บุคคลสำคัญในหมู่บ้าน เช่น สว.,สส.,อบจ.,ประธาน อบต.,ขรก.ชั้นผู้ใหญ่ ทั้งยังรับราชการอยู่ และเกษียณอายุราชการ,อดีตนักการเมือง,นักเคลื่อนไหวทางการเมือง,บุคคลสำคัญอื่นๆ(ระบุชื่อ ,ที่อยู่,โทรศัพท์)
12. ชื่อกลุ่มองค์กร,ชมรม,สมาคม,มูลนิธิ,สมาพันธ์ให้ระบุชื่อและรายละเอียดของหัวหน้ากลุ่มด้วย
12.1.....
12.2.....
13. ชื่อวัด.....เจ้าอาวาสชื่อ.....
จำนวนพระภิกษุ.....รูป สามเณร.....รูป
14. ชื่อสถานศึกษา.....หัวหน้าชื่อ.....
- จำนวนครู อาจารย์คน แยก ชาย.....คน หญิง.....คน
- จำนวนนักเรียนคน แยก ชาย.....คน หญิง.....คน

15. ชื่อสถานที่สำคัญ เช่น ธนาคาร,ร้านทอง,ปั้มน้ำมัน,โรงงาน,สถานที่ท่องเที่ยว,ร้านอาหาร ฯลฯ (ระบุชื่อ ชื่อเจ้าของ, ผู้จัดการ,ผู้ดูแล แจ้งที่อยู่,เบอร์โทร และรายละเอียดอื่นๆ ที่มี)

15.1.....

15.2.....

16. ชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

16.1 บุคคลที่มีหมายจับ.....

16.2 บุคคลที่อยู่ระหว่างรับโทษ.....

16.3 บุคคลพ้นโทษ.....

17. ชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

16.1

16.2

16.3

18. ชื่อบุคคลที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ได้รับการบำบัดรักษาแล้ว ปัจจุบันเลิกเกี่ยวข้องแล้ว

16.1

16.2

16.3

19. สถานที่ที่คนร้ายมักใช้ประกอบอาชญากรรม,สถานที่ผลิตจำหน่ายหรือมั่วสุมยาเสพติด การพนันและอื่นๆในหมู่บ้าน

.....

20. ชื่อบุคคลต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่(อยู่กับผู้ใด)

20.1

20.2

21. สถานที่ ชุมนุม/ประชุม ของหมู่บ้าน/ชุมชน

.....

(ลงชื่อ)..... ผู้จัดทำ

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

ตรวจแล้วถูกต้อง(หน.สภ.)

(ลงชื่อ).....

(.....)

(ตำแหน่ง).....

...../...../.....

บทที่ 5

เทคนิคการสืบสวน

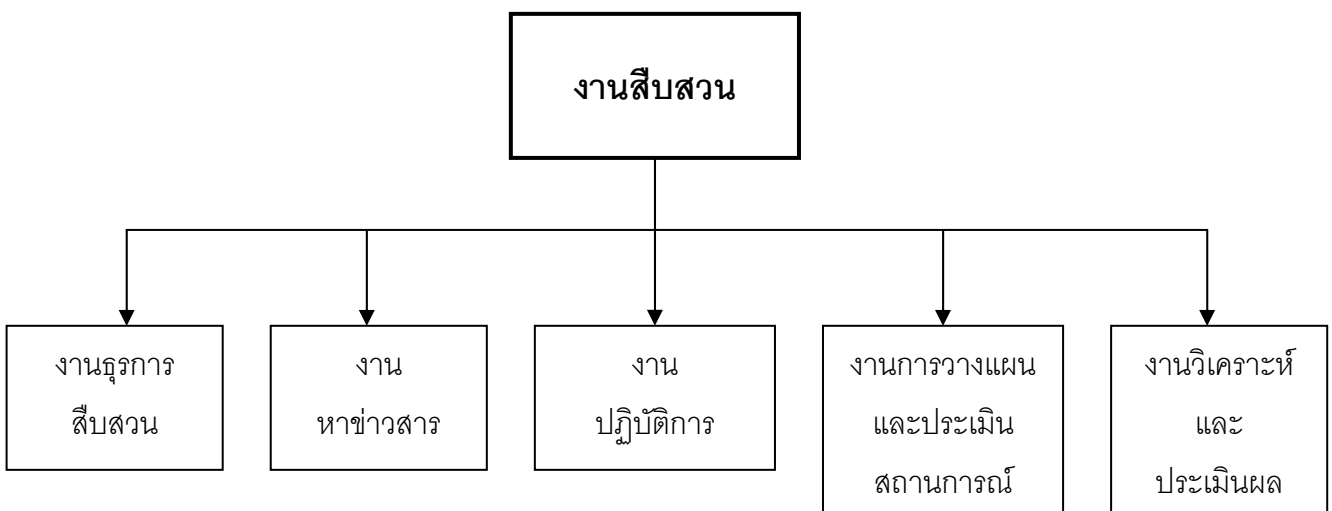
1. งานสืบสวน

1.1 ก่อนที่จะเข้ามาเป็นนักสืบในหน่วยงานสืบสวนนั้น ควรเข้าใจถึงการจักระบบงานสืบสวนก่อน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องด้วยถ้าเราทำงานของเราเองหรือรู้หน้าที่ในงานของเราแล้ว เราจะปฏิบัติงานได้ตามรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องต้องกันในที่ทีมงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่วางไว้

1.2 หน่วยงานที่จะเข้าไปหาข่าวสารและกลิ่นกรองในระดับแรกเพื่อพิสูจน์ผลในการกระทำผิดของอาชญากรรมต่าง ๆ อาจจะถูกกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจะต้องระมัดระวังเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าหน่วยงานสืบสวน หรือชุดสืบสวนนั้นเป็นหน่วยแรกที่ต้องสร้างความกระจ่างและบริการในระดับแรกก่อน และอาจจะต้องปฏิบัติต่อเนื่องจนจะเสร็จภารกิจหรือดำเนินการจับกุมหรือชี้ให้เห็นชัดได้ว่ามีใครทำผิดที่ไหน อย่างไร เมื่อใด และผิดอะไร ประมวลเป็นเรื่องเป็นราวเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบในข้อเท็จจริง

1.3 แม้อาจจะยากหรือลำบาก แต่ที่ทีมงานสืบสวนควรตระหนักในภารกิจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติอาจไม่ได้รับคำชมเชยใด ๆ แต่ควรภูมิใจที่ได้ตอบสนองในการปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนมีความสุข ซึ่งมีค่ายิ่งสำหรับอาชีพตำรวจ เพราะงานสืบสวนมักจะเป็นความลับ ตำรวจสืบสวนยึดมั่นในอุดมการณ์ไว้ก็จะทำให้เกิดพลังมากยิ่งขึ้น

การจัดองค์กรภายในหน่วยงานสืบสวนจึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารงานสืบสวนจะต้องวางระบบงานและจัดองค์กรแบ่งภารกิจอำนาจหน้าที่ไว้ให้ชัดเจน ซึ่งควรกำหนดไว้ดังนี้

2. งานธุรการสืบสวน

2.1 ควรจะจัดงานธุรการงานสืบสวนเป็นแผนกต่าง ๆ คือ

2.1.1 งานรับส่งและการเสนอหนังสือของงานสืบสวน

2.1.2 การร่างโต้ตอบและการรายงานของงานสืบสวน

2.1.3 การจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำแฟ้มข้อมูลต่าง ๆ

2.2 จากการหาข่าวสารจากชุดหาข่าวสารควรจะหาข้อมูลงานสืบสวนที่สำคัญ ๆ เช่น

2.2.1 คนร้ายเคยกระทำผิดในพื้นที่คนร้ายที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่แต่เคยกระทำผิดในพื้นที่อื่นและคนร้ายที่ปฏิบัติการคาบเกี่ยวพื้นที่รับผิดชอบ

2.2.2 บุคคลพันโทษ

2.2.3 บุคคลที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิดหรือสงสัยว่าได้กระทำความผิด แต่ยังไม่มีความ

หลักฐานเพียงพอ

2.2.4 แผนประทุษกรรม

2.2.5 สภาพพื้นที่

2.2.6 แหล่งข่าว

2.2.7 บุคคลสำคัญในพื้นที่

2.2.8 หมายจับที่ออกโดยสถานีตำรวจในพื้นที่รับผิดชอบและสถานีอื่นรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หมายจับจากศาล

2.2.9 แนวโน้มและวิธีการสืบสวนที่เคยปฏิบัติ รวมตลอดทั้งผลและปัญหา อุปสรรค

ข้อขัดข้อง

2.2.10 บัญชีทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายและยังไม่ได้คืน พร้อมตำหนิรูปพรรณ

2.2.11 คดีค้างเก่าที่จับตัวคนร้ายไม่ได้และยังไม่หมดอายุความ

2.3 งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน ได้แก่

2.3.1 การเก็บรักษาและทำลายเอกสารของงานสืบสวน

2.3.2 การเบิกจ่ายเก็บรักษาจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติ

2.3.3 งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน และที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

3. งานการหาข่าวสาร

3.1 การหาข่าวสารและการรวบรวมข้อเท็จจริงและหาหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนจับ ได้แก่ การป้องกันเหตุร้าย เหตุรุนแรง การกระทำผิดต่าง ๆ ทั้งจากแหล่งข่าวทั่วไปและจากแหล่งข่าวที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการนี้ เป็นการหาข่าวหรือการสืบสวนก่อนหรือหลังเกิดเหตุการณ์ที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

3.1.1 ทำการสืบสวนด้วยตนเองในกรณีจำเป็นหรือเห็นสมควรในข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ และเก็บรวบรวมไว้

3.1.2 หาสายลับ (ที่ทั่ว ๆ ไปเรียกว่า “สาย”) มาช่วยดำเนินการสืบสวนหาข่าวสาร (จะอธิบายในเรื่องการแสวงหาข่าวแนวร่วม เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจให้บรรลุสำเร็จมากยิ่งขึ้น)

3.1.3 การหาข่าวสาร ตำรวจแต่ละนายจะมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นเมื่อทราบข้อมูลข่าวสารในสวนใดส่วนหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกันควรแลกเปลี่ยน และวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ รวมกันเพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

3.1.4 การสืบสวนหาข่าวสารหลังจากเกิดเหตุ ในกรณีที่เกิดการกระทำผิดในเขตพื้นที่ตนเองนั้น ต้องเริ่มดำเนินการสืบสวนทันทีในที่เกิดเหตุและสภาพแวดล้อมใกล้เคียง ไม่ต้องมีการสั่งการควรทำตามหน้าที่เลยเพื่อหาข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลาในการติดตามคนร้าย

3.1.5 จัดทำบันทึกการหาข่าวสารในแต่ละครั้งด้วย

3.1.6 กรณีมีแหล่งข่าวหรือสายลับแจ้งข้อมูลข่าวสาร ควรให้ความคุ้มครองและปกปิดดูแลให้เคร่งครัด

3.1.7 การหาข่าวสารอาจต้องมีการปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย เช่น ใช้กล้อง V.D.O. เก็บภาพความเคลื่อนไหวหรือคนร้ายเพื่อให้พยานดู การใช้คอมพิวเตอร์สเก็ตซ์ภาพคนร้ายหรือเก็บข้อมูลข่าวสารไว้

3.2 ข่าวสารที่ได้มาต้องระลึกถึงว่าต้องมีพยานหลักฐาน ที่จะนำทางไปสู่การเป็นคดี หรือถึงขั้นดำเนินการจับกุมคนร้ายได้ ดังนั้นจึงต้องศึกษาข้อมูลข่าวสาร โดยมีพยานหลักฐานต่าง ๆ คือ

3.2.1 จากพยานบุคคล

3.2.2 จากพยานวัตถุต่าง ๆ

3.2.3 จากพยานแวดล้อม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ นำมาผนวกเป็นข้อมูลข่าวสารด้วย

เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานได้แจ้งชัดว่าเป็นเช่นไร ก็เก็บเป็นข้อมูลข่าวสารเพื่อดำเนินการไปตามหน้าที่หรือรายงานผู้บังคับบัญชาดำเนินการต่อไป

4. งานปฏิบัติการ

เป็นการร่วมมือของชุดสืบสวนและตำรวจชุดอื่น ๆ ในพื้นที่ กรณีเข้าปฏิบัติการแจ้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ จะเป็นการตรวจค้น จับกุมต่าง ๆ ที่สามารถนำมาซึ่งข้อมูลข่าวสาร หรือคนร้ายที่กระทำผิดต่าง ๆ โดยต่อเนื่อง มาจากการวางแผนและประเมินสถานการณ์มาแล้วและนำมาปฏิบัติการเพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จในภารกิจหรือคดีต่าง ๆ ได้ เพราะข้อมูลข่าวสารนั้น ชุดสืบสวนจะหาข้อมูลดำเนินการ จึงต้องเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้เป็นอย่างดี

5. การวางแผนและการประเมินสถานการณ์

การปฏิบัติงานที่ดีและได้ผลสำเร็จนั้นควรจะต้องมีการวางแผนและการประเมินสถานการณ์ที่จะปฏิบัติงานในแต่ละข่าวสารหรือแต่ละกรณี เพราะการวางแผนและประเมินสถานการณ์ก่อนนั้นหากการวางแผนและประเมินสถานการณ์ดีแล้ว จะมีความสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่งและไม่ผิดพลาด ไม่สูญเสียเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น หรือหากสูญเสียก็น้อยที่สุด ซึ่งต้องกำหนดการปฏิบัติในการวางแผนนั้น ๆ ให้สมบูรณ์รอบคอบ ความสำคัญของการวางแผนและการประเมินสถานการณ์เพื่อจะปฏิบัติภารกิจใดภารกิจหนึ่งนั้นจึงมีความสำคัญยิ่ง

ดังนั้นงานการวางแผนและการประเมินสถานการณ์ที่ควรดำเนินการนั้นเริ่มตั้งแต่การจัดทำสถิติ ข้อมูลข่าวสารและผลการศึกษาวเคราะห์ข่าวสารที่ได้มาใช้ในการวางแผนการสืบสวนเพื่อประเมินสถานการณ์ในการปฏิบัติโดยการสืบสวนหาข่าวต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติการของงานอื่น ๆ ทั้งในสถานีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องประสานงานดังนี้

1) แผนการสืบสวนที่กำหนดต้องให้สัมพันธ์สอดคล้องกับการปฏิบัติการของงานอื่น ๆ ทั้งในสถานีตำรวจ ตนเอง และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ถ้าการปฏิบัติของงานอื่น ๆ ในสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการสืบสวนแล้ว ให้ประสานด้วยตนเอง หรือรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้น และติดตามข่าวสารโดยตลอดด้วยจะได้ไม่ขาดช่วงและทันเหตุการณ์อยู่เสมอ

6. งานวิเคราะห์และประเมินผล

ในส่วนนี้เมื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ หรือดำเนินการติดตามคดีใด ๆ เสร็จสิ้นก็ควรมีการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงาน ข้อผิดพลาด พร้อมทั้งประเมินผลว่า การปฏิบัติที่ผ่านมาเป็นเช่นไร บกพร่องหรือต้องแก้ไขกันอย่างไร หากมีการผิดพลาดก็ต้องศึกษาวิเคราะห์หาทางแก้ไข เพื่อมิให้เกิดการผิดพลาดและสูญเสียอีก ครั้งต่อไปจะวางแผนและดำเนินการให้รัดกุมแน่นนอนมากขึ้น

ซึ่งในงานวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาในแต่ละกรณี จะไม่ค่อยมีทีมงานสืบสวนหรือชุดสืบสวนสนใจเท่าใดนัก ส่วนใหญ่จะปฏิบัติภารกิจเสร็จแล้วก็เสร็จกัน ถือว่าเสร็จสิ้นแล้วแต่ในกรณีต่าง ๆ ที่ทำนั้น ๆ จะมีกลยุทธ์กลวิธีที่แตกต่างกัน เพราะเป็นการสร้างสมประสบการณ์ เพื่อจะได้งานที่มีคุณภาพในอนาคตต่อไปจึงต้องกลับมาวิเคราะห์ผลงานและประเมินผลการปฏิบัติด้วยจะดียิ่งขึ้น

7. การแสวงหาแนวร่วมเพื่อการหาข่าวสาร

7.1 การหาแนวร่วมโดยสายลับจะมี 2 ลักษณะ คือ

7.1.2 ใช้ตำรวจเป็นสายลับเอง

7.1.3 ใช้ประชาชนทั่ว ๆ ไปเข้ามาเป็นสายลับ

การดำเนินการสืบสวนแต่ละกรณี บางครั้งถ้าไม่ยุ่งยากก็ปฏิบัติได้เลย แต่บางครั้งยุ่งยาก จำเป็นต้องใช้สายลับหรือสาย เข้าไปหาข่าวสารหรือปฏิบัติงานร่วมกับตำรวจ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลเป็น อย่างดี และเกิดผลสำเร็จยิ่งขึ้น

7.2 การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปเพื่อมาเป็นสายลับหรือเป็นผู้ให้ข่าวสารนั้น ซึ่ง การหาแนวร่วมดังกล่าวนี้ ตำรวจจะต้องสร้างความศรัทธา ความซื่อสัตย์และปกป้องคุ้มครองสายลับได้ โดยให้ขวัญกำลังใจและอื่น ๆ ให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้นตำรวจที่หาสายลับได้ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

7.2.1 สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความศรัทธาในตำรวจกับประชาชนในพื้นที่โดยใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการหาข่าว

7.2.2 ปกปิดและให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนที่ให้ข่าวสารอย่างเคร่งครัด

7.3 เมื่อกำหนดตัวสายลับหรือมีสายในการปฏิบัติงานแล้ว ต้องระลึกและตระหนักถึงการปฏิบัติ ภารกิจและควรเฉลียวใจบ้างว่า (ในกรณีที่สายมิใช่ตำรวจ)

7.3.1 สายนั้นเชื่อถือได้มากเพียงใด

7.3.2 อย่าไว้ใจมากนัก เพราะสายลับมิใช่ตำรวจ ควรกำหนดงานในหน้าที่เป็นอย่าง ๆ ไป และไม่ให้ล่วงรู้ความลับในหน่วยสืบสวนมากนัก (แต่อย่าทำให้สายลับรู้ว่าเราไม่ไว้ใจเพราะจะทำให้ได้ งานไม่เต็มที่)

7.3.3 ต้องเข้าใจสภาพความเป็นจริง สายลับแต่ละคนจะทำงานได้ผลไม่เท่ากัน เพราะ อยู่ที่ตัวบุคคล ฉะนั้นอย่าท้อแท้ พยายามหาสายลับที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อให้บรรลุ ภารกิจให้ได้

สายลับนั้น หากเป็นตำรวจเป็นสายเองในการปฏิบัติจะดีกว่าคนนอกเพราะรู้รายงานต่าง ๆ ดีกว่า แต่ข้อเสียคือ ลักษณะตำรวจส่วนใหญ่จะถูกสอนมาอยู่ในระเบียบวินัยจึงเป็นที่สังเกต หรือแสดงอาการของ การเป็นตำรวจจนคนทั่วไปทราบ เมื่อไม่แต่งเครื่องแบบก็ตาม ฉะนั้นถ้าตำรวจที่เป็นสายลับจึงต้องอำพราง ตัวให้ดี แน่ใจว่าเป็นธรรมชาติจะได้ไม่ผิดพลาดภายหลัง เพราะจากเหตุการณ์ที่ผ่าน ๆ มามีตำรวจเป็น สายลับเองถูกจับได้และถูกฆ่าตัวตาย หรือถูกทำร้ายมาแล้ว

8. การเฝ้าจุดสะกดรอย

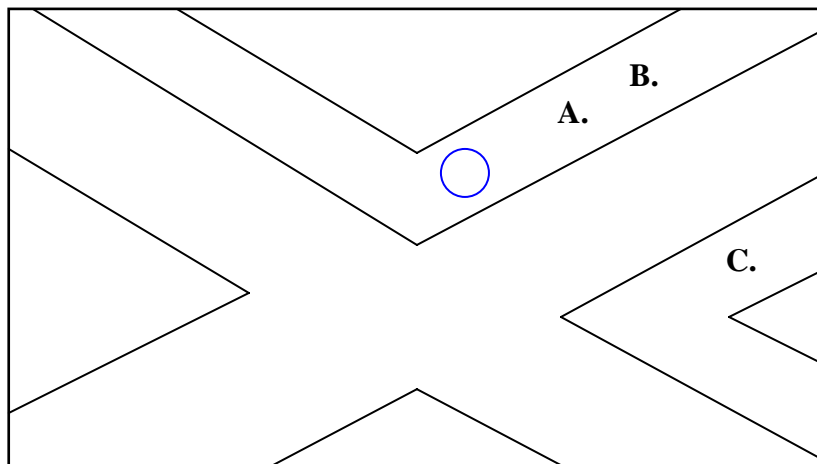
ได้นำคำบรรยายของ พล.ต.ต.สง่า ดวงอัมพร กับพวกได้รวบรวมหนังสือคำบรรยายการสืบสวน สอบสวน ขออนุญาตนำมาศึกษา เพื่อจะได้นำวิธีการปฏิบัติจากคำบรรยายดังกล่าวไปปรับใช้ในการ ปฏิบัติให้ได้ผล โดยขอนำรายละเอียดวิธีการสืบสวนสะกดรอย ซึ่งได้แนะนำการปฏิบัติการสืบสวนใน รูปแบบต่าง ๆ โดยละเอียด การเฝ้าตรวจมี 3 วิธี คือ

8.1 การเฝ้าตรวจชนิดเคลื่อนที่ (Moving Surveillance) ได้แก่การเดินสะกดรอย Foot Surveillance และการใช้ยานพาหนะ (Vehicle Surveillance)

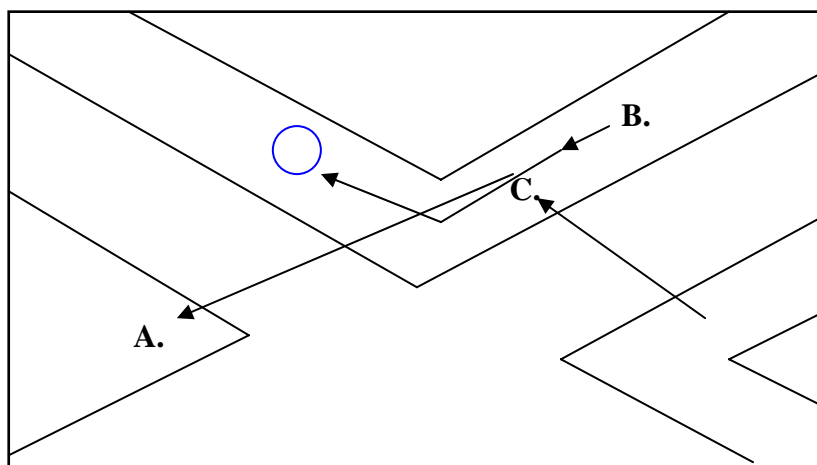
8.1.1 การเฝ้าตรวจโดยวิธีเดินสะกดรอย(Foot Surveillance) ยังอาจทำได้เป็น 2 วิธีคือ

- วิธีที่ 1 วิธีที่ 1 วิธี เอ.บี.ซี. (A.B.C.Method) ระบบนี้ใช้เจ้าหน้าที่ 2 คน หรือมากกว่า เอ.ติดตามผู้ถูกสงสัยโดยมี บี. เดินตามข้างหลัง เอ. และผู้ถูกสงสัย ซี.เดินขนานไปอีกฟากหนึ่งของถนน เมื่อผู้ถูกสงสัยเลี้ยวที่มุมถนน บี.จะเดินอยู่ในตำแหน่งเดิมของ เอ. ระหว่างนั้น เอ.จะข้ามถนนไปเดินอยู่ในตำแหน่งของ ซี. แล้ว ซี.จะรุกไปข้างหน้าในตำแหน่งของ บี. ระบบนี้เป็นประโยชน์ในข้อที่ว่า ผู้สะกดรอยติดตามจะไม่ข้ามหน้ากัน และไม่ต้องไปเดินเลี้ยวที่มุมถนนกับผู้ถูกสงสัย ดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2

ภาพที่ 1

เอ. ติดตามผู้ถูกสงสัย โดยมี บี. เดินตามหลัง เอ. ซี เดินขนานข้างไปอีกฟากหนึ่งของถนน

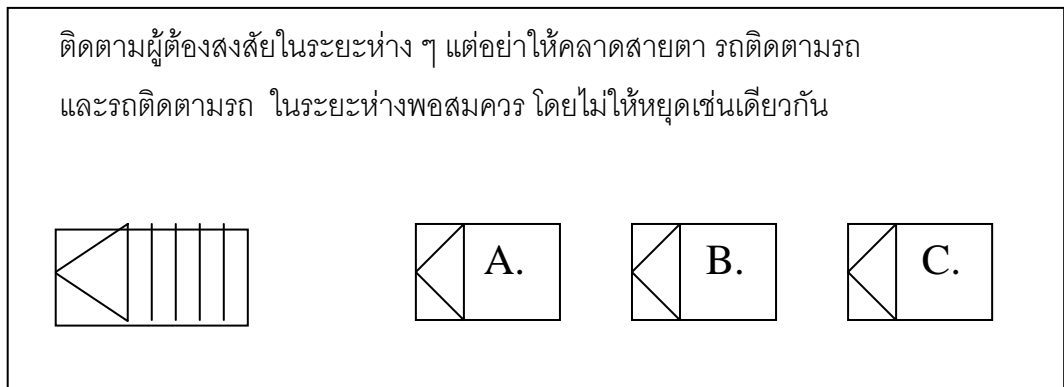

เมื่อผู้ถูกสงสัยเลี้ยวที่มุมถนน ซี. จะเดินอยู่ในตำแหน่งเดิมของ เอ. ระหว่างนั้น เอ. จะเดินข้ามถนนไปเดินอยู่ในตำแหน่งของ ซี. ซี.จะรุกไปข้างหน้า

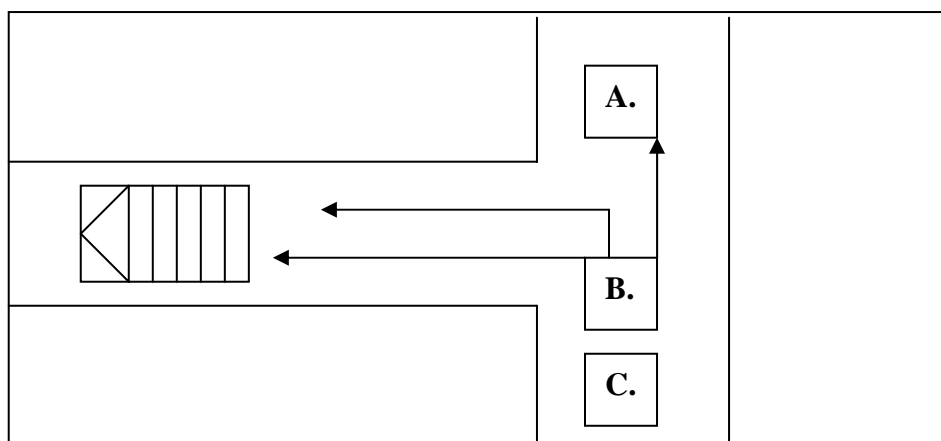
- วิธีที่ 2 วิธีกบกระโดด (Leap frog) ระบบนี้ใช้กับผู้ถูกสงสัยมีความไหวตัวดี เป็นคนขี้ระแวงและมีความระแวงระวังอยู่เสมอ มีการใช้ระบบเดินสะกดรอยตามแบบ เอ.บี.ซี. ดังกล่าว แล้ว แต่จะหยุดสะกดรอยทันทีในกรณีที่ผู้ถูกสงสัยเดินเลี้ยวหรือหยุดเดิน การเฝ้าเฝ้าตรวจจะกระทำอีกในวันรุ่งขึ้น ณ จุดและเวลาที่หยุดเดินครั้งสุดท้าย ส่วนดีของระบบนี้อยู่ที่ว่าท่านไม่ทำให้ผู้ถูกสงสัยตกใจ เพราะต้องยืนอยู่กับเขานาน ๆ วิธีนี้กินเวลานานมากและจะเกิดผลดีต่อเมื่อผู้ถูกสงสัยมีความเคลือบไหว ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ทุกวัน

8.2 การเฝ้าตรวจแบบใช้ยานพาหนะ (Vehicle Surveillance) อาจนำวิธีการบางอย่างที่ใช้ในการเฝ้าตรวจแบบสะกดรอย มาใช้กับการเฝ้าตรวจแบบใช้ยานพาหนะดังภาพ 1, 2, 3, 4 และ 5

ภาพที่ 1

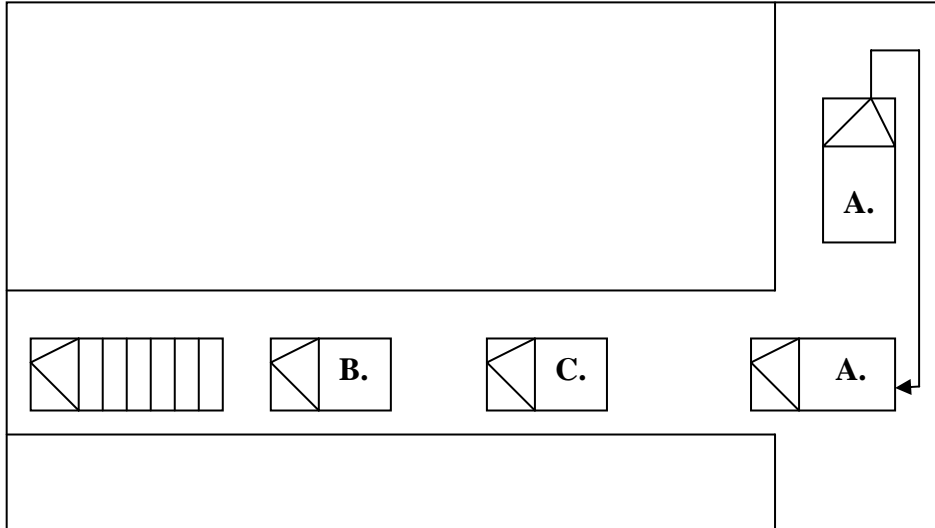
ภาพที่ 2

เมื่อรถเป้าหมายเลี้ยวไปในทางแยก เพราะอาจรู้ตัวหรือสงสัยว่าถูกติดตาม ให้รถ A. ขับผ่านเลยไป ให้เป็นหน้าที่ของรถ B. และ C. ติดตามต่อไปและปฏิบัติเช่นนี้อีก เมื่อรถเป้าหมายเลี้ยวหรือจอด

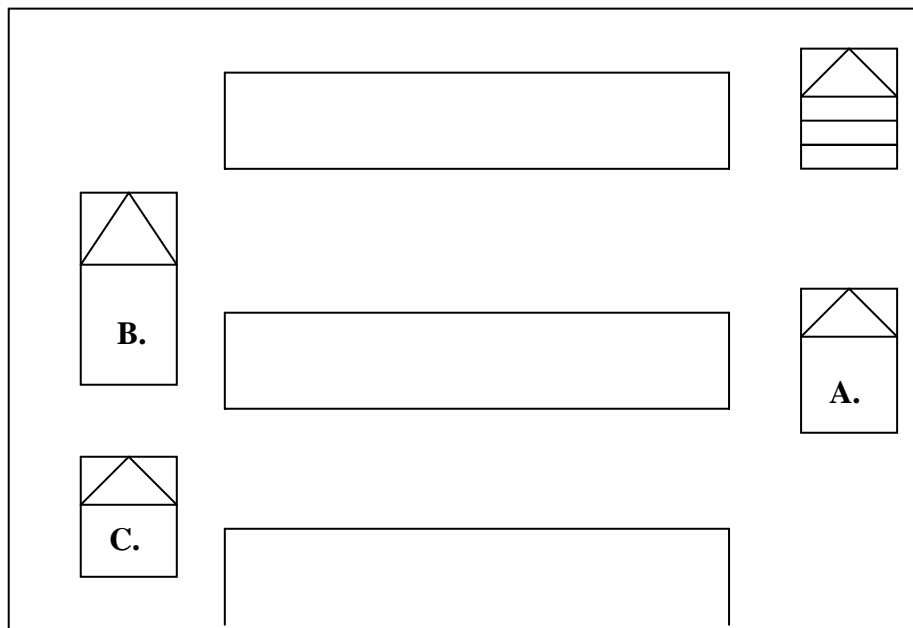
ภาพที่ 3

เมื่อรถ A. แล่นตรงไปแล้ว ให้รีบหาทางกลับรถมาอยู่ในตำแหน่งติดตามรถ C. ต่อไป

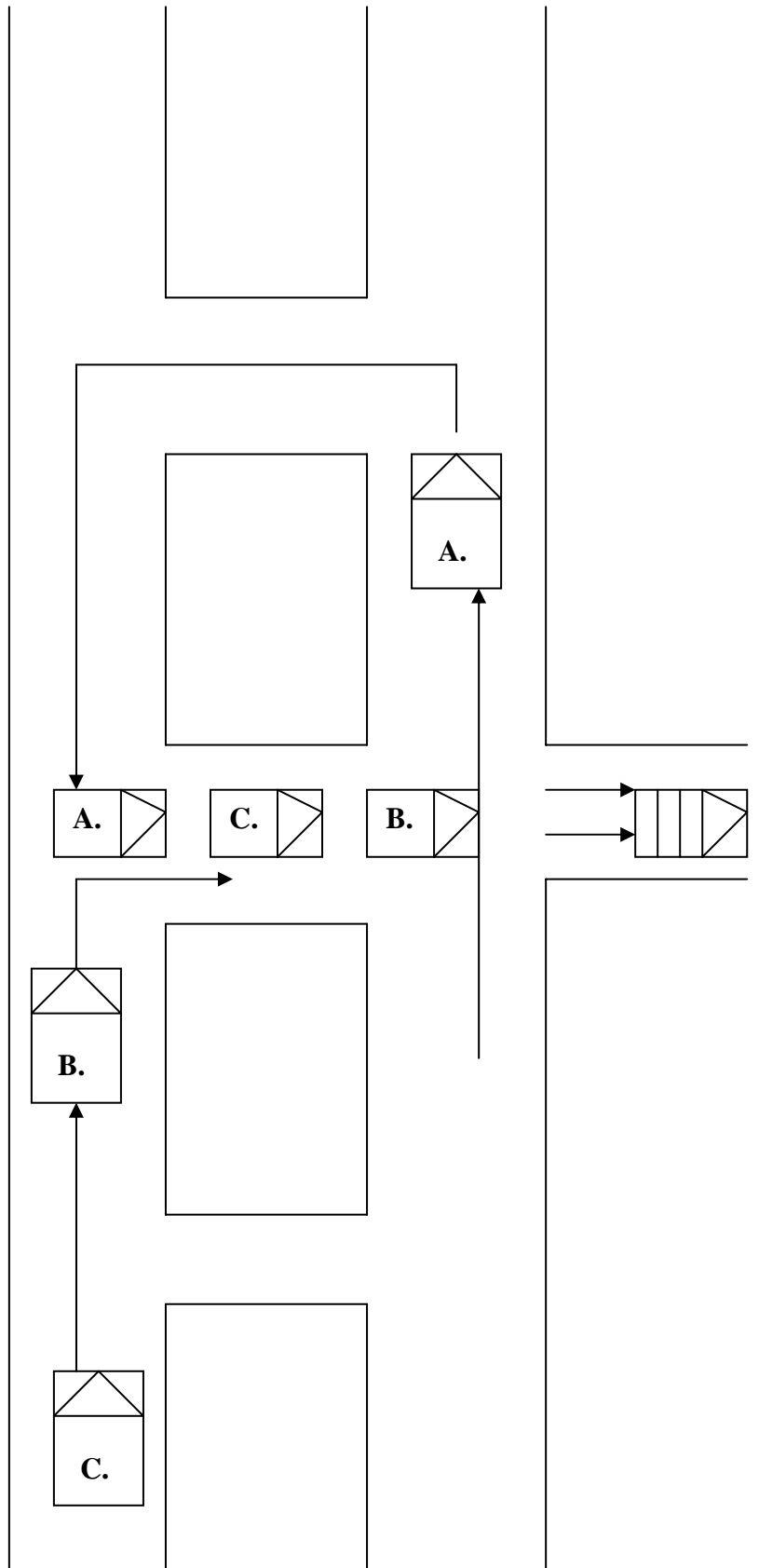
ภาพที่ 4

ในโอกาสที่มีทางคู่ขนาน รถ B. และ C. อาจขับอยู่ในทางขนานอีกสายหนึ่งจะเป็นการดี

ภาพที่ 5

เมื่อรถเป้าหมายเลี้ยวไป หรือเมื่อรถ A.
จำเป็นต้องเปลี่ยนตำแหน่งให้รถ B.
ติดตามต่อไป หรือทำหน้าที่แทน ให้รถ A.
รับแจ้งให้รถ B. ทราบ (โดย ว.)
ห้ามรถ A. เลี้ยวตาม ในขณะเดียวกัน
ให้รับหาทางกลับรถมาต่อท้ายรถ C.
เพื่อเป็นคันสำรองต่อไป

8.3 การเฝ้าตรวจชนิดประจำที่ (Stationary Surveillance) ซึ่งได้แก่ การเฝ้าตรวจเคหะสถาน อาคารพาณิชย์ สถานที่ต่าง ๆ ฯลฯ การเฝ้าตรวจลักษณะนี้อาจทำการขยายวิธีการสืบสวนในรูปแบบการสังเกตการณ์ (observation post) ที่สังเกตการณ์ ควรจะเป็นที่ช่วยให้เห็นสถานที่ หรือยานพาหนะได้อย่างชัดเจนและควรเป็นที่ ๆ เข้าออกได้โดยไม่มีคนเห็น นอกจากนี้จะใช้สถานที่เป็นที่สังเกตการณ์แล้ว อาจจะใช้รถบรรทุกดัดแปลงให้เป็นที่สังเกตการณ์ การใช้รถบรรทุกหรือรถอย่างอื่นดัดแปลงเป็นที่สังเกตการณ์จะทำให้การเฝ้าตรวจได้เข้าไปใกล้สถานที่ที่ต้องสงสัยได้เป็นอย่างดี

เจ้าหน้าที่ประจำที่สังเกตการณ์ ควรมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานดังนี้

8.3.1 วิทยุรับ-ส่ง ซึ่งสามารถรับส่งระหว่างสำนักงานและที่สังเกตการณ์ได้เป็นอย่างดี

8.3.2 กล้องส่องทางไกลที่สามารถส่องให้ได้ภาพชัดเจนถึงความเคลื่อนไหวของบุคคล ตลอดจนตำหนิรูปพรรณของบุคคลที่อยู่ในสถานที่ต้องสงสัย

8.3.3 กล้องถ่ายรูป และกล้องถ่ายรูปเคลื่อนไหวได้ ควรใช้เลนส์ถ่ายไกล เพื่อบันทึกภาพสถานที่บุคคลต้องสงสัย

8.3.4 เครื่องบันทึกเสียง หรืออาจใช้กล้องหรือโทรศัพท์มือถือถ่ายภาพหรือบันทึกภาพไว้ เพื่อใช้ประกอบรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการพิสูจน์ตัวบุคคลและสิ่งของ เพื่อเป็นหลักฐาน

8.3.5 สมุดบันทึก จะต้องมิ่วเพื่อบันทึกเหตุการณ์ประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่

8.4 การเฝ้าตรวจชนิดใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Surveillance) เป็นวิธีการสืบสวนที่ใช้วิทยาการสมัยใหม่ เช่น ใช้เครื่องลอบฟัง (Eavesdropping devices) เครื่องดักฟัง (Conceal Microphone) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทันสมัย

9. การสืบสวนในลักษณะสายลับ (Undercover)

9.1 การสืบสวนในลักษณะสายลับ คือ กรรมวิธีทางการสืบสวนวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีปลอมแปลงและอ้างข้อแก้ตัวกลบเกลื่อนต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้ต้องสงสัยว่าเป็นอาชญากรไว้วางใจ ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

9.1.1 เพื่อจะทราบว่ากำลังมีการวางแผนเพื่อประกอบอาชญากรรม หรือมีการประกอบอาชญากรรมนั้นแล้วหรือไม่

9.1.2 เพื่อให้ทราบผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด

9.1.3 เพื่อหาพยานหลักฐานแสดงต่อศาล

9.1.4 เพื่อค้นหาของผิดกฎหมายหรือทรัพย์สินที่ถูกลักขโมย

9.1.5 เพื่อกำหนดเวลาที่เหมาะสม สำหรับเข้าดูโฉมสถานที่ที่ตัวการขอขมามั่วสุ่ม หรือ เพื่อเข้าจับกุมตัวการสำคัญ

9.2 ในการสืบสวนวิธีนี้ ผู้ปฏิบัติดำเนินการต่าง ๆ อันเป็นการปลอมแปลงและอ้างชื่อแก้ตัวดังนี้

9.2.1 ละทิ้งหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางราชการ เช่น เครื่องหมายที่เป็นแผ่น เหรียญ แหวน เข็ม หรือกระดุมประดับเครื่องแบบ ตลอดจนเก็บบัตรประจำตัวที่บอกถึงตำแหน่งหรือ อำนาจหน้าที่เสีย

9.2.2 ไม่พกบรรดาบัตร จดหมาย สมุดบันทึก และสิ่งอื่น ๆ ที่อาจทำให้เกิดความสงสัยว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางราชการ หรือที่สามารถสืบสวนย้อนไปยังแหล่งที่มาของสิ่งเหล่านั้นได้ นอกจากนี้ว่า สิ่ง เหล่านี้จะตรงกับเรื่องราวภูมิหลังที่สร้างขึ้น

9.2.3 แสร้งทำเป็นผู้มีอุปนิสัยตรงกันกับผู้ต้องสงสัยและท้องถิ่นที่สมมุติขึ้น

9.2.4 เรื่องราวที่นำมาอ้างเป็นฉากบังหน้า เลือกรวมที่อยู่ห่างไกลที่ทนายรู้จักดีเป็นถิ่นเดิม ของท่า หากทำได้ควรเป็นเมืองที่ผู้ต้องสงสัยไม่ทราบ ไม่เคยได้ยินชื่อ พยายามคัดเลือกข่าวที่ปราศจากมูล ความจริงที่ผู้ต้องสงสัยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจริงหรือไม่ทันที

บุคคลที่สำคัญ ๆ ที่อ้างเป็นฉากบังหน้า ควรใช้บุคคลที่นัดกันไว้จนสามารถกล่าวยืนยัน เรื่องราวดังกล่าวได้ เพื่อว่าในกรณีผู้ต้องสงสัยจะสืบสวนเรื่องราวภายหลัง

9.2.5 การแต่งกายต้องเหมาะสมกับอุปนิสัยที่เลือก และต้องกลมกลืนกับท้องถิ่นของ ผู้ต้องสงสัย ต้องตรงกับเรื่องราวที่เป็นฉากบังหน้า ระวังเรื่องคุณภาพ ราคา ยุคสมัย ความเหมาะสมและ ความสะอาด อีกทั้งต้องลบเครื่องหมายที่ร้านซักรีดทำขึ้น หรือทำให้สอดคล้องกับชื่อ ตำบล ที่อยู่ และ รายละเอียดต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับที่กำหนดขึ้น

9.2.6 ครองชีพ ควรระบุงานอาชีพหนึ่งอาชีพใดตามที่เลือกรวมไว้ในเรื่องราวภูมิหลัง หาก เลือกอาชีพที่ต้องใช้เครื่องมือประกอบการ ก็ให้จัดหาเครื่องมือ หีบเก็บเครื่องมือ ฯลฯ ที่มีสภาพเก่า ๆ ให้ กลมกลืนกับสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมา อย่าเลือกอาชีพหรือการค้าที่ตนไม่รู้จักมักคุ้นกับวิธีการ หรือศัพท์ เฉพาะของอาชีพนั้นก็ต้องศึกษาให้ดี

9.2.7 เอกสารแนะนำตัวต่าง ๆ พกบัตรประจำตัวปลอม จดหมายที่สร้างขึ้นโดยใช้ชื่อและ ตำบลที่อยู่ตามเรื่องราวภูมิหลังที่สร้างขึ้นมา

9.3 ในการสืบสวนวิธีนี้ นอกจากผู้สืบสวนจะต้องปลอมแปลงและอ้างชื่อแก้ตัวดังที่กล่าวมาแล้ว นั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้การสืบสวนได้ผลดี ผู้สืบสวนซึ่งทำหน้าที่เป็นสายลับยังจำเป็นต้อง ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

9.3.1 **เกี่ยวกับตัวผู้ต้องสงสัย** ผู้เป็นสายลับจะต้องศึกษาให้รู้ประวัติและพื้นเพของเขา ว่าเขาทำอะไรบ้างในอดีต ปัจจุบัน และศึกษาถึงอาชญากรรมที่กำลังถูกสงสัยในปัจจุบัน

9.3.2 **เกี่ยวกับย่านหรือตำบล** ผู้เป็นสายลับจะต้องศึกษาให้รู้ว่าเป็นย่านธุรกิจ ย่านพำนักอาศัย ประเภทกิจกรรมต่าง ๆ ในย่านนั้น ๆ ประเภทบุคคลที่พำนักอาศัย ประเภทเครื่องแต่งกาย ความประพฤติ ภาษาพูดและอาชีพที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไปในย่านนั้น ๆ

9.3.3 **เกี่ยวกับตัวของสายลับ** จะต้องไม่แสดงตนโอ้อวด หรืออ้างตนว่าเป็นคนสำคัญ เพราะอาจทำให้ท่านต้องตกอยู่ในฐานะที่พิสูจน์ให้เห็นจริงไม่ได้ หากมีการพิสูจน์ที่หลัง อย่าใช้เงินมากกว่าปกติวิสัยของสถานการณ์ที่ท่านแสดงอยู่ ไม่เข้าร่วมประกอบอาชญากรรมหรือละเมิดกฎหมายใด ๆ โดยผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบ หรือไม่ได้รับอนุญาตให้กระทำเช่นนั้น

อย่ายอมจำนวนต่อหลักฐานเป็นอันขาด พยายามหลีกเลี่ยงไม่ไปยังสถานที่ที่อาจมีผู้รู้จัก พยายามหลีกเลี่ยงไม่พบบุคคลที่ท่านรู้จัก หรือรู้จักท่าน ไม่ควรเข้าจู่โจมผู้ต้องสงสัยก่อนได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา เว้นไว้แต่ว่าตกอยู่ในสถานการณ์ซึ่งไม่สามารถจะติดต่อกับผู้บังคับบัญชาได้ทันเวลาที่ และเห็นว่าจำเป็นต้องปฏิบัติการดังกล่าวโดยทันที ในกรณีสายลับถูกตำรวจจับควรได้รับคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชาก่อนเปิดเผยความจริง สายลับควรกำหนดวิธีการติดต่อสื่อสารกับศูนย์บัญชาการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมงานต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าให้เป็นที่ยอมรับ

10. การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในงานสืบสวน

ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การปฏิบัติงานของฝ่ายสืบสวนนอกจากใช้ความสามารถเฉพาะตัวบุคคล อาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานแล้ว มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีมาสนับสนุนมากขึ้น จึงจะทำให้การสืบสวนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะขอล่าวเฉพาะในส่วนที่สำคัญ ๆ มีดังต่อไปนี้

การใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีช่วยในการสืบสวน แยกพิจารณาได้ดังนี้

10.1 เครื่องดักฟังโทรศัพท์ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่นักสืบก็อาจขออนุญาตศาลดักฟังได้ เช่น กฎหมายยาเสพติด ตำรวจและเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. สามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอดักฟังได้ การดักฟังโทรศัพท์มือถือ เครื่องมือราคาแพงมาก การดักฟังจะฟังได้ในขีดจำกัด ยากกว่าการแทปหรือโยงจากตู้พักสายของโทรศัพท์บ้านหรือโทรศัพท์สาธารณะ

10.2 เครื่องตรวจสอบสารเสพติด ตรวจวัตถุระเบิด ปัจจุบันมีเครื่องมือตรวจทางวิทยาศาสตร์ สามารถหาสารเสพติดจากตัวบุคคล หรือจากวัตถุสิ่งของโดยง่าย เพียงใช้กระดาษที่มีน้ำยาเคมีไปเช็ดบริเวณสิ่งของหรือตัวบุคคลและนำเข้าเครื่องตรวจก็สามารถบอกได้ว่า **“บุคคลหรือสิ่งของนั้นมีสารเสพติดติดอยู่หรือไม่”** หากมีจะเป็นชนิดใด หรือหากเป็นวัตถุระเบิดก็อาจบอกได้ว่าเป็นยาเสพติดชนิดใด หรือวัตถุระเบิดใด เป็นต้น เทคโนโลยีดังกล่าวสามารถช่วยเหลือตำรวจในการตรวจสอบตัวบุคคลหรือสิ่งของได้ง่าย

10.3 กล้อง CCTV. ปัจจุบันมีส่วนสำคัญ อาจติดไว้ในสถานที่สำคัญ ร้านทอง ธนาคาร เส้นทาง การหลบหนี ฯลฯ ซึ่งสามารถใช้เก็บความเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิด เมื่อบันทึกไว้ก็ยังสามารถนำมาเป็น พยานหลักฐานกับการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้

10.4 กล้องถ่ายภาพในเวลากลางวัน จะเป็นประโยชน์ต่อการบันทึกภาพความเคลื่อนไหวของ กลุ่มคนร้ายที่จะกระทำผิด สามารถจับกุมได้ไม่ยากนัก

10.5 กล้องถ่าย DVD, VCD. ปัจจุบันกล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็น DVD, VCD. ราคา ถูกลงมาก นักสืบจะต้องมีกล้องถ่ายภาพไว้บันทึกเหตุการณ์ ถ่ายที่เกิดเหตุ บันทึกปากคำผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และสามารถนำไปเป็นพยานหลักฐานได้ด้วย ประการสำคัญปัจจุบันโทรศัพท์มือถือที่มี คุณภาพสูงก็สามารถถ่ายภาพได้

10.6 เครื่องถ่ายภาพขนาดเล็ก บางชนิดทำเป็นปากกา เข็มกลัดเนกไท ทำเป็นสิ่งของที่พรางได้ ง่าย เครื่องถ่ายประเภทนี้ปัจจุบันสามารถเก็บได้ทั้งภาพนิ่ง และภาพถ่ายตัดต่อเคลื่อนไหว ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินคดีได้แน่นอนยิ่งขึ้น

บทสรุป นอกจากตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้สืบสวนที่จะต้องมีความรู้ที่ได้อีกแล้ว ในสถานการณ์ปัจจุบัน นิติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ มีความจำเป็น อย่างยิ่ง ที่นักสืบจะต้องพิจารณานำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสวนให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจะอาศัย วิธีการสืบสวนโดยตัวบุคคลอย่างเดียวจะไม่ได้ผลเท่ากับการนำนิติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่ กันไป

ในภาวะปัจจุบันศาลจะรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มากกว่า การรับฟังพยานบุคคลเบิกความเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นการจะนำมาเป็นเครื่องมือในการสืบสวน จึงอยู่ที่ ความสนใจ ความเข้าใจ รอบรู้ และสามารถวิเคราะห์เครื่องมือชิ้น ๆ และการนำผลการตรวจทางนิติ วิทยาศาสตร์ทุกแขนงมาใช้ให้บังเกิดประโยชน์ให้มากที่สุด ในส่วนของ “งานสืบสวน” จะมีบทบาทสำคัญที่ จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่ตรวจพบ เพื่อตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบทางวิทยาศาสตร์ เพื่อ เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการกระทำผิดของคนร้าย จนศาลรับฟังและพิพากษาลงโทษ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 การสืบสวน	1
- การสืบสวนคืออะไร	1
- ผู้มีอำนาจในการสืบสวน และเขตอำนาจในการสืบสวน	1
- หลักการสืบสวน	2
- ประเภทของการสืบสวน	3
- ขั้นตอนการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ	3
- ขั้นตอนการสืบสวนหลังเกิดเหตุ	5
- โครงสร้างงานสืบสวน	6
บทที่ 2 นักสืบกับคุณสมบัติของนักสืบ	7
- คุณลักษณะและคุณสมบัติของนักสืบ	7
- ความรู้พื้นฐานที่นักสืบควรรู้	12
- การเป็นนักสืบที่ดี	15
บทที่ 3 อาชญากรรมกับงานสืบสวน	18
- ปัญหาอาชญากรรมกับการป้องกัน	18
- ลักษณะการประกอบอาชญากรรม	18
- วิธีป้องกันอาชญากรรม	20
- ข้อเสนอแนะในการป้องกันอาชญากรรม	22
- การจัดทำข้อมูลประกอบการสืบสวนสอบสวน	23
- การใช้วิทยาการตำรวจควบคู่กับงานสืบสวนสอบสวน	25
- ความสำคัญของการตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์ DNA	26
- ตำหนิรูปพรรณบุคคล	28
- ตำหนิรูปพรรณวัตถุสิ่งของ	30
- ความสำคัญของการสังเกตจดจำในการสืบสวน	31
- การจดจำตำหนิรูปพรรณคนร้าย	32
บทที่ 4 แนวทางการสืบสวนกับพยานหลักฐาน	34

- วิธีการสืบสวน	34
- การสืบสวนโดยนักสืบ	34
	หน้า
- วิธีการเฝ้าจุดและสะกดรอย	35
- การเข้าเกลียว	35
- วิธีนั่งต่อ	36
- วิธีตกเบ็ดหรือล่อเหยื่อ	36
- สายลับ	36
- การรวบรวมพยานหลักฐานของฝ่ายสืบสวน	38
- การทำสำนวนการสืบสวน	42
- ตัวอย่างการทำสำนวนการสืบสวนคดียาเสพติด	44
บทที่ 5 เทคนิคการสืบสวน	52
- งานสืบสวน	52
- งานธุรการสืบสวน	53
- งานหาข่าวสาร	53
- งานปฏิบัติการ	54
- งานวางแผนและการประเมินสถานการณ์	55
- งานวิเคราะห์และประเมินผล	55
- การแสวงหาแนวร่วมเพื่อการหาข่าวสาร	55
- การเฝ้าจุดสะกดรอย	56
- การสืบสวนในลักษณะสายลับ	61
- การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการสืบสวน	63

บรรณานุกรม

หนังสือ

สิริมงคล กล้าปราบศึก, พ.ต.ท.(หญิง) , พิสูจน์หลักฐาน : เอกสารประกอบการสอน
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

สง่า ดวงอัมพร กับพวก, พล.ต.ต. , การสืบสวนสอบสวน , กรุงเทพฯ : หจก.คุณพิณอักษรกิจ,
2527.

พัชรา สีนลอยมา , พ.ต.ท.(หญิง) , สืบสวนโดยใช้วิทยาการตำรวจ : เอกสารประกอบคำบรรยาย
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวและไม่เกี่ยวคดี.

ข้อบังคับ ระเบียบคำสั่ง เกี่ยวการสืบสวนสอบสวน.

หนังสือ บันทึกสั่งการ และหนังสือของส่วนราชการในขบวนการยุติธรรม.

เว็บไซต์ของ สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

[http : // www.forensic.police.go.th/region11/svt/DNA_1.htm](http://www.forensic.police.go.th/region11/svt/DNA_1.htm)

